

Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego w 2017 r.

Demographic situation of świętokrzyskie voivodship in 2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach. Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Kielce. Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Anna Drecka

Kierujący

Supervised

Agnieszka Piotrowska-Piątek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Aneta Łyżwa

ISBN 978-83-89612-92-2

Publikacja dostępna na:

Publication available on website:

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source.

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację dotyczącą procesów demograficznych w województwie świętokrzyskim w 2017 r. Opracowanie zawiera podstawowe dane o liczbie i strukturze ludności oraz ruchu naturalnym i wędrownym na terenie województwa świętokrzyskiego. Jest kontynuacją i rozwinięciem poprzednich wydań publikacji pt. „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie świętokrzyskim”.

Publikacja składa się z części analitycznej i tabelarycznej (dostępnej na stronie internetowej Urzędu). Całość uzupełniona została uwagami metodycznymi opisującymi definicje podstawowych pojęć. Część analityczna obrazuje zmiany demograficzne, jakie dokonały się na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2017. Część tabelaryczna zawiera natomiast szczegółowe dane o liczbie i strukturze ludności w podziale na płeć i wiek według stanu w dniu 31 XII 2017 r. oraz informacje o ruchu naturalnym (małżeństwa, rozwody, separacje, urodzenia, zgony) i migracjach ludności, jakie miały miejsce w 2017 r.

W ujęciu przestrzennym charakterystykę ludności przedstawiono w podziale na miasto i wieś oraz w układzie powiatów i miasta na prawach powiatu oraz gmin. Wybrane informacje zaprezentowano według podregionów.

Mam nadzieję, że zawarty w publikacji materiał statystyczny wzbogaci zakres informacji na temat sytuacji demograficznej województwa świętokrzyskiego i rozszerzy zasób wiedzy odbiorców naszych publikacji. Zwracam się jednocześnie z prośbą o wszelkie uwagi i sugestie zmierzające do udoskonalenia i wzbogacenia następnych opracowań z tego obszaru tematycznego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Kielcach

dr Agnieszka Piotrowska-Piątek

Kielce, lipiec 2018 r.

Preface

I present You publication concerning the demographic processes in świętokrzyskie voivodhip in 2017. The study includes basic data about the population and its structure as well as vital statistics in the area of świętokrzyskie voivodship. It is the continuation and development of the previous editions of the publication titled "Population, vital statistics and migration in świętokrzyskie voivodship".

The publication consists of analytical and tabular (available on the Office's website) parts and is supplemented by methodological notes describing definitions of basic concepts. The analytical part presents demographic changes, which occurred in świętokrzyskie voivodship in the years 2013–2017, whereas the tabular part includes detailed data about the population and its structure by sex and age as of 31 December 2017 as well as information about vital statistics (marriages, divorces, separations, births and deaths) and migration which occurred in 2017.

Territorial depiction of population and its profile present data about urban and rural areas as well as powiats, cities with powiat status and gminas. Informations were presented by subregions.

I hope that the statistical material included in publication will enrich the scope of information concerning demographic situation of świętokrzyskie voivodship and will broaden the knowledge of users of our publications. I would also like to ask for any comment or suggestion which could help us to improve and enrich the following publications from this thematic area.

Director
of the Statistical Office
in Kielce

Agnieszka Piotrowska-Piątek, Ph.D.

Kielce, July 2018

Spis treści

Content

	Str. Page
Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych	6
<i>Symbols</i>	6
Ważniejsze skróty	6
<i>Major abbreviations</i>	6
Synteza	7
<i>Executive summary</i>	9
Ludność	11
<i>Population</i>	11
Stan ludności	11
<i>Population size</i>	11
Struktura ludności	15
<i>Structure of population</i>	15
Ruch naturalny ludności	27
<i>Vital statistics of population</i>	27
Małżeństwa	27
<i>Marriages</i>	27
Separacje	36
<i>Separations</i>	36
Rozwody	38
<i>Divorces</i>	38
Urodzenia żywe	42
<i>Live births</i>	42
Zgony	49
<i>Deaths</i>	49
Przyrost naturalny ludności	58
<i>Natural increase</i>	58
Prognoza ludności	62
<i>Population projection</i>	62
Migracje ludności na pobyt stały	67
<i>Migration of population for permanent residence</i>	67
Migracje wewnętrzne	67
<i>Internal migration</i>	67
Migracje zagraniczne	74
<i>International migration</i>	74
Uwagi ogólne	76
<i>General notes</i>	76

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.</i>
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
„W tym” <i>Of which”</i>	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
r.	rok
cd.	ciąg dalszy
dok.	dokończenie
m.	miasto
m-w.	gmina miejsko-wiejska
w.	gmina wiejska

Synteza

W latach 2013-2017 liczba ludności w województwie świętokrzyskim zmniejszała się corocznie, pogłębiał się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa. Ubytki migracyjne, obejmujące w większości młodą część populacji pozostawały na wysokim poziomie. Tendencje te, ze zmiennym natężeniem, obserwowane były prawie we wszystkich powiatach województwa.

1. Spadek liczby ludności w pięcioleciu wyniósł 1,6% - do 1247,7 tys. osób. Nie zmieniła się podstawowa struktura mieszkańców - odsetek społeczności wsi sięgał 55,4%, a kobiet 51,2%. Poziom urbanizacji zmniejszył się o 0,2 p.proc. - do 44,6%.
2. Na przestrzeni lat obserwowano ubytek dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat - łącznie o 5,5%. Większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym występuje na terenach wiejskich, o większej dzietności kobiet i tam spadek ich liczby był szybszy - o 6,1% wobec 4,5% w miastach. W efekcie udział tej subpopulacji w ogólnej liczbie ludności obniżył się do 16,6%.
3. Zmniejszyła się także liczebność grupy w wieku produkcyjnym - o 4,5% do poziomu 61,1% populacji. Osoby w wieku mobilnym (18-44 lata) stanowiły nieco większą jej część (62,1%), jednak ich udział w społeczeństwie, analogicznie z całą grupą, malał - do 37,9%.
4. Procesy starzenia demograficznego ludności znalazły odbicie w rosnącej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym - w ciągu pięciu lat o 11,0% do 22,3% ogółu. Większe natężenie zmian obserwowano na terenach miejskich na których ponad dwukrotnie szybciej niż na wsi przybywało roczników najstarszych (15,2% wobec 7,2%) i na koniec okresu stanowili oni 49,7% zbiorowości.
5. Nastąpiło dalsze pogorszenie wskaźników obciążenia ekonomicznego. W 2017 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w tym 37 - w wieku poprodukcyjnym. Z kolei na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadały 134 osoby w wieku poprodukcyjnym, przy czym w miastach wskaźnik ten sięgał już 163 osób.
6. Decyzje o zawarciu związku małżeńskiego są podejmowane w coraz późniejszym wieku - mediana wieku nowożeńców wzrosła wśród mężczyzn do 30,4 lat w miastach oraz 28,4 lat na wsi, natomiast wśród kobiet odpowiednio: do 27,9 i 26,1 lat. Dynamikę liczby małżeństw wyraźnie różnicowało miejsce zamieszkania - łącznie w pięcioleciu zawarto ich mniej o 5,0% w miastach wobec przyrostu o 4,6% na obszarach wiejskich.
7. Liczba rozwodów zwiększyła się w stosunku do 2013 r. o 26,3% w miastach i o 34,4% na obszarach wiejskich. Trzeba jednak zaznaczyć, że bieżącą skalę zjawiska porównano do roku, w którym odnotowano jego bardzo niski poziom, wynikający z dużego rocznego spadku. Notowane od 2015 r. średnioroczne zmiany nie wykazywały już tak mocnych wahań. Większość rozwodów była orzekana w miastach - 61,3%. Nie zmieniła się przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 rozwiedzione małżeństwo posiadające dzieci - 1,4. Głównymi przyczynami rozpadu małżeństw pozostały: niedochowanie wierności małżeńskiej (30,7%) i niezgodność charakterów (28,7%).
8. Po wieloletnich spadkach, w 2017 r. po raz kolejny odnotowano wzrost liczby urodzeń żywych, przy czym był on wyraźnie większy niż ubiegłoroczny. Poziom urodzeń w porównaniu z 2013 r. zwiększył się o 1,8%. Współczynnik dzietności kobiet, pomimo pewnego wzrostu, ukształtował się na najniższym poziomie w kraju (1,258) i obrazował niekorzystną sytuację demograficzną - zastępowalność pokoleń matek przez córki w 61,0%.
9. W 2017 r. zanotowano o przeszło 1,0% więcej zgonów niż przed czterema laty. Zmniejszeniu uległ ogólny poziom nadumieralności mężczyzn przy czym udział zgonów mężczyzn na terenie miast pozostawał niższy niż na wsi (51,2% wobec 52,1%). Zgony niemowląt (tj. dzieci poniżej 1 roku życia) występowały nieregularnie w kolejnych latach, jednak tendencja ogólna tych przypadków była spadkowa. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych zmniejszył się do 2,8 osiągając najmniejszy poziom wśród województw.
10. Dynamika demograficzna pozostająca od lat jedną z najniższych w kraju, w 2017 r. uplasowała województwo na ostatnim miejscu ze wskaźnikiem 0,762. Tym samym utrzymała się mocna tendencja spadkowa przyrostu naturalnego ludności - na poziomie minus 2,7‰, takim samym jak w 2013 r. Proces depopulacji mocniej dotykał społeczności miejskie - minus 3,0‰ wobec minus 2,5‰ na terenach wiejskich.
11. W ostatnich latach obserwowano powolne wyhamowanie natężenia ruchu wędrownego, chociaż ubytki migracyjne pozostały wysokie - saldo ogółem migracji wewnętrznej zmniejszyło się do minus 1,9‰. Korzystniej przedstawiała się sytuacja na obszarach wiejskich, na których straty były minimalne - 0,0‰ wobec minus 4,3‰ w miastach. Przewagę

emigracji odnotowano w obu populacjach płci, przy czym w stosunku do 2013 r. saldo zmniejszyło się w przypadku mężczyzn w skali ponad czterokrotnie większej niż wśród kobiet - odpowiednio do 1,0 tys. i 1,4 tys. osób. Świętokrzyskie nadal cechuje duży udział przemieszczeń wewnątrz województwa. W 2017 r. napływ wewnątrzwojewódzki stanowił ponad 74% ogółu napływu, a odpływ prawie 60% ogółu odpływu.

12. Prognoza ludności na lata 2020-2050 zakłada w Świętokrzyskiem większe, niż przeciętnie w kraju, nasilanie niekorzystnych tendencji demograficznych. Ich kumulacja doprowadzi do znacznej depopulacji regionu i wyraźnego osłabienia jego potencjału ludnościowego. Głównym czynnikiem będzie narastający spadek liczby urodzeń (docelowo do 37% w stosunku do 2020 r.), który spowoduje ubytek ludności dwukrotnie wyższy niż w kraju - o 20%, w czym o 31% w miastach, a o 12% na wsi. Wyraźnemu pogorszeniu ulegną struktury wiekowe mieszkańców i staniemy się jednym z najstarszych, w sensie demograficznym, regionów. Wiek środkowy w miastach osiągnie 61,5 lat (najwyższy w kraju), a na terenach wiejskich – 56,0 lat (14.miejsce).

Executive summary

In the years 2013-2017 population of świętokrzyskie voivodship decreased annually, the ageing process of the society deepened. Migration loss which includes mainly younger part of the population remained at the high level. These tendencies with various intensity were observed in almost all powiats of the voivodship.

1. The drop of population in the five year time amounted to 1.6% – to 1247.7 thous. persons. The structure of population did not change – the share of rural area population reached 55.4%, and women 51.2%. The urbanization level decreased by 0.2% - to 44.6%.
2. During these years the decrease of children and youth aged 0-17 was observed – by 5.5%. The bigger share of pre-working population is in rural areas with higher fertility rate of women and the decrease in their number is faster there – by 6.1% compared to 4.5% in urban areas. As a result the share of this subpopulation in total population decreased to 16.6%.
3. Working age group decreased – by 4.5% to 61.1% of the total population. Persons at the mobility age (18-24 years) amounted to slightly bigger share (62.1%). However, their share in the society was going down together with whole group – to 37.9%.
4. The ageing process of the population was reflected by the growing number of persons at post-working age – within five year time by 11.0% to 22.3% of total population. The bigger intensity of changes was observed in urban areas in which the oldest age group was growing twice as fast as in rural areas (15.2% compared to 7.2%) and at the end of the period amounted to 49.7% of the population.
5. The indices of economic burden worsened further. In 2017 there were 64 persons at non-working age per 100 persons at working age, of which 37 – in post-working age. Moreover per 100 persons at pre-working age there were 134 persons at post-working age and in urban areas this index reached 163 persons.
6. Decisions concerning contracting marriages were made at later age – the median of newlyweds increased among men to 30.4 years in urban areas and 28.4 in rural areas, whereas among women to 27.9 and 26.1 respectively. The dynamics of the number of marriages was diversified significantly by place of residence – within five year time there was 5.0% drop in urban areas compared to 4.6% growth in rural areas.
7. The number of divorces rose by 26.3% in urban and 24.4% in rural areas in comparison to 2013. However, it should be noted that the current scale of this phenomenon was compared to the year in which its very low level was observed due to big yearly drop. Since 2015 the fluctuations of annual average decrease were not as big any more. The majority of divorces was in urban areas – 61.3%. The average number of children per 1 divorced marriage possessing children did not change – 1.4. The main reasons of marriage dissolution were still: marriage unfaithfulness (30.7%) and incoherence of characters (28.7%).
8. After many years of decrease in 2017 the growth of live births was noted once more. However, it was significantly bigger than in the previous year. The level of births in comparison to 2013 increased by 1.8%. The fertility rate of women, despite some growth, was at the lowest level in Poland (1.258) and illustrated unfavourable demographic situation – generation replacement of mothers by daughters in 61.0%.
9. In 2017 the number of deaths was more than 1.0% higher than four years earlier. The excess mortality rate of males decreased but the share of male deaths in the urban areas remained lower than in rural areas (51.2% versus 52.1%). Infant deaths (i.e. children under 1 year of age) occurred irregularly in the consecutive years. However, the general tendency of these cases was downward. Ratio showing number of infant deaths per 1000 live births decreased to 2.8 and reached the lowest level among voivodships.
10. Demographic dynamics remaining one of the lowest in Poland for many years placed voivodship in the last position with 0.762 ratio. That's why the strong downward tendency of natural increase was maintained – at the minus 2.7‰ level, the same as in 2013. Depopulation process stronger affected urban societies – minus 3.0‰ versus 2.5‰ in rural areas.
11. Although migration loss remained high in recent years slight slowdown of migration intensity was observed – net internal migration declined to minus 1.9‰. The situation in the rural areas where loss was minimal was more favourable – 0.0 versus minus 4.3‰ in the urban areas. Bigger migration than immigration was noted for both sexes. In comparison to 2013 net migration for males decreased four times more than for females – to 1.0 thous. and 1.4 thous. respectively. Świętokrzyskie is characterized by high share of migration inside voivodship. In 2017 intravoivodship inflow amounted

to more than 74% of total inflow and outflow almost 60% of total outflow.

12. Population projection for the years 2020-2050 assumes escalation of unfavourable demographic tendencies in świętokrzyskie higher than the average in Poland. Their accumulation will lead to significant depopulation of the region and weakening of its population potential. The main factor will be drop in number of births (ultimately, up to 37% in comparison to 2020) which will result in the decrease in population twice as big as in Poland – by 20%, of which by 31% in urban areas and 12% in rural areas. The age structure of the inhabitants will worsen significantly and we will be one of the oldest regions in the demographic sense. The median age in urban areas will reach 61.5 years (highest in the country) and in rural areas 56.0 years (14th place).

Ludność

Population

Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego pozostaje trudna. Kumulacja niekorzystnych procesów notowanych od lat, powoduje ich przyspieszenie i wyraźne osłabienie potencjału demograficznego województwa na tle pozostałych. Liczba ludności zmniejsza się corocznie, pogłębia proces demograficznego starzenia się społeczeństwa poprzez ciągły spadek udziału osób młodych, a tym samym pogorszeniu ulega struktura wiekowa mieszkańców. Tendencje te, ze zmiennym natężeniem, obserwowane są prawie we wszystkich powiatach województwa.

Stan ludności

Population size

Województwo świętokrzyskie położone w środkowej części Polski, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, zajmuje powierzchnię 11711 km², co stanowi 3,7% terytorium kraju. Na koniec 2017 r. Świętokrzyskie zamieszkiwało, podobnie jak w latach wcześniejszych, 3,2% ogółu ludności Polski. W aspekcie obszarowym i ludnościowym należy do najmniejszych regionów. Powierzchniowo mniejsze jest tylko województwo opolskie, a mniej ludności mają województwa: lubuskie, opolskie oraz podlaskie.

W granicach administracyjnych funkcjonuje 13 powiatów ziemskich i 1 miasto na prawach powiatu (m. Kielce) oraz 102 gminy – z tego: 5 miejskich, 69 wiejskich oraz 28 miejsko-wiejskich. Sieć osadniczą województwa tworzą 33 miasta oraz 3499 podstawowych miejscowości wiejskich (wieś i składowe).

Na obszarze województwa, zgodnie z Nomenklaturą Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), utworzone zostały podregiony:

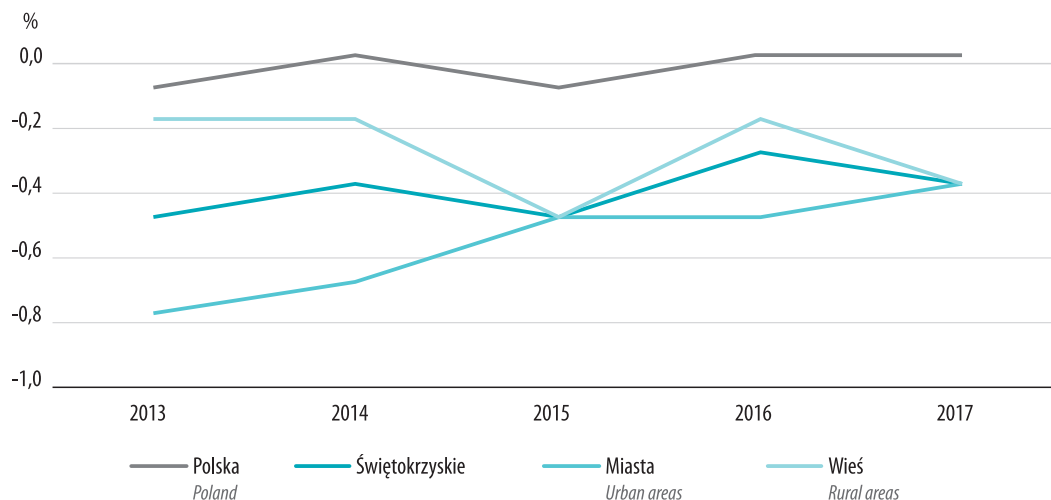
- **kielecki** grupujący powiaty: kielecki, konecki, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki oraz miasto na prawach powiatu Kielce,
- **sandomiersko-jędrzejowski**, w skład którego wchodzi powiaty: buski, jędrzejowski, kazimierski, opatowski, pińczowski, sandomierski, staszowski i włoszczowski.

Świętokrzyskie to region przemysłowo-rolniczy. Obserwowany w ostatnich dekadach spadek potencjału gospodarczego wpłynął bezpośrednio na pogorszenie sytuacji demograficznej regionu, tj. stanu i struktury wiekowej ludności oraz natężenia emigracji. Nadal zauważalny jest podział na część północną, wcześniej silnie uprzemysłowaną oraz południową, w której zawsze dominowały gospodarstwa rolne. Taka struktura gospodarki ma z kolei ścisły związek z koncentracją mieszkańców.

W 2017 r. w województwie świętokrzyskim odnotowano kolejny spadek liczby ludności, przy czym był on nieco większy niż rok wcześniej (0,4% wobec 0,3%). Pomimo pewnych wahań, natężenie ubytków ludnościowych utrzymuje się na wysokim poziomie, zarówno w wyniku strat naturalnych, jak i migracyjnych. Spowodowały one na przestrzeni pięciu lat depopulację o 1,6% (o 20,5 tys. osób). Kształtowała się ona najwyżej w kraju (obok notowanej w województwie opolskim oraz porównywalnej w łódzkim), podczas gdy liczba ludności Polski uległa zmniejszeniu jedynie o 0,2%. Ubytek społeczności miejskich województwa osiągnął 2,0%, natomiast wiejskich – 1,3% i w większym stopniu objął populację mężczyzn niż kobiety (1,7% wobec 1,5%). Na koniec 2017 r. Świętokrzyskie zamieszkiwało 1247,7 tys. osób.

Porównywalność i interpretację, tak poziomu, jak i zmienności strat w czasie, zapewnia ich przeliczenie na 1000 mieszkańców. Wskaźnik plasuje Świętokrzyskie od 2014 r. na ostatnim miejscu wśród województw (łącznie w latach 2013-2017 – minus 16,3‰ wobec 1,6‰ w kraju). Skalę ubytków determinuje miejsce zamieszkania, chociaż w efekcie ich corocznego spadku w miastach przy jednoczesnym wzroście na obszarach wiejskich, granica powoli się zaciera (łącznie minus 20,6‰ w miastach oraz minus 12,8‰ na wsi). Z biegiem lat zmniejszeniu ulegają też różnice dynamiki depopulacji mężczyzn i kobiet (łącznie kolejno: minus 17,4‰ i minus 15,2‰).

Wykres 1. Średnioroczne tempo przyrostu / ubytku liczby ludności (w %)
 Chart 1. Average annual increase / decrease of population (in %)

Tablica 1. Ludność
 Stan w dniu 31 XII
 Table 1. Population
 As of 31 XII

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2013	1268239	619232	649007	567794	270022	297772	700445	349210	351235
2014	1263176	616670	646506	563842	267964	295878	699334	348706	350628
2015	1257179	613217	643962	561219	266396	294823	695960	346821	349139
2016	1252900	610944	641956	558422	264913	293509	694478	346031	348447
2017	1247732	608515	639217	556176	263867	292309	691556	344648	346908
w odsetkach in percent									
2013	100,0	100,0	100,0	44,8	43,6	45,9	55,2	56,4	54,1
2014	100,0	100,0	100,0	44,6	43,5	45,8	55,4	56,5	54,2
2015	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,8	55,4	56,6	54,2
2016	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,7	55,4	56,6	54,3
2017	100,0	100,0	100,0	44,6	43,4	45,7	55,4	56,6	54,3
ubytek liczby ludności na 1000 mieszkańców decrease of population per 1000 inhabitants									
2013	-4,5	-5,1	-4,0	-7,6	-8,7	-6,6	-2,0	-2,2	-1,8
2014	-4,0	-4,1	-3,9	-7,0	-7,6	-6,4	-1,6	-1,4	-1,7
2015	-4,8	-5,6	-3,9	-4,7	-5,9	-3,6	-4,8	-5,4	-4,3
2016	-3,4	-3,7	-3,1	-5,0	-5,6	-4,5	-2,1	-2,3	-2,0
2017	-4,1	-4,0	-4,3	-4,0	-3,9	-4,1	-4,2	-4,0	-4,4

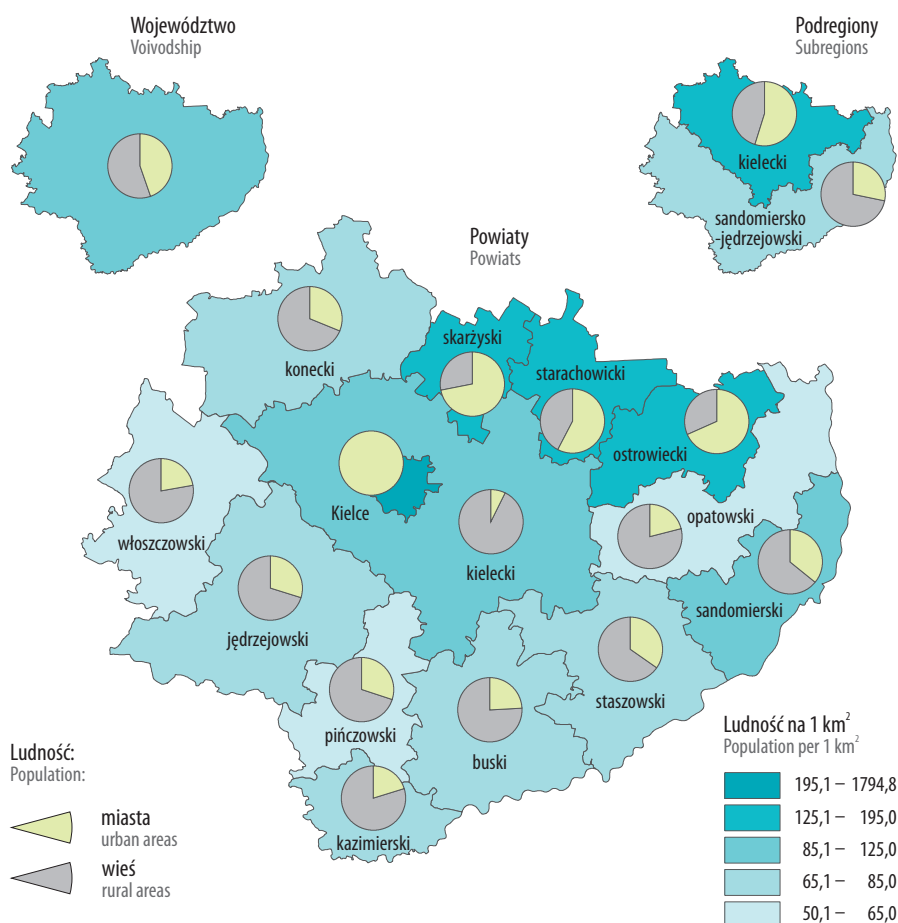
Poziom urbanizacji w województwie świętokrzyskim wyraźnie odbiega od średniej krajowej i do 2014 r. corocznie ulegał niewielkiemu zmniejszeniu, co pozostawało zgodne z ogólnopolską tendencją przemieszczania się ludności z większych ośrodków miejskich poza ich obrzeża. W ostatnich latach w Świętokrzyskiem proces ten wyraźnie osłabł i odsetek mieszkańców miast pozostawał stabilny - 44,6% wobec 60,2% w kraju. Miasto Kielce będące stolicą województwa, stałe podlegające procesowi depopulacji, zamieszkiwało 196,8 tys. osób, stanowiąc 15,8% ogółu ludności. Pozostałe, znaczące ośrodki miejskie skupiały odpowiednio: Ostrowiec Świętokrzyski – 5,6% ogółu ludności, Starachowice – 4,0%, Skarżysko-Kamienna – 3,7%, Sandomierz – 1,9%. W 2 największych miastach, liczących powyżej 50 tys. ludności, zamieszkiwało łącznie 268,3 tys. osób, tj. 21,4% mieszkańców świętokrzyskiego. Niski udział ośrodków miejskich cechował podregion sandomiersko-jędrzejowski, w tym szczególnie powiaty: buski, kazimierski, opatowski oraz włoszczowski.

Mapa 1. Ludność według powiatów w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Map 1. Population by powiats in 2017

As of 31 XII

Ludność na terenie województwa nie jest rozmieszczona równomiernie, o czym przesądzą zarówno warunki przyrodniczo-geograficzne, jak i społeczno-gospodarcze. Świętokrzyskie jest jednym ze słabiej zaludnionych województw w kraju. Na 1 km² powierzchni ogólnej województwa w 2017 r. przypadało 107 osób (w kraju 123 osoby/1 km²), podczas gdy 4 lata wcześniej – 108. Wskaźnik ten charakteryzował się jednak znacznym zróżnicowaniem terytorialnym. Podregion kielecki, grupujący centralne i północne obszary uprzemysłowione, był ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż podregion sandomiersko-jędrzejowski, który obejmuje rolnicze południe województwa (odpowiednio 152 osoby/1 km² wobec 72). Do wysokiego poziomu w podregionie kieleckim przyczyniło się m.in. m. Kielce, w którym wskaźnik wyniósł 1795 osób/1 km² (w 2013 r. - 1823 osoby/1 km²). Powiatami ziemskimi o dużej gęstości zaludnienia były: skarżyski (191 osób/1 km²), ostrowiecki (180) oraz starachowicki (174). Z kolei najmniejsze zagęszczenie wystąpiło w powiatach: włoszczowskim (50 osób/ 1 km²), opatowskim (58) i pińczowskim (64).

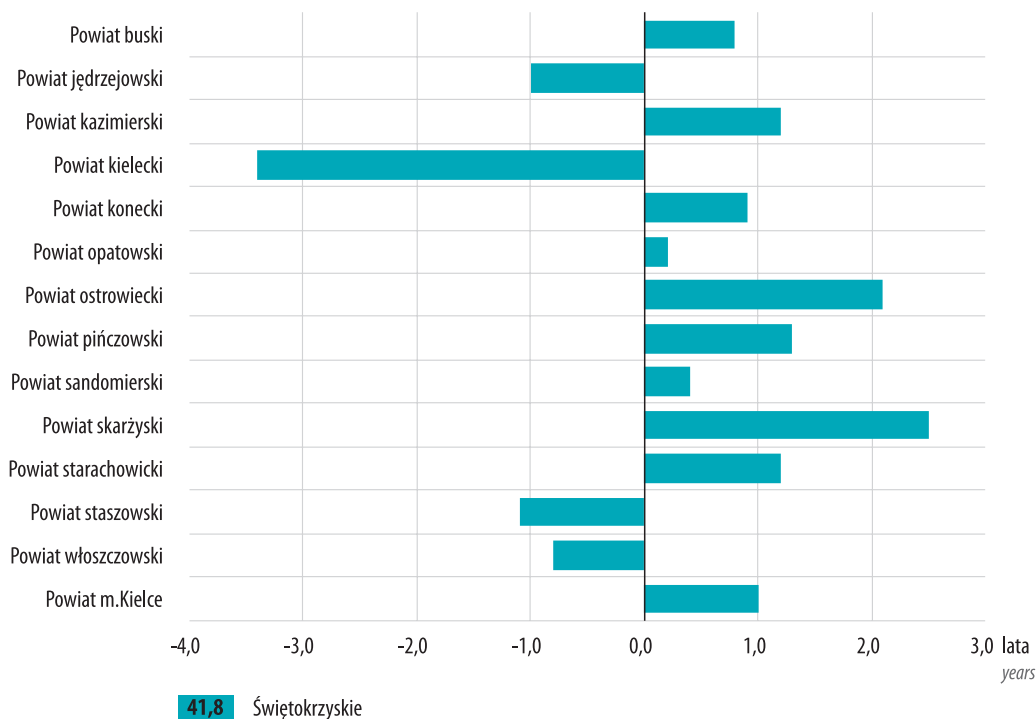
Podobnie, jak w całym kraju, ludność świętokrzyskiego starzeje się z każdym rokiem. Mediana wieku ludności, tzw. wiek środkowy, podniósł się w 2017 r. do 41,8 lat, przy czym dla mężczyzn wyniósł 40,1 lat (w kraju – 38,9), a dla kobiet 43,8 (w kraju – 42,2). Społeczność miast była starsza niż wsi – 43,6 lat wobec 40,4 lat.

Tablica 2. Mediana wieku ludności według płci
Table 2. Median population age by sex

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- -czyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
2013	40,2	38,4	42,3	42,0	39,3	45,0	38,9	37,7	40,4
2014	40,6	38,8	42,7	42,4	39,8	45,4	39,3	38,0	40,7
2015	41,0	39,2	43,1	42,9	40,3	45,8	39,6	38,4	41,0
2016	41,4	39,7	43,4	43,2	40,7	46,1	40,0	38,8	41,3
2017	41,8	40,1	43,8	43,6	41,2	46,5	40,4	39,2	41,7

W ujęciu terytorialnym demograficzne starzenie się mieszkańców przebiegało z różną dynamiką. Zjawisko stymulował wysoki odpływ osób młodych związany z niską aktywnością gospodarczą regionu i wynikający z tego brak perspektyw na przyszłość. W takiej sytuacji znalazły się powiaty dawniej przemysłowe, obecnie przechodzące regres: skarżyski, ostrowiecki i starachowicki. Innym przyczynkiem pozostawało słabe zaludnienie obszarów rolniczych, jak w powiatach: pińczowskim, kazimierskim i koneckim. Najniższa mediana (38,4 lata w 2017 r.) cechowała powiat kielecki, otaczający stolicę regionu.

Wykres 2. Odchylenia względne mediany wieku ludności od przeciętnej w województwie w 2017 r.
 Chart 2. *Relative deviations of median population age from the average in voivodship in 2017*

Struktura ludności

Structure of population

O strukturze danej populacji według płci i wieku decyduje kształtowanie się trendów w zakresie płodności i umieralności, a podstawowymi czynnikami określającymi tę strukturę są: udział mężczyzn i kobiet w ogólnej liczbie ludności oraz współczynnik feminizacji.

Tablica 3. Współczynnik feminizacji według grup wieku
 Table 3. *Femininity ratio by age groups*

Grupy wieku <i>Age groups</i>	2013			2017		
	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>
Ogółem <i>Total</i>	105	110	101	105	111	101
0-17 lat	95	94	95	95	94	96
18-19	96	96	96	93	93	93
20-24	95	96	94	97	96	97
25-29	93	95	91	94	96	92
30-34	93	96	91	92	95	90
35-39	92	96	90	93	96	91

Tablica 3. Współczynnik feminizacji według grup wieku (dok.)
Table 3. Femininity ratio by age groups (cont.)

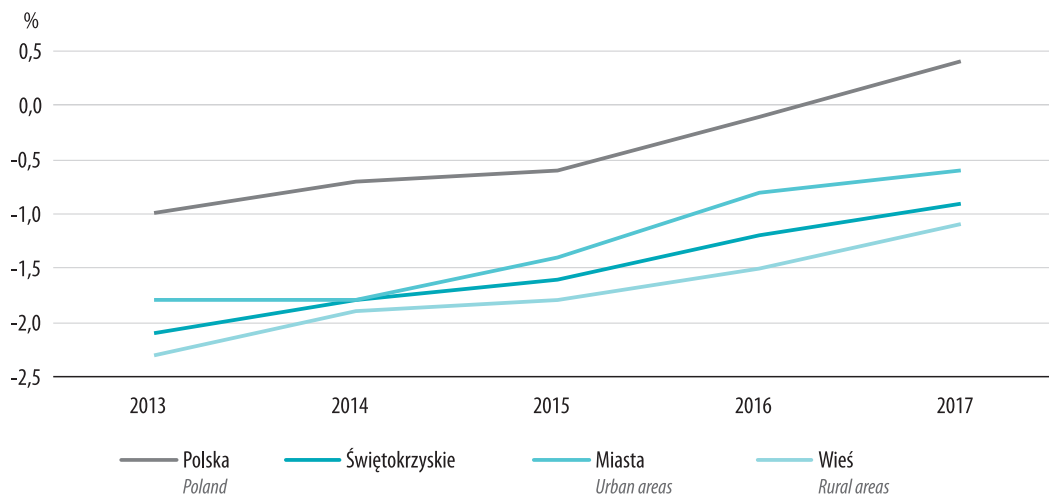
Grupy wieku <i>Age groups</i>	2013			2017		
	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	ogółem <i>total</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>
40-44	95	99	92	93	98	90
45-49	97	108	89	98	103	94
50-54	100	115	89	99	111	91
55-59	102	118	89	104	119	92
60-64	111	125	99	108	124	93
65 i więcej <i>and more</i>	159	157	161	152	155	150

Struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. Podobnie, jak w latach poprzednich, nieznacznie większość mieszkańców świętokrzyskiego stanowiły kobiety, których udział kształtował się na poziomie 51,2%, przy czym ich przewaga występowała głównie w miastach (52,6% wobec 50,2% na obszarach wiejskich). Dla miasta Kielce wskaźnik ten w badanym roku osiągnął wartość 53,1% (w 2013 r. – 52,9%). Województwo świętokrzyskie plasuje się w grupie najslabiej sfeminizowanych obszarów w Polsce. W 2017 r. na 100 mężczyzn przypadało 105 kobiet (w kraju – 107), przy czym słabiej sfeminizowany był podregion sandomiersko-jędrzejowski (103) niż kielecki (106). Najwyższy współczynnik odnotowano w Kielcach (113), najniższy natomiast w powiatach: kieleckim i opatowskim (po 101). Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, wyraźniejsza była w miastach, gdzie wskaźnik osiągnął wartość 111 wobec 101 na wsi. Ponadto w miastach przewaga ta rozpoczynała się już w grupie wiekowej 45–49 lat, podczas gdy na wsi widoczna była od przedziału 65 i więcej lat. Przewaga liczebna pań wzrastała wraz z wiekiem. O ile w przedziale wiekowym od 0 do 44 lat na 100 mężczyzn w Świętokrzyskiem przypadały średnio 94 kobiety, to w grupie wiekowej 45-79 lat już 112, a w wieku 80 lat i więcej było ponad dwukrotnie więcej kobiet niż panów (226). Tendencje te nie uległy zmianom na przestrzeni ostatnich lat.

Przemiany związane ze strukturą wiekową populacji są istotnym elementem procesów ludnościowych. Struktura ta stanowi bowiem wypadkową uwarunkowań demograficznych i gospodarczych regionu, oddziałujących bezpośrednio na ruch naturalny i migracje ludności. Kumulacja niekorzystnych czynników w Świętokrzyskiem spowodowała przyspieszenie w stosunku do innych województw procesu demograficznego starzenia się społeczeństwa. W 2017 r. nastąpił dalszy spadek odsetka dzieci i młodzieży przy jednoczesnym wzroście liczby osób najstarszych.

Z punktu widzenia wpływu sytuacji demograficznej na rynek pracy szczególne znaczenie mają osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), stanowiące przyszłościowy potencjał demograficzny, tj. źródło przewidywanych zasobów pracy. W stosunku do stanu na koniec 2013 r. ich liczebność zmniejszyła się o 5,5% (w kraju – o 1,1%). Proces ten postępował wolniej na terenach miejskich, szczególnie w ostatnich latach. Łącznie w badanym okresie ubytek osiągnął 4,5% w miastach i 6,1% na wsi (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - minus 46,5 w miastach wobec minus 62,5 na wsi). Udział przedprodukcyjnej grupy wiekowej w ogólnej liczbie ludności obniżył się na przestrzeni pięciu lat z 17,3% do 16,6% i, poza województwem opolskim, był najniższy w kraju (w Polsce spadł do 18,0%).

Wykres 3. Średnioroczne tempo przyrostu / ubytku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (w %)
 Chart 3. Average annual increase / decrease of pre-working age population (in %)

Tablica 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym

Stan w dniu 31 XII

Table 4. Pre-working age population

As of 31 XII

Lata Years	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2013	219250	112479	106771	88845	45682	43163	130405	66797	63608
2014	215210	110496	104714	87275	45013	42262	127935	65483	62452
2015	211695	108712	102983	86028	44309	41719	125667	64403	61264
2016	209086	107248	101838	85297	43913	41384	123789	63335	60454
2017	207297	106317	100980	84815	43675	41140	122482	62642	59840
w odsetkach in percent									
2013	100,0	100,0	100,0	40,5	40,6	40,4	59,5	59,4	59,6
2014	100,0	100,0	100,0	40,6	40,7	40,4	59,4	59,3	59,6
2015	100,0	100,0	100,0	40,6	40,8	40,5	59,4	59,2	59,5
2016	100,0	100,0	100,0	40,8	40,9	40,6	59,2	59,1	59,4
2017	100,0	100,0	100,0	40,9	41,1	40,7	59,1	58,9	59,3

Największe subpopulacje wśród osób do 17 roku życia stanowili 8 i 9-latkowie (po 6,3% wobec odpowiednio 5,2% i 5,1% w 2013 r.), a najmniejszą dzieci od 1 do 4 lat (od 5,1- 5,2% wobec 5,2% do 5,9% w 2013 r.). Najmłodsze dzieci w wieku 0–6 lat stanowiły w 2017 r. 36,8% omawianej grupy i 6,1% ogółu społeczeństwa (cztery lata wcześniej kolejno: 38,4% i 6,6%). W miastach odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 15,2% (w 2013 r. – 15,6%), podczas gdy na wsi – 17,7% (w 2013 r. – 18,6%).

Tablica 5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym

Stan w dniu 31 XII

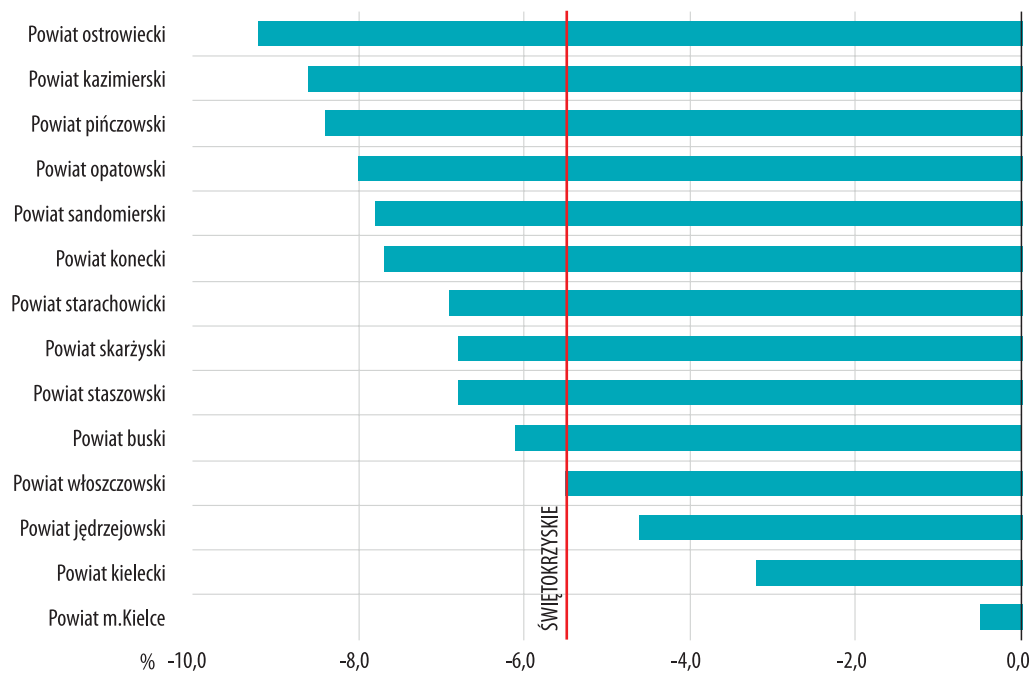
Table 5. Structure of pre-working age population

As of 31 XII

Grupy wieku Age groups	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
0–6 lat	76251	39151	37100	31800	16327	15473	44451	22824	21627
7–12	72959	37410	35549	29906	15484	14422	43053	21926	21127
13–15	33856	17222	16634	13372	6847	6525	20484	10375	10109
16–17 lat	24231	12534	11697	9737	5017	4720	14494	7517	6977
w odsetkach in percent									
0–6 lat	100,0	100,0	100,0	41,7	41,7	41,7	58,3	58,3	58,3
7–12	100,0	100,0	100,0	41,0	41,4	40,6	59,0	58,6	59,4
13–15	100,0	100,0	100,0	39,5	39,8	39,2	60,5	60,2	60,8
16–17 lat	100,0	100,0	100,0	40,2	40,0	40,4	59,8	60,0	59,6

Wykres 4. Łączny ubytek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2013-2017 według powiatów (w %)

Chart 4. Total decrease of pre-working age population in the years 2013-2017 by powiats (in %)

Rozpiętość poziomu ubytku roczników przedprodukcyjnych w powiatach była wysoka – od 9,2% do 0,5%. Największe straty odnotowano typowo, w powiatach słabo zaludnionych, o charakterze rolniczym (kazimierskim, koneckim, pińczowskim, opatowskim), ale także w podupadłych gospodarczo (ostrowieckim i sandomierskim).

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, drugą istotną, obok najmłodszych, jest populacja ludności w wieku aktywności zawodowej (kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata) stanowiąca potencjalne zasoby pracy. W relacji do stanu na koniec 2013 r. liczba osób w wieku produkcyjnym uległa ograniczeniu o 4,5% (w Polsce – o 3,7%). Udział tej grupy w ludności ogółem zmniejszył się o 1,8 p. proc. i na koniec 2017 r. wyniósł 61,1% (w kraju – 61,2%).

Tablica 6. Ludność w wieku produkcyjnym

Stan w dniu 31 XII

Table 6. Working age population

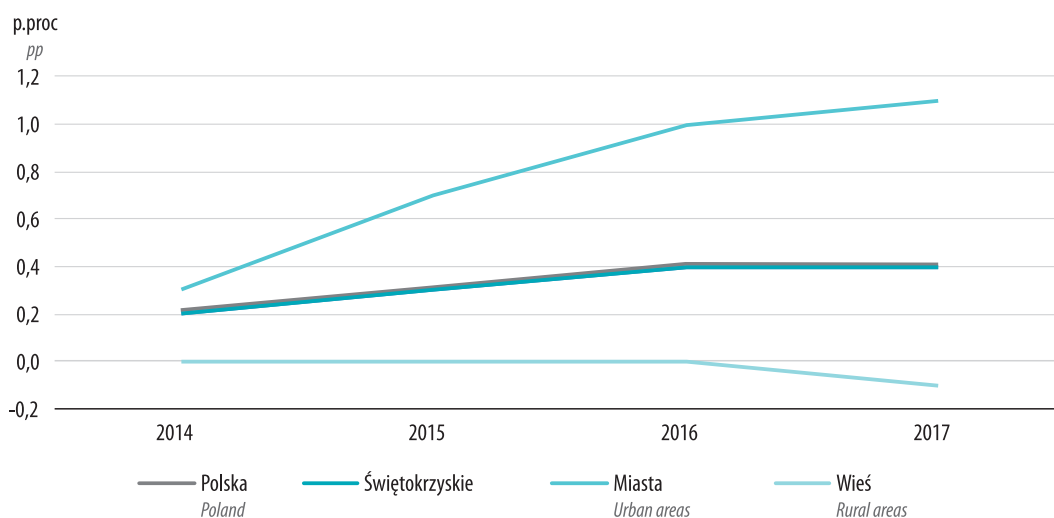
As of 31 XII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Mężczyźni <i>Males</i>	Kobiety <i>Females</i>	Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
				razem <i>total</i>	mężczyźni <i>males</i>	kobiety <i>females</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>males</i>	kobiety <i>females</i>
w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>									
2013	797885	427956	369929	358750	187425	171325	439135	240531	198604
2014	790195	424666	365529	351829	184401	167428	438366	240265	198101
2015	780879	420239	360640	345659	181816	163843	435220	238423	196797
2016	771967	416070	355897	339019	178878	160141	432948	237192	195756
2017	761754	411193	350561	332950	176246	156704	428804	234947	193857
wiek mobilny <i>mobility age</i>	473318	244378	228940	203606	103847	99759	269712	140531	129181
wiek niemobilny <i>non-mobility age</i>	288436	166815	121621	129344	72399	56945	159092	94416	64676
w odsetkach <i>in percent</i>									
Ludność ogółem <i>Population</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym w wieku: <i>of which at age:</i>									
produkcyjnym <i>working</i>	61,1	67,6	54,8	59,9	66,8	53,6	62,0	68,2	55,9
mobilnym <i>mobility</i>	37,9	40,2	35,8	36,6	39,4	34,1	39,0	40,8	37,2
niemobilnym <i>non-mobility</i>	23,1	27,4	19,0	23,3	27,4	19,5	23,0	27,4	18,6
Ludność w wieku produkcyjnym: <i>Population at working age</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
mobilnym <i>mobility</i>	62,1	59,4	65,3	61,2	58,9	63,7	62,9	59,8	66,6
niemobilnym <i>non-mobility</i>	37,9	40,6	34,7	38,8	41,1	36,3	37,1	40,2	33,4

W interpretacji podaźowej strony rynku pracy wyodrębnia się grupę osób w wieku mobilnym (18–44 lata), ze względu na największą zdolność przystosowania się do zmiennych warunków zapotrzebowania na siłę roboczą, jak: zmianę stanowiska, miejsca zamieszkania i pracy czy przekwalifikowania się. Zmniejszanie jej odsetka jest zjawiskiem niekorzystnym, świadczącym o „starzeniu się” populacji pracujących, a tym samym ograniczeniu jej potencjału. W ostatnich latach obserwowano, podobnie jak w kraju, wyhamowanie negatywnej tendencji i powolny wzrost ich udziału - do 2017 r., w którym nastąpił ponowny lekki regres. W Świętokrzyskiem osoby w wieku mobilnym stanowiły 62,1% zbiorowości w wieku produkcyjnym wobec 61,7% cztery lata wcześniej (w kraju – 63,2%). Natomiast ich odsetek w populacji ogółem województwa sukcesywnie malał, analogicznie z grupą produkcyjną – do poziomu 37,9% (w kraju – do 38,7%).

Wykres 5. Zmiana udziału ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym (2013=100) (w p.proc)

Chart 5. Change of share of mobility age population in working age population (2013=100) (in pp)

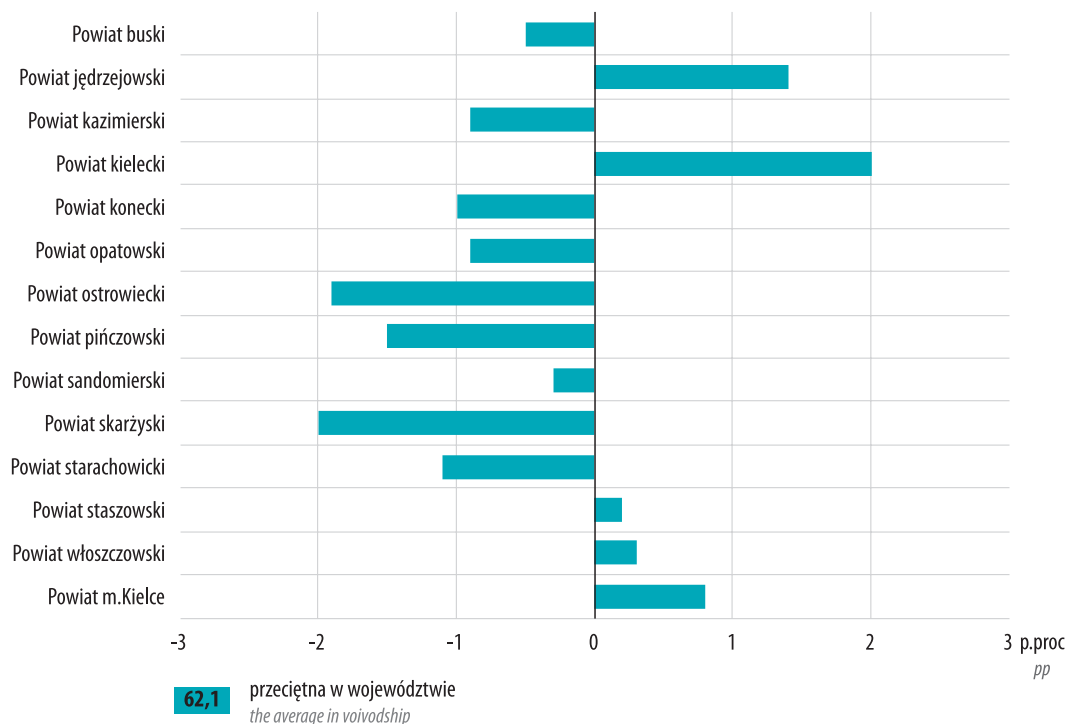

Udział osób w wieku mobilnym wśród osób w wieku produkcyjnym w poszczególnych powiatach oscylował w 2017 r. między 64,1% w powiecie kieleckim do 60,1% w skarżyskim. W grupie poniżej przeciętnej w województwie znalazło się aż 9 powiatów, co w perspektywie czasu oznacza dla nich szybsze zasilenie grup wiekowo najstarszych.

Osoby w wieku niemobilnym (45–64 lata – mężczyźni i 45–59 lat – kobiety) grupowały 37,9% ludności w wieku produkcyjnym oraz 23,1% wszystkich mieszkańców Świętokrzyskiego (wobec 38,3% i 24,1% przed czterema laty).

Wykres 6. Odchylenia względne udziału osób w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym od przeciętnej w województwie w 2017 r. (w p.proc)

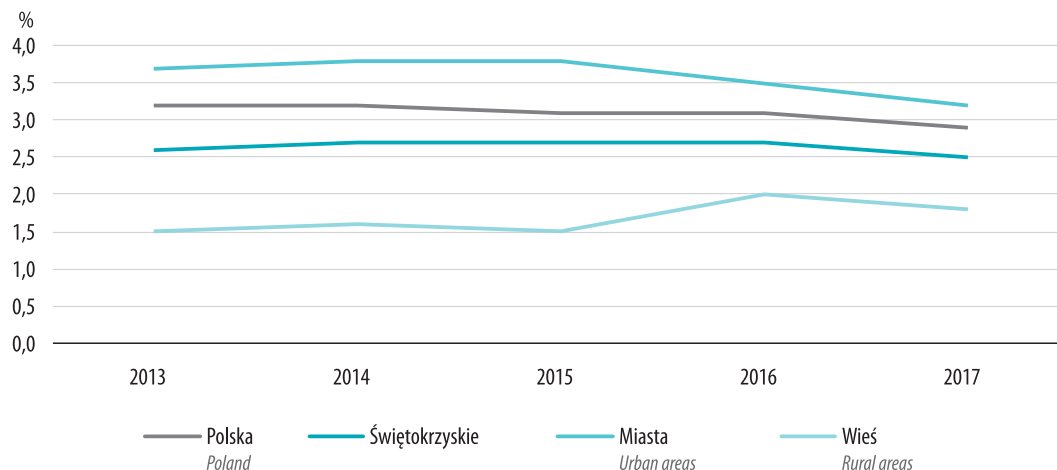
Chart 6. *Relative deviations of the share of mobility age population in working age population from the average in voivodship in 2017 (in pp)*

Wyrazem procesu demograficznego starzenia się społeczeństwa jest rosnący odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Na przestrzeni lat 2013-2017 zwiększył się o 2,5 p. proc. i pozostał wyższy niż średniokrajowy – 22,3% wobec 20,8% (większy notowano tylko w województwie łódzkim).

Tempo wzrostu liczebności tej grupy utrzymywało się na mniejszym poziomie niż w kraju, co jest prawidłowością w społecznościach starszych względem młodszych - przyrost sięgał 11,0% wobec 13,0% w kraju. Większe natężenie zmian obserwowano na terenach miejskich. Ponad dwukrotnie szybciej niż na wsi przybywało w nich osób w wieku poprodukcyjnym (15,2% wobec 7,2%), a tym samym wzrastał ich udział w ogólnej zbiorowości najstarszych – w ciągu 5 lat o 1,8 p. proc. do 49,7%.

Wykres 7. Średnioroczne tempo przyrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (w %)
 Chart 7. Average annual increase of post-working age population (in %)

Tablica 7. Ludność w wieku poprodukcyjnym
 Stan w dniu 31 XII

Table 7. Post-working age population
 As of 31 XII

Lata Years	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2013	251104	78797	172307	120199	36915	83284	130905	41882	89023
2014	257771	81508	176263	124738	38550	86188	133033	42958	90075
2015	264605	84266	180339	129532	40271	89261	135073	43995	91078
2016	271847	87626	184221	134106	42122	91984	137741	45504	92237
2017	278681	91005	187676	138411	43946	94465	140270	47059	93211
w odsetkach in percent									
2013	100,0	100,0	100,0	47,9	46,8	48,3	52,1	53,2	51,7
2014	100,0	100,0	100,0	48,4	47,3	48,9	51,6	52,7	51,1
2015	100,0	100,0	100,0	49,0	47,8	49,5	51,0	52,2	50,5
2016	100,0	100,0	100,0	49,3	48,1	49,9	50,7	51,9	50,1
2017	100,0	100,0	100,0	49,7	48,3	50,3	50,3	51,7	49,7
w % ogółu ludności in % of total population									
2013	19,8	12,7	26,5	21,2	13,7	28,0	18,7	12,0	25,3
2014	20,4	13,2	27,3	22,1	14,4	29,1	19,0	12,3	25,7
2015	21,0	13,7	28,0	23,1	15,1	30,3	19,4	12,7	26,1
2016	21,7	14,3	28,7	24,0	15,9	31,3	19,8	13,2	26,5
2017	22,3	15,0	29,4	24,9	16,7	32,3	20,3	13,7	26,9

Poziom zaawansowania i dynamikę procesu starzenia się społeczeństwa prześledzić można również w biologicznych grupach wieku, poprzez odniesienie populacji w wieku 65 lat i więcej do liczby dzieci i młodzieży poniżej 15 roku życia (wskaźnik starości). Relacja ta bardzo szybko rośnie. Tylko na przestrzeni 5 ostatnich lat liczba osób najstarszych przypadających na 100 najmłodszych zwiększyła się ze 115 do 134. Tempo wzrostu wskaźnika mocno różnicowała płeć i miejsce zamieszkania. Wśród mężczyzn wskaźnik oscylował w granicach 86-104, podczas gdy wśród kobiet pomiędzy 145-166. Nadwyżka roczników starszych nad młodszymi była szczególnie wyraźna w miastach – 159 wobec 116 na wsi. W miastach także notowano dominującą przewagę starszych kobiet – 199.

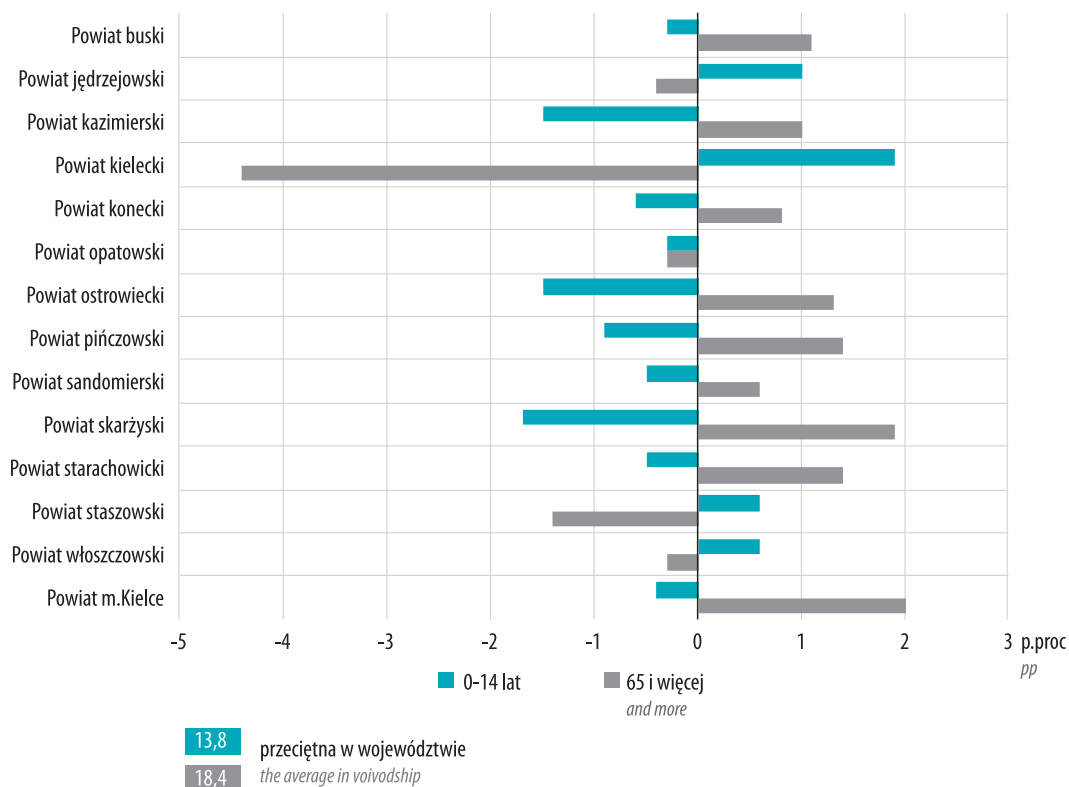
Tablica 8. Ludność w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 14 lat i mniej

Table 8. Population at age 65 and more per 100 persons at age under 15

Lata Years	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
2013	115	86	145	131	99	165	104	78	131
2014	119	90	150	138	104	174	107	81	134
2015	124	95	156	145	110	182	110	84	137
2016	129	99	161	152	116	191	113	88	140
2017	134	104	166	159	121	199	116	91	143

Wykres 8. Odchylenia względne udziału osób w wieku 14 lat i mniej oraz 65 lat i więcej od przeciętnych w województwie w 2017 r. (w p.proc)

Chart 8. Relative deviations of the share of population aged under 15 and 65 and more from the average in voivodship in 2017 (in pp)

Poziom indeksu starości coraz wyraźniej zarysowuje polaryzację przestrzenną województwa. Jedynie w powiecie kieleckim utrzymywała się przewaga roczników młodych, podczas, gdy w pozostałych – sukcesywnie narastało osłabienie potencjału demograficznego. W 2017 r. wartość wskaźnika wyniosła 89 w powiecie kieleckim wobec od 122 do 167 – w innych. Najsilniej starość demograficzna dotknęła powiaty o niskim udziale osób najmłodszych i wysokim – najstarszych, tj. kazimierski (158 w 2017 r.), ostrowiecki (160), pińczowski (153), skarżyski (167) i m.Kielce (152). Lepiej niż przeciętnie natomiast kształtowała się sytuacja w powiatach: jędrzejowskim (122), staszowskim (118) i włoszczowskim (125).

Zmiany struktury pokoleniowej wpłynęły na relacje między poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego ludności. Kierunek tych przesunięć obrazują współczynniki obciążenia demograficznego. W latach 2013–2017 zwiększyła się zarówno liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (z 115 do 134), jak również, chociaż w mniejszym stopniu, relacje: osób w wieku nieprodukcyjnym do 100 osób w wieku produkcyjnym (z 59 do 64) oraz osób w wieku emerytalnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (z 32 do 37). Wartości wskaźników silnie determinuje miejsce zamieszkania, przy czym w kolejnych latach zaobserwować można wahania spowodowane różną intensywnością przemian na terenach miejskich i wiejskich. Pogorszenie sytuacji demograficznej wyraźniej zarysowało się w miastach. Powiększała się w nich przewaga relacji osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym oraz rosła dysproporcja w stosunku do wsi relacji ludności w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku przedprodukcyjnym. Ponadto, w miastach przyśpieszył wzrost wskaźnika populacji w wieku emerytalnym do osób w wieku produkcyjnym, podczas gdy na obszarach wiejskich jego poziom (znacznie niższy) zwiększał się powoli.

Tablica 9.
Table 9.

Wskaźniki obciążenia demograficznego
Demographic burden index

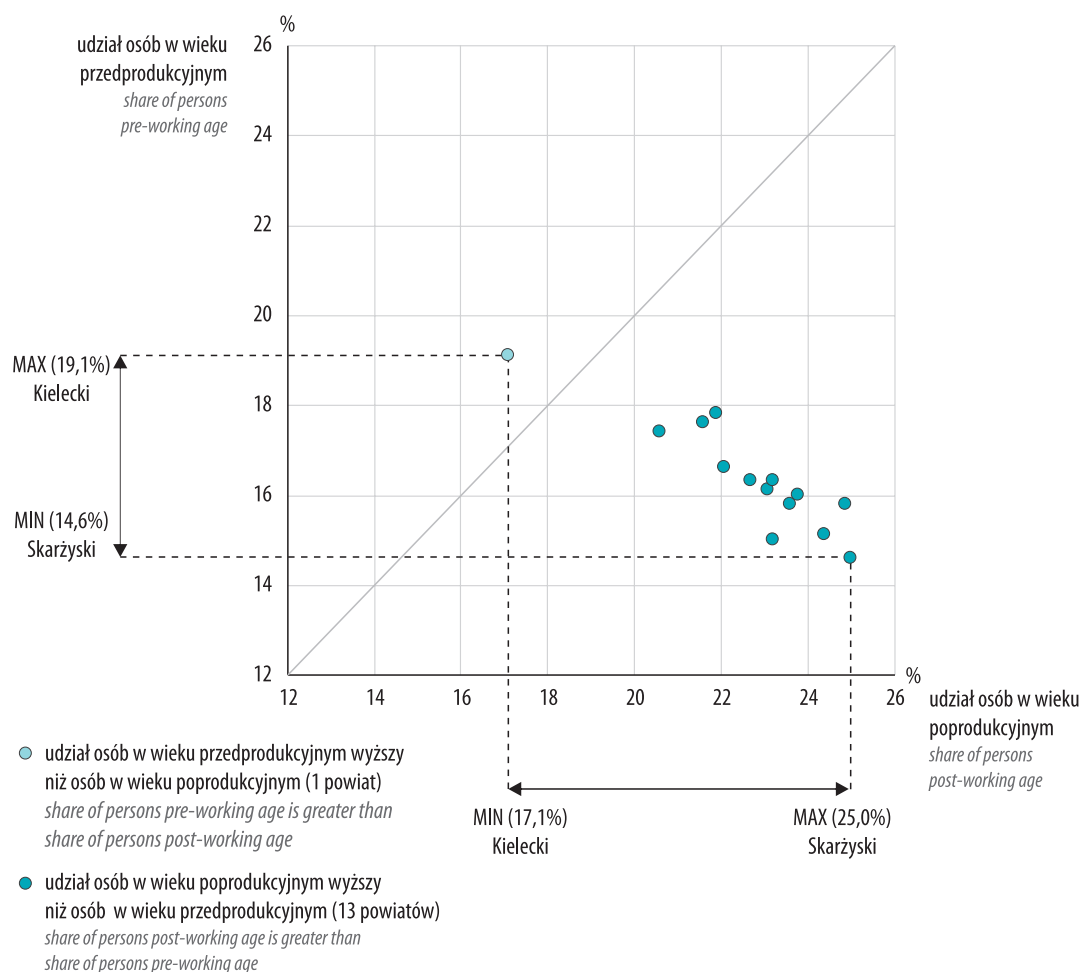
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	Specyfication
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59	60	61	62	64	<i>Population at non-working age per 100 persons at working age</i>
miasta	58	60	62	65	67	<i>urban areas</i>
wieś	60	60	60	60	61	<i>rural areas</i>
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	115	120	125	130	134	<i>Population at age post-working per 100 persons at pre-working age</i>
miasta	135	143	151	157	163	<i>urban areas</i>
wieś	100	104	107	111	115	<i>rural areas</i>
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	32	33	34	35	37	<i>Population at age post-working per 100 persons at working age</i>
miasta	34	36	37	40	42	<i>urban areas</i>
wieś	30	30	31	32	33	<i>rural areas</i>

Wykres 9. Zróżnicowanie powiatów pod względem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Chart 9. Diversity of powiats in terms of the share of persons of pre-working age and persons of post-working age in total population in 2017

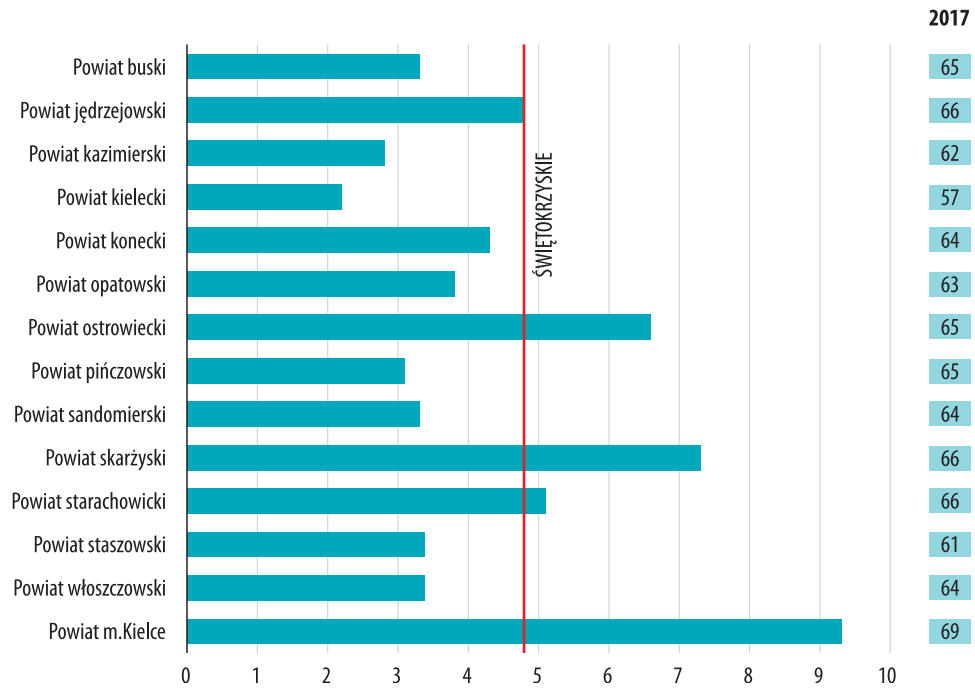
As of 31 XII

Rozkład powiatów na wykresie wynikający z udziału grup przed- i poprodukcyjnej jest tożsamy z rozkładem powiatów według wskaźnika starości. Na jednym biegunie plasował się powiat kielecki, na przeciwnym – pozostałe. Poziom obciążenia 100 osób w wieku do 18 lat ludnością w wieku emerytalnym wyniósł w powiecie kieleckim 90 wobec najmocniej „obciążonych”: skarżyskiego (171), ostrowieckiego (161), m. Kielce (158) i kazimierskiego (155). Rangę zagrożenia potencjału demograficznego, jak i ekonomicznego tych powiatów (oprócz kazimierskiego) odzwierciedlał również najszybciej rosnący wskaźnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 10. Wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2013-2017

Chart 10. Increase of population at non-working age per 100 persons at working age in the years 2013-2017

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

Stan ludności w województwie jest wypadkową jego dynamicznych elementów. Przede wszystkim obserwowano kolejne zwiększenie liczby urodzeń, wyraźne wyższe niż rok wcześniej. Ten pożądany trend zniwelowało niestety wysokie tempo liczby zgonów. W konsekwencji wzrosły naturalne ubytki ludnościowe województwa, chociaż nie uległ zmianie ich poziom w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Zanotowano również lekki spadek liczby zawieranych małżeństw, a bilans małżeństw pozostał ujemny. Na tym tle korzystnie zaznaczyło się mniej zarejestrowanych zgonów niemowląt. W przekroju powiatów sytuacja nie poprawiła się – nadal (poza kieleckim) postępował w nich proces depopulacji. Niepokojąco kształtują się prognozy ludności opracowane do 2050 r. Staniemy się jednym z najstarszych, o niskim potencjale demograficznym województw.

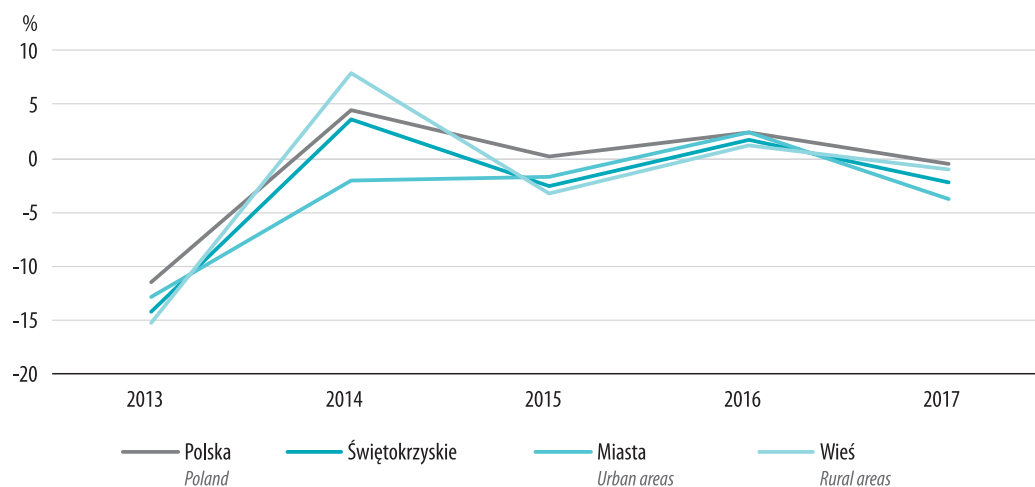
Małżeństwa

Marriages

Zjawiska związane z liczbą zawieranych małżeństw są czynnikami o mniejszym znaczeniu demograficznym, lecz nie należy ich pomijać w analizie procesów demograficznych w społeczeństwie, w którym zdecydowana większość dzieci pochodzi z formalnych związków.

Wykres 11. Średnioroczne tempo zmian liczby małżeństw (w %)

Chart 11. Average annual change of marriages (in %)

Po wzroście w 2016 r., ponownie odnotowano spadek liczby związków małżeńskich w województwie świętokrzyskim - ogółem w latach 2013-2017 zarejestrowano ich więcej o 0,4%. Dynamikę liczby małżeństw wyraźnie różnicowało miejsce zamieszkania – w miastach zawarto ich mniej o 5,0% wobec przyrostu na obszarach wiejskich o 4,6%. Współczynnik małżeństw na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej pozostał na poziomie 5,4, podczas gdy w kraju zwiększył się z 5,5 do 5,9.

Tablica 10. Małżeństwa zawarte
Table 10. Marriages

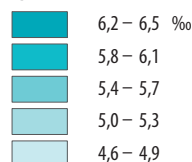
Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Małżeństwa na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej <i>Marriages per 1000 population aged 15 and more</i>		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>						
2013	5844	2561	3283	5,4	5,2	5,5
2014	6051	2509	3542	5,6	5,1	6,0
2015	5892	2466	3426	5,4	5,0	5,8
2016	5995	2527	3468	5,5	5,2	5,8
2017	5866	2432	3434	5,4	5,0	5,8
w odsetkach <i>in percent</i>						
2013	100,0	43,8	56,2	x	x	x
2014	100,0	41,5	58,5	x	x	x
2015	100,0	41,9	58,1	x	x	x
2016	100,0	42,2	57,8	x	x	x
2017	100,0	41,5	58,5	x	x	x

W Świętokrzyskiem większość małżeństw zawierana jest na obszarach wiejskich, co wynika nie tylko z przewagi liczebnej populacji, ale i większej częstotliwości wstępowania tam w związki, co potwierdza przeliczenie ich liczby na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej. W 2017 r. obserwowano - w ujęciu pięcioletnim - zwiększenie zarówno przewagi udziału małżeństw rejestrowanych na wsi (do 58,5%), jak i poziomu ich wskaźnika (do 5,8‰), przy jego spadku w obrębie miast (do 5,0‰).

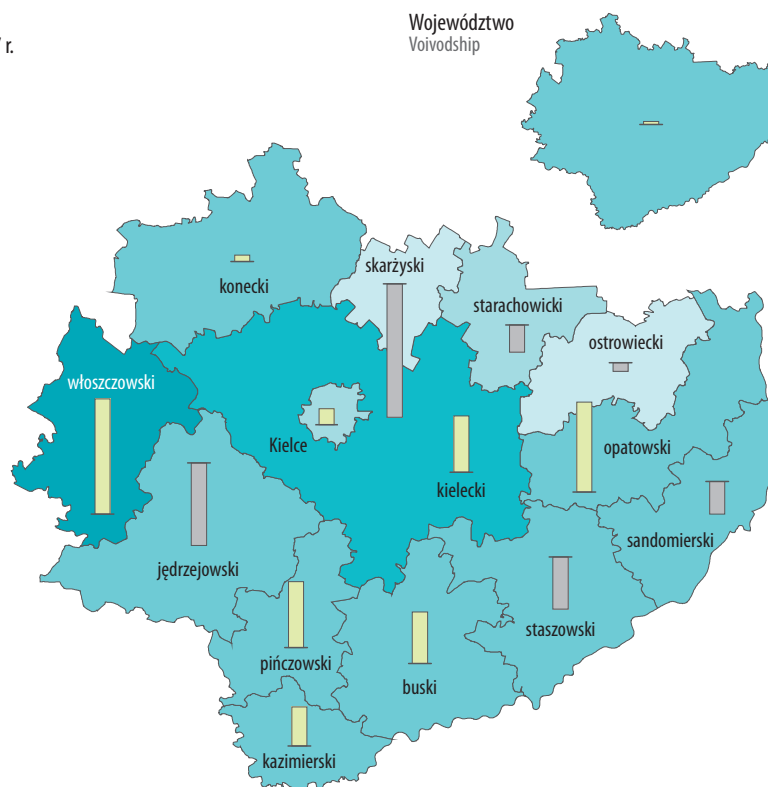
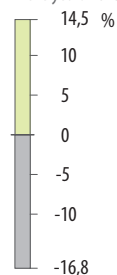
Największą liczbę ślubów zawarto w powiecie kieleckim – 1,1 tys., tj. o 7,1% więcej niż przed czterema laty. Z kolei najszybciej przybywało ich w powiatach: włoszczowskim (o 14,5%) oraz opatowskim (o 11,3%), natomiast ubywało - w powiatach: skarżyskim (o 16,8%) i jędrzejowskim (o 10,4%).

Mapa 2. Małżeństwa
Map 2 *Marriages*

Małżeństwa na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej w 2017 r.
Marriages per 1000 population aged 15 and more in 2017

Zmiana liczby małżeństw w latach 2013–2017
Change in number of marriages in the years 2013–2017

Związki cywilne w 2017 r. stanowiły 30,9% wszystkich zawartych małżeństw w województwie. Zwyczajowo wyższy był ich udział wśród mieszkańców miast, który w omawianym roku jeszcze się zwiększył – do 37,1% wobec 26,5% na wsi. Odsetek małżeństw wyznaniowych, tj. zawartych w kościołach i jednocześnie zarejestrowanych w urzędach stanu cywilnego, pozostaje większy niż średniokrajowy - 69,1% wobec 62,1%. Spośród małżeństw wyznaniowych tylko 6 nie było związkami zawartymi w kościele katolickim (w 2013 r. – 10).

Tablica 11. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe
Table 11. *Civil and church or religious marriages*

Lata Years	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	razem total	cywilne civil	wyzna- niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- niowe church or religious
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2013	5844	1817	4027	2561	923	1638	3283	894	2389
2014	6051	1765	4286	2509	902	1607	3542	863	2679
2015	5892	1842	4050	2466	918	1548	3426	924	2502

Tablica 11. Małżeństwa cywilne i wyznaniowe (dok.)
Table 11. Civil and church or religious marriages (cont.)

Lata Years	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	razem total	cywilne civil	wyzna- niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- niowe church or religious	razem total	cywilne civil	wyzna- niowe church or religious
w liczbach bezwzględnych (dok.) in absolute numbers (cont.)									
2016	5995	1812	4183	2527	891	1636	3468	921	2547
2017	5866	1813	4053	2432	903	1529	3434	910	2524
w odsetkach in percent									
2013	100,0	31,1	68,9	100,0	36,0	64,0	100,0	27,2	72,8
2014	100,0	29,2	70,8	100,0	36,0	64,0	100,0	24,4	75,6
2015	100,0	31,3	68,7	100,0	37,2	62,8	100,0	27,0	73,0
2016	100,0	30,2	69,8	100,0	35,3	64,7	100,0	26,6	73,4
2017	100,0	30,9	69,1	100,0	37,1	62,9	100,0	26,5	73,5

Decyzje o zawarciu związku małżeńskiego są podejmowane w coraz późniejszym wieku, co powoduje pośrednio, że przybywa osób pozostających w stanie wolnym oraz kobiet bezdzietnych. Proces ten szczególnie widoczny jest w miastach, w których mediana wieku nowożeńców rośnie zdecydowanie szybciej niż na wsi. W 2017 r. wiek środkowy mężczyzn wyniósł 30,4 lat w miastach oraz 28,4 lat na wsi, natomiast kobiet odpowiednio: 27,9 i 26,1 lat.

W przypadku zawierania przez obie strony pierwszego związku mediana wieku kawalerów przesunęła się w badanym okresie z 27,8 do 28,3 lat (do 29,0 w miastach i 27,9 na wsi), natomiast panien – z 25,5 do 26,2 lat (do 27,0 w miastach i 25,7 na wsi). W kraju wiek środkowy zarówno kawalerów, jak i panien był niewiele wyższy i sięgał kolejno: 28,6 oraz 26,6 lat.

Tablica 12. Nowożeńcy według wieku
Table 12. Bridegrooms and brides by age

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	19 lat i mniej Under 20	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60 lat i więcej and more	Me- diana Me- dian age
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers												
Mężczyźni Males												
2013	5844	21	1009	2781	1183	410	164	76	48	49	103	28,3
2014	6051	23	960	2741	1363	452	182	84	71	65	110	28,6
2015	5892	17	906	2683	1398	378	174	89	72	62	113	28,7
2016	5995	17	788	2738	1461	443	211	100	76	50	111	28,9
2017	5866	8	737	2603	1409	491	242	106	79	65	126	29,1
Kobiety Females												
2013	5844	225	2048	2317	703	248	108	48	45	52	50	26,0
2014	6051	157	2047	2425	805	275	94	68	56	52	72	26,3
2015	5892	155	1844	2514	759	260	115	72	57	46	70	26,4

Tablica 12. **Nowożeńcy według wieku (dok.)**
Table 12. Bridegrooms and brides by age (cont.)

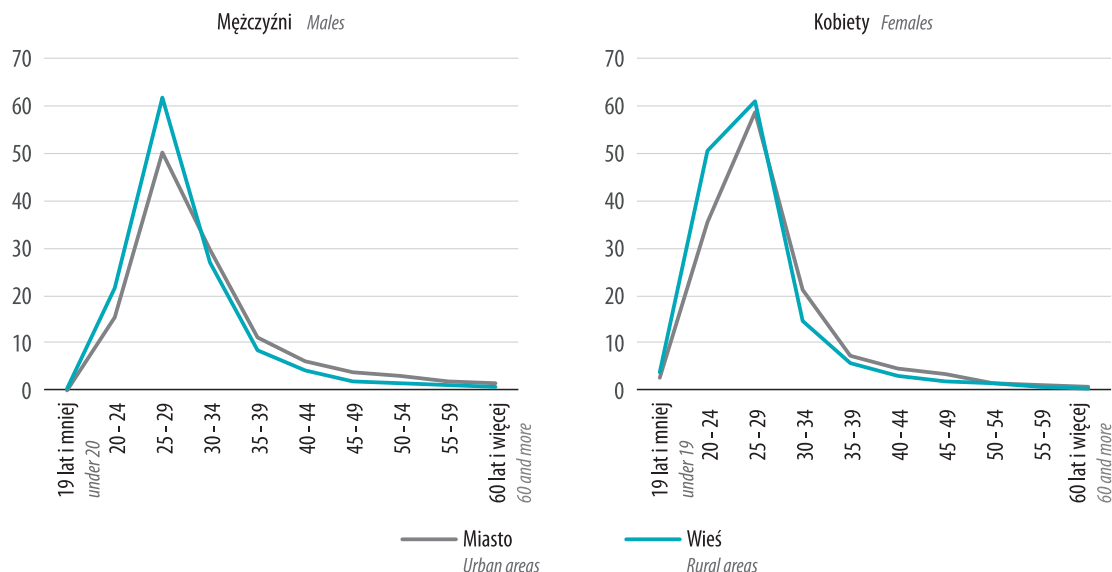
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	19 lat i mniej <i>Under 20</i>	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60 lat i więcej <i>and more</i>	Mediana <i>Me-dian age</i>
w liczbach bezwzględnych (dok.) <i>in absolute numbers (cont.)</i>												
Kobiety (dok.) <i>Females (cont.)</i>												
2016	5995	117	1781	2589	839	280	141	82	55	52	59	26,6
2017	5866	104	1656	2553	812	304	164	99	60	40	74	26,8
w odsetkach <i>in percent</i>												
Mężczyźni <i>Males</i>												
2013	100,0	0,4	17,3	47,6	20,2	7,0	2,8	1,3	0,8	0,8	1,8	x
2014	100,0	0,4	15,9	45,3	22,5	7,5	3,0	1,4	1,2	1,1	1,8	x
2015	100,0	0,3	15,4	45,5	23,7	6,4	3,0	1,5	1,2	1,1	1,9	x
2016	100,0	0,3	13,1	45,7	24,4	7,4	3,5	1,7	1,3	0,8	1,9	x
2017	100,0	0,1	12,6	44,4	24,0	8,4	4,1	1,8	1,3	1,1	2,1	x
Kobiety <i>Females</i>												
2013	100,0	3,9	35,0	39,6	12,0	4,2	1,8	0,8	0,8	0,9	0,9	x
2014	100,0	2,6	33,8	40,1	13,3	4,5	1,6	1,1	0,9	0,9	1,2	x
2015	100,0	2,6	31,3	42,7	12,9	4,4	2,0	1,2	1,0	0,8	1,2	x
2016	100,0	2,0	29,7	43,2	14,0	4,7	2,4	1,4	0,9	0,9	1,0	x
2017	100,0	1,8	28,2	43,5	13,8	5,2	2,8	1,7	1,0	0,7	1,3	x

Najwięcej małżeństw zawierano między 25 a 29 rokiem życia. Wśród mężczyzn była to dominująca grupa wiekowa (44,4% związków). Kolejną, wyróżniającą się grupę stanowili mężczyźni starsi - w wieku 30-34 lat (24,0%). Nieco odmiennie kształtował się wiek kobiet, wśród których najliczniejsza grupa była w analogicznym wieku, jak mężczyźni - 25-29 lat (43,5%), ale kolejna znacząca wstąpiła w związki małżeńskie w młodszym wieku - pomiędzy 20 a 24 rokiem życia (28,2%). Najmłodszy nowożeńcy w wieku 19 lat i mniej stanowili u mężczyzn 0,1%, a u kobiet 1,8%.

Charakterystykę poziomu małżeństw w poszczególnych grupach wieku różnicowało miejsce zamieszkania, tak wśród mężczyzn, jak i kobiet. Na każdy 1000 mężczyzn w przewodniej grupie 25-29 - latków znalazło się 50 nowożeńców w miastach, ale 62 na wsi. Wyraźna rozbieżność dotyczyła także grupy młodszej (20-25 lat) - 16‰ w miastach wobec 22‰ na wsi. Przewaga częstości zawierania związków przez mężczyzn w miastach rozpoczynała się dopiero powyżej 30 roku życia. Wśród 30-34 - latków wskaźnik wynosił już 30‰ w miastach i 27‰ na wsi. Inaczej przedstawiała się sytuacja wśród kobiet. W grupie największej (25-29 lat) wskaźnik na 1000 pań był porównywalny, ale o mniejszej skali dysproporcji - 58 w miastach wobec 61 na wsi. W młodszej natomiast (20-24 lata) wskaźnik był ponad dwukrotnie wyższy niż wśród mężczyzn, a różnice mocniej zarysowane - odpowiednio: 36‰ wobec 51‰. Podobnie, jak w przypadku mężczyzn, panie w miastach częściej niż na wsi zawierały związek małżeński po ukończeniu 30 lat. Z grupy 30-34 lata wyszło za mąż 21‰ kobiet w mieście, a tylko 15‰ na wsi.

Wykres 12. Nowożeńcy w 2017 r. według wieku na 1000 ludności w wieku 15 lat i więcej danej płci i grupy wieku

Chart 12. Bridegrooms and brides by age per 1000 population aged 15 and more of each sex and age group in 2017

W związku małżeńskie wstępują zazwyczaj osoby o zbliżonym poziomie wykształcenia. W 2017 r. spośród 2,2 tys. mężczyzn i 3,2 tys. kobiet z wykształceniem wyższym związek małżeński zawarło między sobą 1,8 tys. par. W przypadku mężczyzn stanowiło to 82,7%, a kobiet – 57,2%. W roku 2013 relacje były porównywalne i wyniosły odpowiednio: 82,4% i 61,9%.

W przypadku wykształcenia średniego sytuacja wyglądała podobnie. Spośród 2,6 tys. i 2,1 tys. kobiet związek małżeński zawarło między sobą 1,2 tys. par – 47,8% mężczyzn i 58,9% kobiet (w 2013 r. – kolejno: 49,6% i 58,0%).

Tablica 13. Małżeństwa według poziomu wykształcenia nowożeńców
Table 13. Marriages by education level of bridegrooms and brides contracted

Poziom wykształcenia mężczyzn Education level of males	Poziom wykształcenia kobiet Education level of females					
	Ogółem total	w tym of which				
		wyższe higher	średnie secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne lower secondary	podstawowe primary
Ogółem Total						
2013	5844	3053	2046	404	150	95
2014	6051	3246	2094	433	105	92
2015	5892	3158	2048	394	107	171
2016	5995	3357	1991	441	94	109
2017	5866	3164	2072	448	83	99

Tablica 13. Małżeństwa według poziomu wykształcenia nowożeńców (dok.)
 Table 13. *Marriages by education level of bridegrooms and brides contracted (cont.)*

Poziom wykształcenia mężczyzn <i>Education level of males</i>	Poziom wykształcenia kobiet <i>Education level of females</i>					
	Ogółem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>				
		wyższe <i>higher</i>	średnie <i>secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic vocational</i>	gimnazjalne <i>lower secondary</i>	podstawowe <i>primary</i>
w tym: <i>of which:</i>						
wyższe <i>higher</i>						
2013	2292	1889	355	23	3	1
2014	2317	1943	325	31	4	1
2015	2260	1890	322	19	6	22
2016	2248	1908	306	27	2	4
2017	2188	1809	345	27	2	5
średnie <i>secondary</i>						
2013	2392	941	1186	143	67	27
2014	2519	1066	1250	121	41	15
2015	2483	1030	1213	144	36	56
2016	2595	1205	1172	158	37	22
2017	2556	1130	1221	154	34	17
zasadnicze zawo- dowe <i>basic vocational</i>						
2013	808	161	359	195	46	38
2014	895	188	404	229	30	35
2015	861	197	402	178	31	50
2016	882	205	403	209	25	40
2017	903	194	411	230	25	43
gimnazjalne <i>lower secondary</i>						
2013	76	9	26	12	26	1
2014	79	4	39	12	21	3
2015	93	6	43	14	27	2
2016	87	12	35	13	25	2
2017	73	11	33	11	17	1
podstawowe <i>primary</i>						
2013	186	29	86	31	7	28
2014	169	24	59	38	7	38
2015	182	31	65	38	7	40
2016	181	26	75	34	5	41
2017	145	20	61	26	5	33

Nie zanotowano również zasadniczych zmian w strukturze związków według różnicy wieku małżonków. W 2017 r. nowożeńcy w równym wieku stanowili 11,9%. Najczęściej mąż był starszy od żony o 1–5 lat – 54,6% ogółu małżeństw (51,0% w miastach oraz 57,1% na wsi). W 0,9 tys. przypadkach, gdy żona była starsza od męża, dominowały pary, w których różnica wieku nie przekraczała 2 lat (64,0%). Natomiast wśród partnerów, których różnica wieku wynosiła 11 lat i więcej (0,3 tys. związków) mężowie starsi od żon stanowili 89,1%.

Tablica 14. Małżeństwa zawarte w 2017 r. według różnicy wieku między małżonkami
Table 14. Marriages by difference in age between the spouses contracted in 2017

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Małżonkowie w równym wieku <i>Spouses at the same age</i>	Mąż starszy od żony o: <i>Husband older than wife:</i>				Żona starsza od męża o: <i>Wife older than husband:</i>			
			1–2 lata	3–5	6–10	11 lat i więcej <i>and more</i>	1–2 lata	3–5	6–10	11 lat i więcej <i>and more</i>
Ogółem <i>Total</i>	5866	699	1685	1516	815	230	589	224	80	28
Miasta <i>Urban areas</i>	2432	297	653	587	353	125	248	111	42	16
Wieś <i>Rural areas</i>	3434	402	1032	929	462	105	341	113	38	12

Bez większych zmian pozostaje także częstotliwość zawierania związków małżeńskich według miesięcy. Większość par wybiera ciepłe miesiące roku – pomiędzy czerwcem a październikiem zarejestrowano 72,3% ich ogółu, przy czym najbardziej popularne były sierpień i wrzesień (kolejno: 16,8% i 16,6% ślubów). Średnio w miesiącu zawarto 481 małżeństw wobec 479 w 2013 r.

W 2017 r. w województwie świętokrzyskim rozwiązano 7,2 tys. małżeństw, tj. o 0,2% więcej niż cztery lata wcześniej. Związki rozwiązane przez śmierć męża stanowiły 55,6%, a przez śmierć żony 19,7% (w 2013 r. odpowiednio: 60,7% i 20,2%). Wysoki pozostaje odsetek małżeństw rozwiązanych przez rozwód – wzrost o 5,6 p.proc. do 24,7%. Na 1000 istniejących małżeństw zostało rozwiązanych średnio 24,1 (w kraju – 24,9). Wyższy wskaźnik zanotowano w miastach – 27,1‰ wobec 21,8‰ na wsi.

Podobnie, jak w latach wcześniejszych liczba małżeństw rozwiązanych przekraczała liczbę nowo zawartych (o 1,4 tys.). Zbliżony, ujemny bilans utrzymywał się w całym pięcioletniu pomniejszając zasoby małżeństw województwa. W miastach ubytek małżeństw powiększał się systematycznie (do 1,1 tys. w 2017 r.), podczas gdy na obszarach wiejskich nie tylko pozostawał wyraźnie niższy, ale i stale się zmniejszał (do 0,2 tys.).

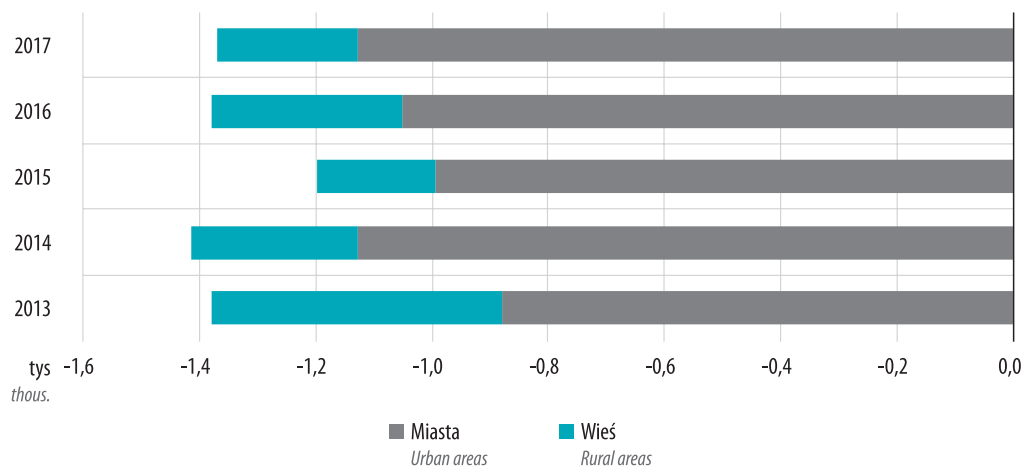
Tablica 15. Małżeństwa zawarte i rozwiązane
Table 15. Marriages contracted and dissolved

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Małżeństwa zawarte <i>Contracted marriages</i>	Małżeństwa rozwiązane <i>Marriages dissolved</i>						
		ogółem <i>total</i>	przez śmierć <i>by death of</i>		przez rozwód <i>by divorce</i>	ogółem <i>total</i>	przez śmierć <i>by death</i>	przez rozwód <i>by divorce</i>
			męża <i>husband</i>	żony <i>wife</i>				
		w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>				na 1000 istniejących małżeństw <i>per 1000 existing marriages</i>		
Ogółem <i>Total</i>								
2013	5844	7223	4382	1458	1383	23,4	18,9	4,5
2014	6051	7466	4098	1455	1913	24,4	18,1	6,2
2015	5892	7090	4012	1301	1777	23,3	17,5	5,8
2016	5995	7373	4113	1461	1799	24,4	18,4	5,9
2017	5866	7237	4021	1428	1788	24,1	18,1	6,0

Tablica 15. Małżeństwa zawarte i rozwiązane (dok.)
Table 15. Marriages contracted and dissolved (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Małżeństwa zawarte Contracted marriages	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	ogółem total	przez śmierć by death	przez rozwód by divorce
			męża husband	żony wife				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages				
Miasta Urban areas								
2013	2561	3439	1872	699	868	24,8	18,5	6,3
2014	2509	3637	1762	691	1184	26,6	17,9	8,7
2015	2466	3461	1742	641	1078	25,6	17,7	8,0
2016	2527	3577	1784	701	1092	26,8	18,6	8,2
2017	2432	3560	1792	672	1096	27,1	18,7	8,3
Wieś Rural areas								
2013	3283	3784	2510	759	515	22,3	19,2	3,0
2014	3542	3829	2336	764	729	22,6	18,3	4,3
2015	3426	3629	2270	660	699	21,4	17,3	4,1
2016	3468	3796	2329	760	707	22,4	18,3	4,2
2017	3434	3677	2229	756	692	21,8	17,7	4,1

Wykres 13. Różnica między liczbą zawartych i rozwiązanych małżeństw
Chart 13. Difference between number of contracted and dissolved marriages

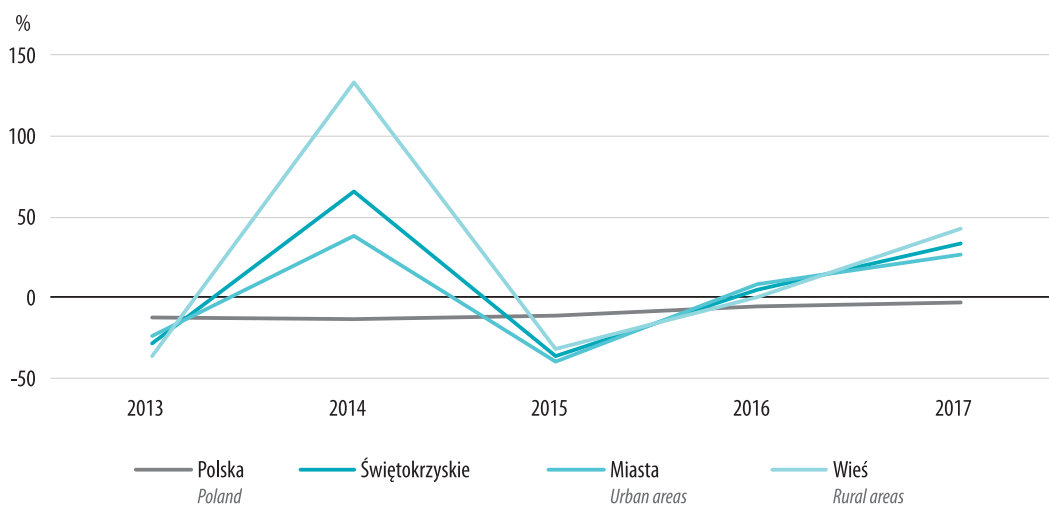
Separacje

Separations

Liczba separacji w województwie świętokrzyskim pozostaje zmienna w poszczególnych latach. W 2017 r. orzeczono 60 separacji, a wobec 14 małżeństw ją zniesiono. W stosunku do 2013 r. było to więcej o 46,3%, ale z kolei w porównaniu z 2014 r. - mniej o 11,8%. Średnioroczne tempo zmian obrazuje większe wahania na terenach wiejskich niż w miastach.

Wykres 14. Średnioroczne tempo zmian liczby separacji (w %)

Chart 14. Average annual change of separations (in %)

Systematycznie zaciera się dysproporcja pomiędzy liczbą separacji orzeczonych w miastach a na wsi – w 2017 r. odpowiednio: 55% i 45%. Ich liczba w przeliczeniu na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej (wskaźnik natężenia separacji) wyniosła 5,9 (w miastach – 7,1, a na wsi - 4,9). W kraju wskaźnik ten ukształtował się na niższym poziomie - 5,1 (w miastach - 5,9, na wsi - 3,9). W 2017 r. spośród powiatów województwa najwyższa jego wartość wystąpiła w powiatach: m. Kielce (12,9), pińczowskim (9,2) i włoszczowskim (8,2), natomiast najmniejsza w: jędrzejowskim (1,4), koneckim (1,5) oraz staszowskim (1,7).

Tablica 16. Separacje orzeczone prawomocnie

Table 16. Marriages contracted and dissolved

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej Per 100 thous. population aged 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2013	41	29	12	4,0	6,2	2,2
2014	68	40	28	6,7	8,6	5,1
2015	43	24	19	4,2	5,2	3,4
2016	45	26	19	4,4	5,6	3,4
2017	60	33	27	5,9	7,1	4,9

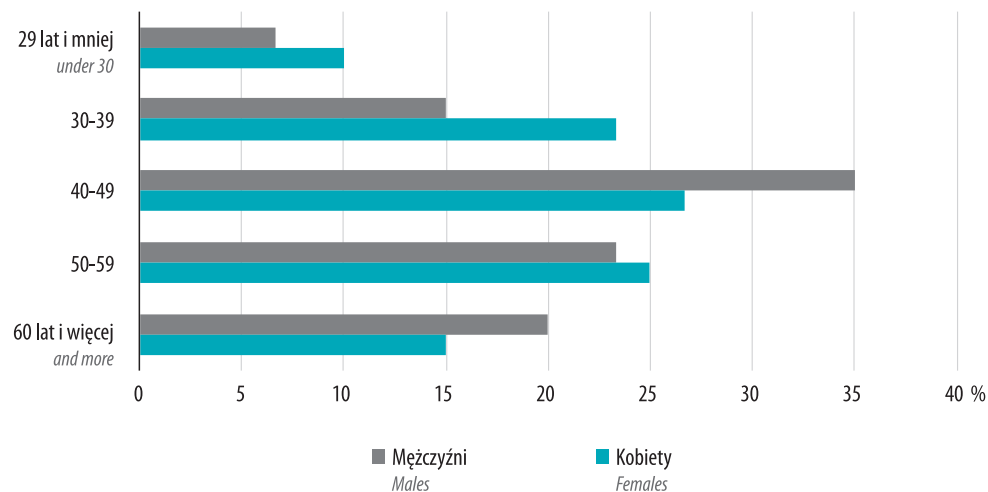
Tablica 16. Separacje orzeczone prawomocnie (dok.)
Table 16. Marriages contracted and dissolved (cont.)

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej Per 100 thous. population aged 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w odsetkach in percent						
2013	100,0	70,7	29,3	x	x	x
2014	100,0	58,8	41,2	x	x	x
2015	100,0	55,8	44,2	x	x	x
2016	100,0	57,8	42,2	x	x	x
2017	100,0	55,0	45,0	x	x	x

Częściej o separacje wносиły kobiety – z ich powództwa orzeczono 63,3% ich ogółu wobec 36,7% - z powództwa męża.

Powództwo o separację wносиły osoby w każdym wieku – najrzadziej młode do 34 roku życia (łącznie 11,7%). Najwięcej orzeczono ich wobec małżeństw, w których oboje partnerzy wstąpili stosunkowo wcześniej w związek małżeński, w wieku 20–24 lat (18,3%).

Wykres 15. Separacje według wieku i płci w momencie orzeczenia separacji w 2017 r.
Chart 15. Separations by sex and age in the moment of judicial decision in 2017

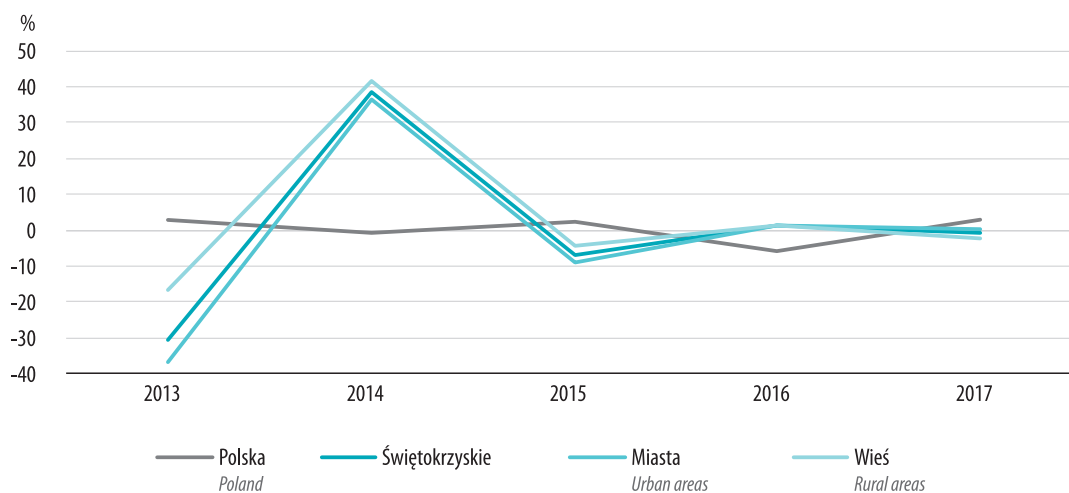
W 2017 r. w 34 przypadkach małżeństwa posiadały wspólne, będące na ich utrzymaniu dzieci poniżej 18 roku życia. W 20 sprawach władzę rodzicielską powierzono matce, w 13 – obojgu rodzicom, a w 1 - wyłącznie ojcu. W związku z orzeczonymi separacjami w niepełnej rodzinie znalazło się 53 dzieci, z czego 32,1% w rodzinach jednodzieciowych, 56,6% w dwudzieciowych i 11,3% w trzydzieciowych. Najmłodsze, do 2 roku życia stanowiły 11,3% ogółu, w wieku 3-6 lat – 26,4%, od 7 do 15 lat miało 49,1%, a 16-17 lat – 13,2%.

Rozwody

Divorces

W 2017 r. w województwie świętokrzyskim sądy orzekły 1,8 tys. rozwodów, tj. o 29,3% więcej niż w 2013 r., przy czym przyrost ich liczby w miastach sięgał 26,3%, a na obszarach wiejskich – 34,4%. Trzeba jednak zaznaczyć, że bieżącą skalę zjawiska porównano do roku, w którym odnotowano jego bardzo niski poziom, wynikający z dużego rocznego spadku. Notowane od 2015 r. średnioroczne zmiany nie wykazywały już tak mocnych wahań. Jednak w celu zachowania ciągłości publikacji rok 2013 pozostanie bazowym w dalszej analizie.

Wykres 16. Średnioroczne tempo zmian liczby rozwodów (w %)
 Chart 16. Average annual change of divorces (in %)

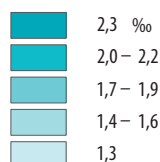
Tablica 17. Rozwody orzeczone prawomocnie
 Table 17. Divorces

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Na 1000 ludności w wieku 20 lat i więcej Per 1000 of population at age 20 and more		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
2013	1383	868	515	1,4	1,9	0,9
2014	1913	1184	729	1,9	2,5	1,3
2015	1777	1078	699	1,7	2,3	1,3
2016	1799	1092	707	1,8	2,4	1,3
2017	1788	1096	692	1,8	2,4	1,3
w odsetkach in percent						
2013	100,0	62,8	37,2	x	x	x
2014	100,0	61,9	38,1	x	x	x
2015	100,0	60,7	39,3	x	x	x
2016	100,0	60,7	39,3	x	x	x
2017	100,0	61,3	38,7	x	x	x

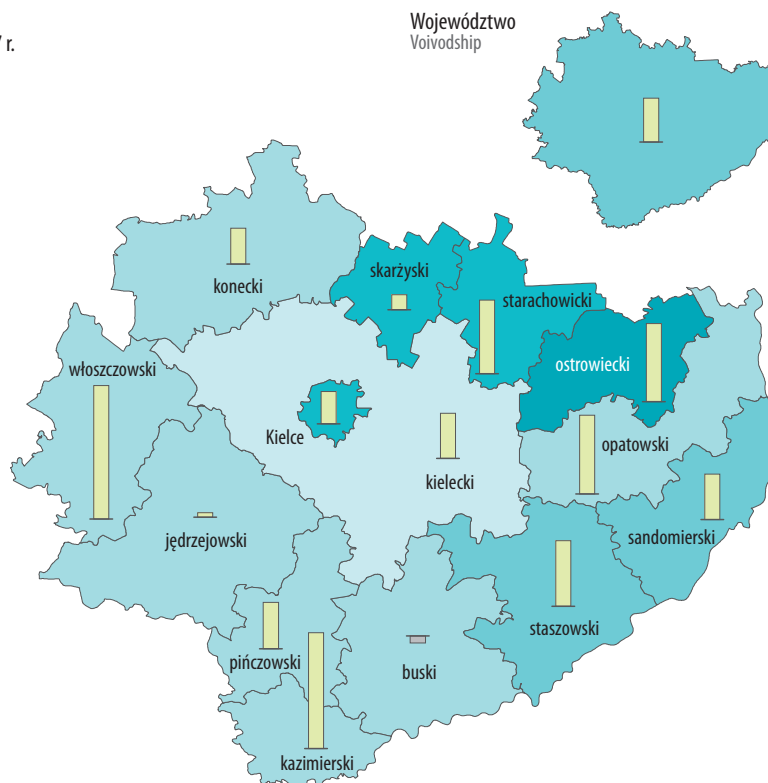
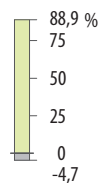
Liczba rozwodów przypadająca na 1000 ludności w wieku 20 lat i więcej (współczynnik rozwodów) wyniósł 1,8 wobec 1,4 cztery lata wcześniej. W miastach pozostał on prawie dwukrotnie wyższy niż na wsi - 2,4‰ wobec 1,3‰. Spośród powiatów największy pułap współczynnika odnotowano w powiatach: ostrowieckim (2,3‰), m. Kielce i starachowickim (po 2,2‰) oraz skarżyskim (2,1‰). W powiatach: kazimierskim i włoszczowskim, pomimo dużego wzrostu liczebności (kolejno o: 77,3% i 88,9%) współczynnik kształtował się poniżej przeciętnego w województwie (po 1,4‰).

Mapa 3. Rozwody
Map 3 Divorces

Rozwody na 1000 ludności
w wieku 20 lat i więcej w 2017 r.
Divorces per 1000 population
aged 20 and more in 2017

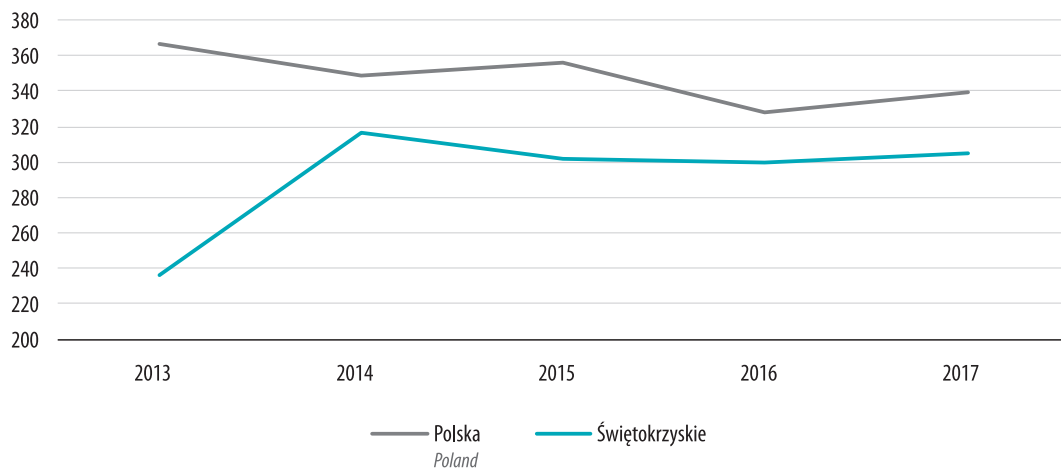
Zmiana liczby rozwodów
w latach 2013–2017
Change in number of divorces
in the year 2013–2017

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się jedną z niższych w kraju relacją rozwodów przypadających na 1000 nowych związków. Po notowanym w 2014 r. wzroście relacji, w kolejnych latach utrzymywała się ona na stosunkowo niskim poziomie. W przekroju pięciu lat dynamika omawianych zjawisk w województwie była nieco odmienna niż w kraju, tak w przypadku liczby rozwodów (początkowy wzrost i względna stabilizacja wobec naprzemiennych, ale mniejszych wahań), jak i liczby małżeństw (współczynnik niższy niż przeciętna i zrównoważony wobec wzrostu). Efektem tego było zwiększenie relacji w województwie podczas jej spadku w Polsce, przy czym wielkości graniczne w kraju pozostały wyraźnie wyższe (z 236,7 do 304,8 wobec z 366,6 do 338,9).

Wykres 17. Rozwody orzeczone prawomocnie na 1000 zawartych małżeństw

Chart 17. Divorces per 1000 marriages

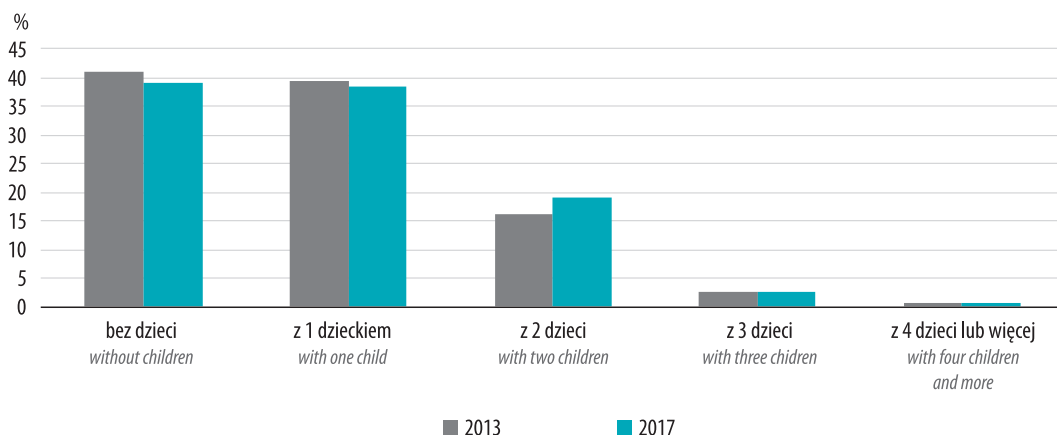
Z pozwem rozwodowym występują częściej kobiety. W 2016 r. rozwody orzeczone z powództwa żony stanowiły 71,9% ich ogółu i było to nieznacznie więcej niż 4 lata wcześniej – 69,7%. Większość małżeństw zostawała rozwiązana bez orzekania o winie – 76,8% (w 2013 r. – 69,0%).

Podstawowe powody rozwiązania małżeństwa pozostały niezmiennie, chociaż zwykle występowały w powiązaniu z innymi czynnikami rozkładu pożycia małżeńskiego. Jako najczęstsze spośród przyczyn wyłącznych oraz w powiązaniu z innymi podawane były: niedochowanie wierności małżeńskiej (30,7%), niezgodność charakterów (28,7%), nadużywanie alkoholu (25,0%) i nieporozumienia na tle finansowym (13,7%). Udział niedochowania wierności małżeńskiej oraz nieporozumień na tle finansowym wzrastał w kolejnych latach (łącznie o; 9,6 i 4,6 p.proc.), a pozostałych przyczyn spadał - niezgodności charakterów o 4,1 p.proc., a nadużywania alkoholu o 3,4 p.proc. Rozkład pożycia związany z dłuższą nieobecnością jednego z małżonków małał sukcesywnie od wielu lat i wyniósł w 2017 r. ułamek odsetka – 0,4% wobec 1,3% w 2013 r.

Najczęściej rozwodziły się małżeństwa, w których oboje partnerzy w momencie zawierania związku byli młodzi, pomiędzy 20-24 rokiem życia. Stanowiły one 27,0% ogółu (tyle samo, co cztery lata wcześniej). Najliczniejszymi grupami wiekowymi w momencie orzekania rozwodu były osoby mające po 30–34 oraz 35–39 lat - kolejno 10,2% i 8,2% (w 2013 r.: 8,7% i 7,4%).

Wśród rozwiedzionych w 2017 r. małżeństw 1,1 tys. miało na utrzymaniu 1,6 tys. małoletnich dzieci, z czego 44,0% w rodzinach jednodzietnych, 43,5% - w dwudziecnych, 8,8% - w trzydziecnych, a 3,6% - w większych. W 45,7% rozwodów sąd przyznał opiekę nad dziećmi wyłącznie matce, w 48,9% - obojgu rodzicom, w 3,2% - ojcu, a w 0,5% - oddzielnie matce i ojcu. Dzieci z 14 rodzin powierzono rodzinie zastępczej, z 3 – placówce wychowawczej, a z 2 – orzeczono inne przypadki powierzenia opieki. Nie zmieniła się przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 rozwiedzione małżeństwo posiadające dzieci - 1,4.

Ponad połowę (53,8%) dzieci z rozwiedzionych rodzin stanowili 7–15-latkowie, 29,3% - 3–6-latkowie, 9,5% - dzieci w wieku 0–2 lata, a najmniejszą grupę tworzyła młodzież w wieku 16–17 lat – 7,4%.

Wykres 18. Rozwody według liczby małoletnich^a dzieciChart 18. Divorces by number of underage children^a

a Poniżej 18 lat.
a Under 18 years.

Tablica 17. Rozwody według decyzji sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i opieki nad małoletnimi^a dziećmiTable 17. Divorces by court decision on care for underage children^a

Lata Years	Ogółem Total	Wykonywanie władzy rodzicielskiej powierzono Decision on children care granted to				Dziecko powierzono Decision on children care granted to		Inne przypadki powierzenia opieki Remainder of decision on children care granted
		matce mother	ojcu father	razem matce i ojcu both of them	oddzielnie matce i ojcu separately of mother and father	rodzinie zastępczej foster family	placówce wychowawczej orphanage	
2013	813	484	40	284	-	3	1	1
2014	1115	727	57	320	3	5	1	2
2015	1073	704	49	303	9	5	1	2
2016	1079	519	43	509	2	3	3	-
2017	1087	497	35	531	5	14	3	2

a Dzieci poniżej 18 lat.
a Under 18 years.

Urodzenia żywe

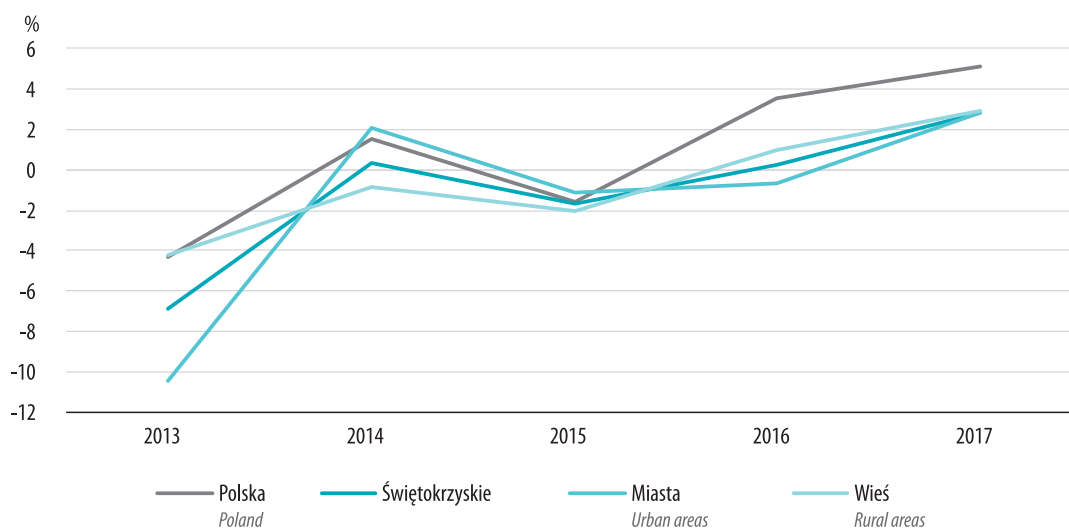
Live births

Poziom urodzeń jest wypadkową wielu zmiennych, do których zaliczyć należy m. in. liczbę kobiet i mężczyzn w wieku prokreacyjnym, liczbę małżeństw oraz strukturę nowożeńców według wieku.

W województwie świętokrzyskim w 2017 r. urodziło się 10,9 tys. żywych dzieci. Ich liczba zwiększyła się na przestrzeni pięciu lat o 1,8%. Tak w miastach, jak i na wsi przyczynił się do tego przede wszystkim wyraźny wzrost w ostatnim z badanych lat, w poprzednich bowiem notowano spadek lub słaby wzrost. Przyczyniła się do tego zmiana polityki prorodzinnej, znacznie poprawiająca sytuację ekonomiczną rodzin z dziećmi. W kraju wzmożoną dynamikę urodzeń obserwowano od dwóch lat, a jej poziom znacznie przewyższał przyrosty w województwie. Proporcje płci urodzonych dzieci nie zmieniły się zasadniczo – niewiele ponad połowę noworodków stanowili chłopcy (51,1%).

Wykres 19. Średnioroczne tempo zmian liczby urodzeń żywych (w %)

Chart 19. Average annual change of live births (in %)

Tablica 18.

Urodzenia żywe

Table 18.

Live births

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- -czynki Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females	razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2013	10720	5529	5191	4339	2235	2104	6381	3294	3087
2014	10756	5502	5254	4428	2295	2133	6328	3207	3121
2015	10579	5307	5272	4378	2151	2227	6201	3156	3045
2016	10610	5434	5176	4347	2252	2095	6263	3182	3081
2017	10915	5577	5338	4470	2288	2182	6445	3289	3156

Tablica 18. Urodzenia żywe (dok.)
Table 18. Live births (cont.)

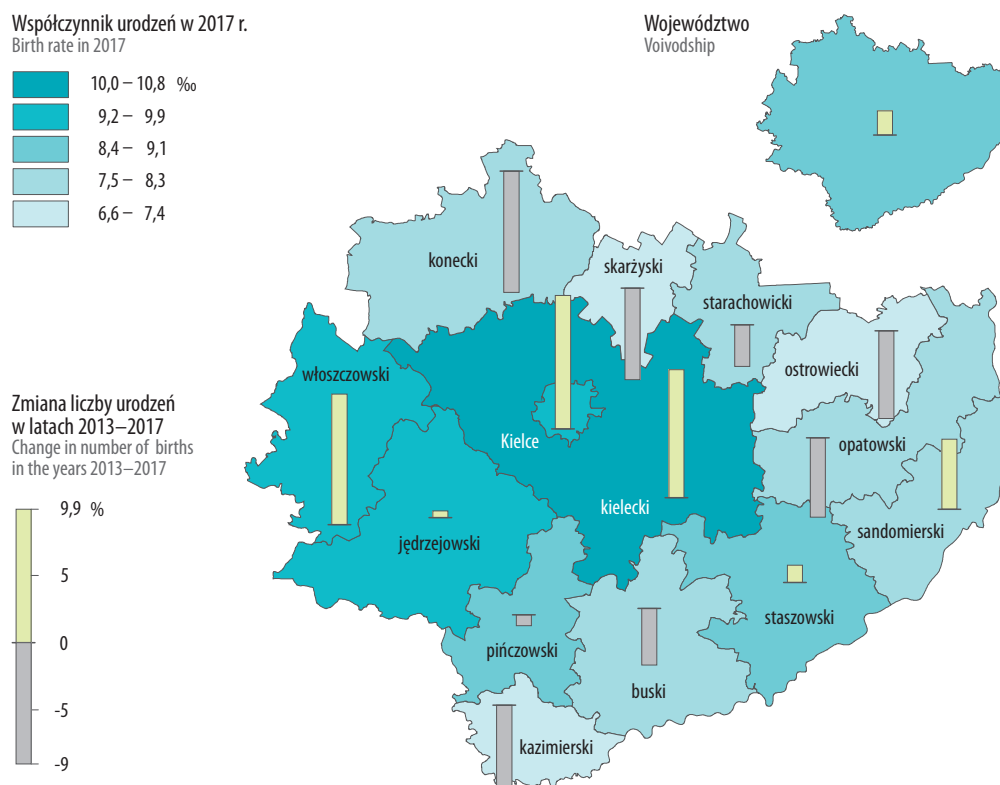
Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- -czynki Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females	razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females
w odsetkach in percent									
2013	100,0	100,0	100,0	40,5	40,4	40,5	59,5	59,6	59,5
2014	100,0	100,0	100,0	41,2	41,7	40,6	58,8	58,3	59,4
2015	100,0	100,0	100,0	41,4	40,5	42,2	58,6	59,5	57,8
2016	100,0	100,0	100,0	41,0	41,4	40,5	59,0	58,6	59,5
2017	100,0	100,0	100,0	41,0	41,0	40,9	59,0	59,0	59,1

Na wyższym poziomie niż w 2013 r., ukształtowała się relacja liczby urodzeń żywych przypadających na 1000 ludności, tj. współczynnik urodzeń – 8,7 wobec 8,4. Po raz kolejny był to najmniejszy pułap wskaźnika w kraju, w którym osiągnął 10,5‰. Depresja urodzeniowa mocniej dotykała obszary miejskie, w których współczynnik do 2016 r. pozostawał wyraźnie niższy, chociaż względnie stabilny, podczas gdy na wsi nierównomiernie spadał. W 2017 r. w obu społecznościach współczynnik wzrósł, w nieco większym stopniu na wsi (do 8,0‰ wobec 9,3‰ na wsi). Relacja osiągała wyższe wartości dla populacji chłopców, niż dziewczynek (9,2‰ wobec 8,3‰), przy czym w zbiorowościach miejskich utrzymywała się mocniejsza dysproporcja niż na wsi.

Tablica 19. Współczynnik urodzeń
Table 19. Birth rate

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- -czynki Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females	razem total	chłopcy males	dziew- -czynki females
w ‰ in ‰									
2013	8,4	8,9	8,0	7,6	8,2	7,0	9,1	9,4	8,8
2014	8,5	8,9	8,1	7,8	8,5	7,2	9,1	9,2	8,9
2015	8,4	8,6	8,2	7,8	8,0	7,5	8,9	9,1	8,7
2016	8,5	8,9	8,1	7,8	8,5	7,1	9,0	9,2	8,8
2017	8,7	9,2	8,3	8,0	8,6	7,4	9,3	9,5	9,1

Mapa 4. Urodzenia żywe
Map 4. Births live

W analizowanym pięcioleciu, najszybciej rosła liczba urodzeń w powiatach: kieleckim, włoszczowskim i m.Kielce (o 9,5-9,9% w stosunku do 2013 r.), tam też współczynnik urodzeń osiągnął w 2017 r. górne wartości w województwie, kolejno: 10,8‰, 9,7‰ oraz 9,4‰. Najślabza dynamika, skutkująca spadkiem liczby urodzeń wystąpiła w powiatach: kazimierskim, koneckim, ostrowieckim i skarżyskim (o 6,3-9,0%), plasując najniżej poziom ich współczynników – pomiędzy 6,6-7,8‰.

W całym kraju przybywało urodzeń pozamałżeńskich. Wynikało to ze wzrostu liczby rodzin tworzonych przez związki kohabitacyjne oraz większej liczby matek samotnie wychowujących dzieci, tworzących rodziny niepełne. W Świętokrzyskiem w 2017 r. urodzeń tych było 1,9 tys., tj. więcej o 4,8% niż cztery lata wcześniej. Stanowiły jednak niewiele większy odsetek urodzeń ogółem - 17,7% wobec 17,2% w 2013 r. (w miastach – 22,1%, na wsi – 14,7%). W kraju udział urodzeń pozamałżeńskich pozostawał wyższy, i w analogicznym okresie zwiększył się z 23,4% do 24,1%. Matki w stanie wolnym dominowały wśród kobiet najmłodszych, poniżej 20 roku życia (73,1% urodzeń w tej grupie wieku), znaczny był także ich udział wśród nieco starszych, w wieku 20-24 lata (35,0% urodzeń w tej grupie).

W 2017 r. w województwie świętokrzyskim najwięcej dzieci urodziło się w miesiącach letnich, tj. lipcu i sierpniu (łącznie 18,3%) oraz w styczniu (9,1%), najmniej natomiast w pozostałych zimnych miesiącach, tj. listopadzie, grudniu i lutym (od 7,4% do 7,9%). Ponad 1/3 kobiet zarówno w mieście, jak i na wsi rodziła dzieci w środku tygodnia (wtorek-środa).

Przemiany społeczno-ekonomiczne powodują, że kobiety odkładają w czasie decyzję posiadania dziecka. Matkami zostawały najczęściej w wieku 25–29 lat (34,9% urodzeń żywych), przy czym rósł odsetek porodów w kolejnej grupie wiekowej – 30-34 lata (do 32,5%). Przesunęła się granica środkowego wieku kobiet rodzących po raz pierwszy – z 26,9 lat do 27,5 lat (w kraju – do 27,8 lat). Mediana wieku pierwszego

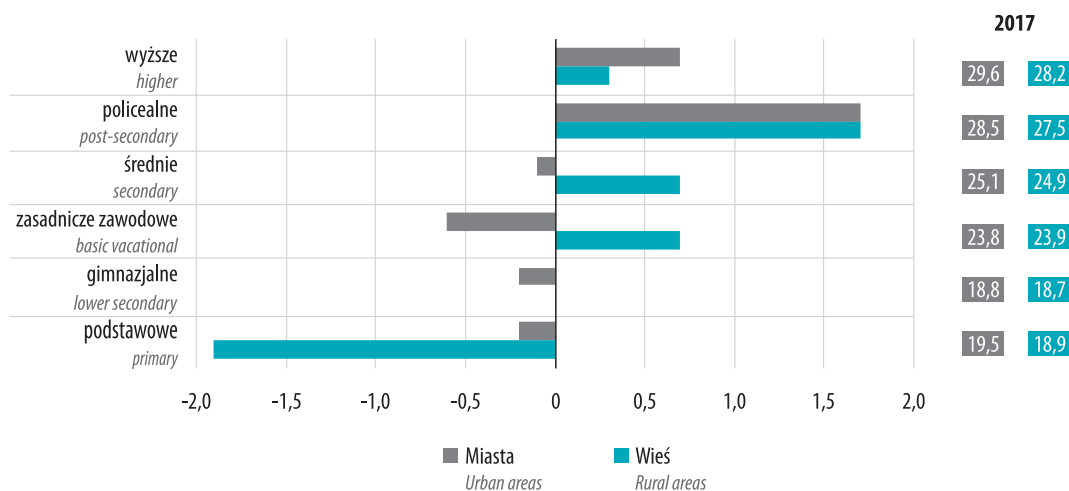
porodu matek w miastach pozostawała znacząco wyższa niż kobiet na wsi – 28,5 lat wobec 26,8 lat.

Wiek rodzenia dzieci zmienia się w zależności od wykształcenia. Powszechne dążenie do poprawy poziomu życia stymuluje aktywność edukacyjną i zawodową kobiet. Obecnie większość rodzących legitymuje się wykształceniem wyższym - w 2017 r. stanowiły one 55,1% ich ogółu wobec 32,5% kobiet z wykształceniem średnim (w 2013 r. odpowiednio: 49,4% i 33,7%).

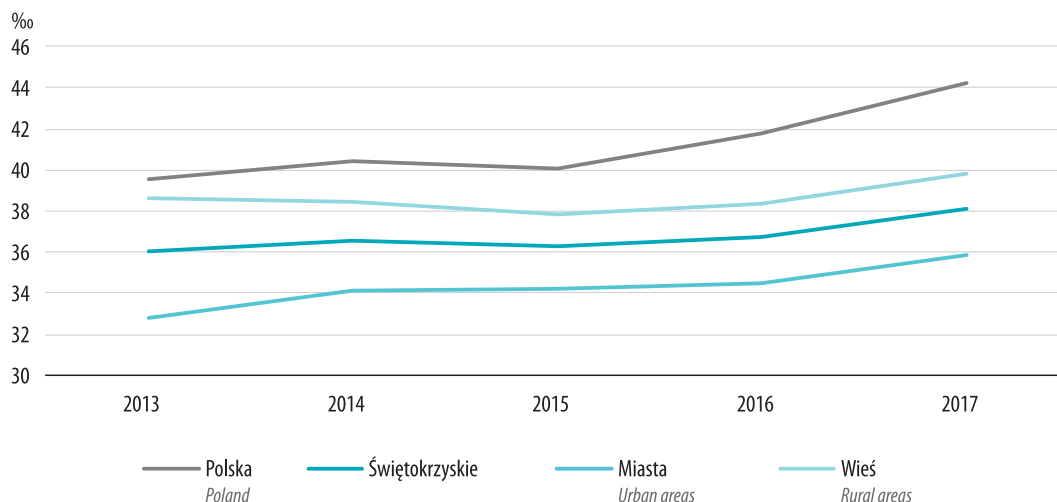
W 2017 r. kobiety z wykształceniem wyższym urodziły najwięcej dzieci pomiędzy 30 a 34 rokiem życia – 67,1% ogółu dzieci w tej grupie wiekowej matek i 77,8% jej pierwszych urodzeń. Porównywalna pozostała dotychczasowa przewodnia grupa, w wieku 25-29 lat - 59,6% urodzeń swojej grupy i 71,6% pierwszego dziecka. Zjawisko odsuwania w czasie rodzicielstwa przez kobiety z wykształceniem wyższym dobrze obrazuje mediana urodzenia pierwszego dziecka, która przesunęła się w ciągu pięciu lat z 28,4 do 28,9 lat (w kraju – do 29,5 lat). Podnosił się także wiek matek z wykształceniem średnim, chociaż wśród nich dominujący przekrój wiekowy poszerzał się i zacieśniał. Najczęściej rodziły one mając 25-29 lat (32,0% łącznej liczby rodzących w tym wieku), a kolejno w grupach pobocznych: 20–24-latek (60,4% tej grupy wieku) i porównywalnej - 30-34-latek (25,6% tej grupy). Podobnie sytuacja kształtowała się wśród matek z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najwięcej z nich rodziło pomiędzy 20-24 rokiem życia (16,3% urodzeń w tej grupie wieku), ale już niewiele mniej w wieku 25-29 lat (5,9%) oraz 30-34 lata (5,7%). Wiek środkowy rodzących po raz pierwszy kobiet legitymujących się wykształceniem średnim zwiększył się z 24,5 do 24,9 lat (w kraju – do 25,7), a zasadniczym zawodowym - z 23,6 do 23,8 lat (w kraju – do 23,9). Wśród najmłodszych matek 19 lat i mniej) dosyć duży był udział tych, które miały ukończone jedynie gimnazjum. Ich odsetek w ogólnej liczbie urodzeń w tym wieku wyniósł 51,3%.

Wykres 20. Zmiana (+/-) wieku środkowego matek rodzących po raz pierwszy według poziomu wykształcenia matki w latach 2013 - 2017

Chart 20. Changes (+/-) in median age of mothers bearing first child by education level of mother in the years 2013 -2017

Urodzenia uzależnione są od liczby potencjalnych matek, tzn. kobiet w wieku rozrodczym oraz ich płodności określonej częstością urodzeń. Za okres prokreacyjny kobiet przyjmowany jest przedział wieku 15–49 lat. Na przestrzeni pięciu lat współczynnik płodności w naszym województwie zwiększył się z 36,1‰ do 38,1‰. W kraju płodność kształtowała się na wyżej, a tempo jej wzrostu znacznie przekraczało notowane w województwie - z 39,5‰ do 44,2‰. Na terenach wiejskich współczynnik podniósł się z 38,6‰ do 39,9‰. W miastach pozostawał on niższy, chociaż przyrastał ponad dwukrotnie szybciej – z 32,8‰ do 35,9‰.

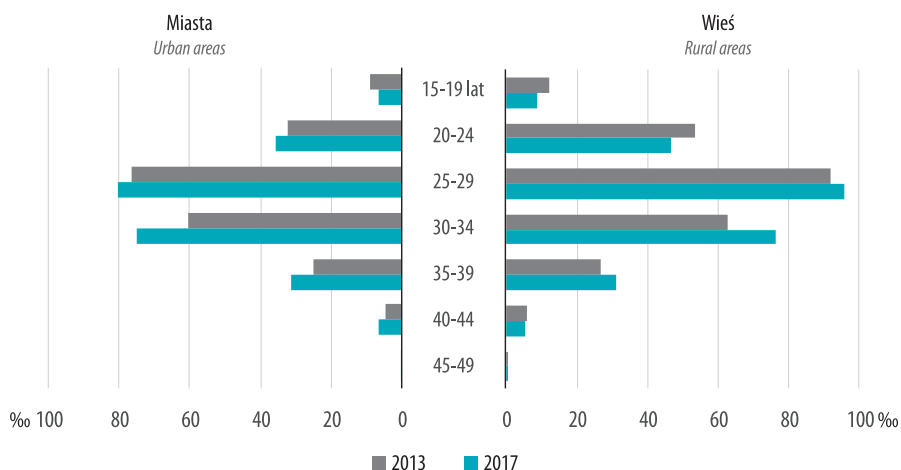
Wykres 21. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat 15- 49Chart 21. *Live births per 1000 women aged 15-49*

Najwyższą płodnością wyróżniały się grupy wiekowe 25-29 i 30-34 lata. Jednak w obu, mimo wyraźnego wzrostu współczynników, ich poziom znacząco odbiegał od przeciętnego w kraju – kolejno: 89,2‰ wobec 99,1‰ oraz 75,6‰ wobec 86,1‰. Wzrost płodności najmocniej zaznaczył się wśród kobiet w wieku 30-34 lata, w przylegających grupach wiekowych jego natężenie było prawie trzykrotnie mniejsze.

Tablica 20. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat 15-49 według wieku matkiTable 20. *Live births per 1000 women aged 15-49 by mother age*

Lata Years	Ogółem Total	Grupy wieku Age groups						
		15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49
2013	36,1	11,0	44,8	85,0	61,6	26,0	5,4	0,2
2014	36,5	10,6	43,7	84,6	66,1	27,3	5,2	0,4
2015	36,3	9,5	43,5	85,7	66,7	26,5	5,7	0,2
2016	36,7	9,6	41,1	86,8	69,7	29,5	5,3	0,1
2017	38,1	7,9	42,5	89,2	75,6	31,2	5,8	0,2

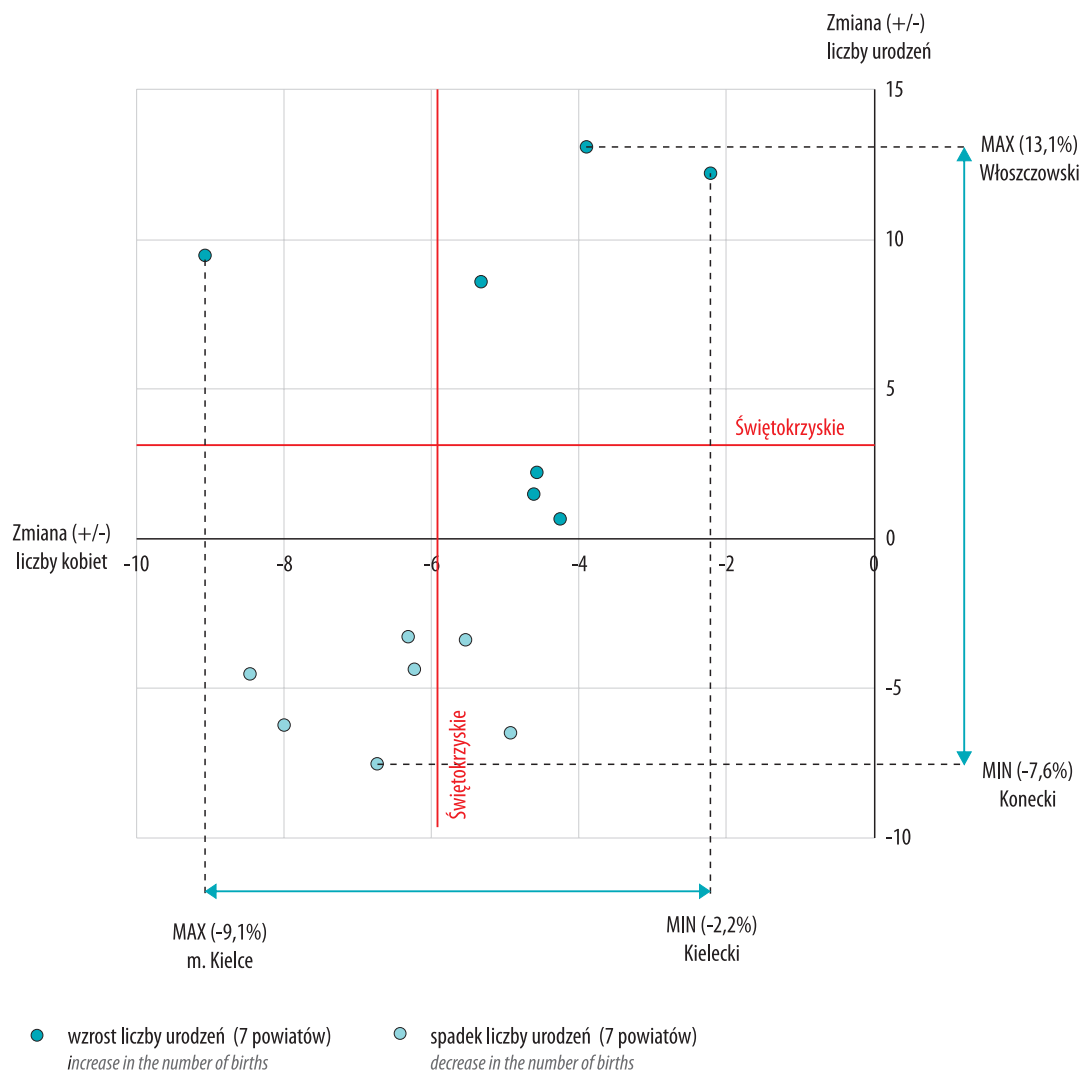
Tendencje zmian płodności mieszkanek miast i wsi pozostawały podobne, różnice wynikały jedynie z bardziej tradycyjnego modelu rodziny w społeczeństwach wiejskich. Przede wszystkim zmniejszyła się częstość urodzeń wśród kobiet najmłodszych, poniżej 20 roku życia – w większym stopniu na wsi, chociaż utrzymała się tam na wyższym pułapie niż w miastach. W podobnej skali natomiast, zwiększyła się płodność grup w wieku od 25 do 30 lat, a nieznaczące rozbieżności wystąpiły dopiero w grupach starszych. Istotne zróżnicowanie dotyczyło zmian prokreacji kobiet w wieku 20-24 lata. W miastach była ona niższa i na przestrzeni pięciolecia wzrosła. Przeciwnie na wsi – dotychczas wysoka, wyraźnie spadła, ale wynikało to i pozostawało zgodne ze społecznymi trendami demograficznymi.

Wykres 22. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat 15-49 według wieku matkiChart 22. *Live births per 1000 women aged 15-49 by mother age*

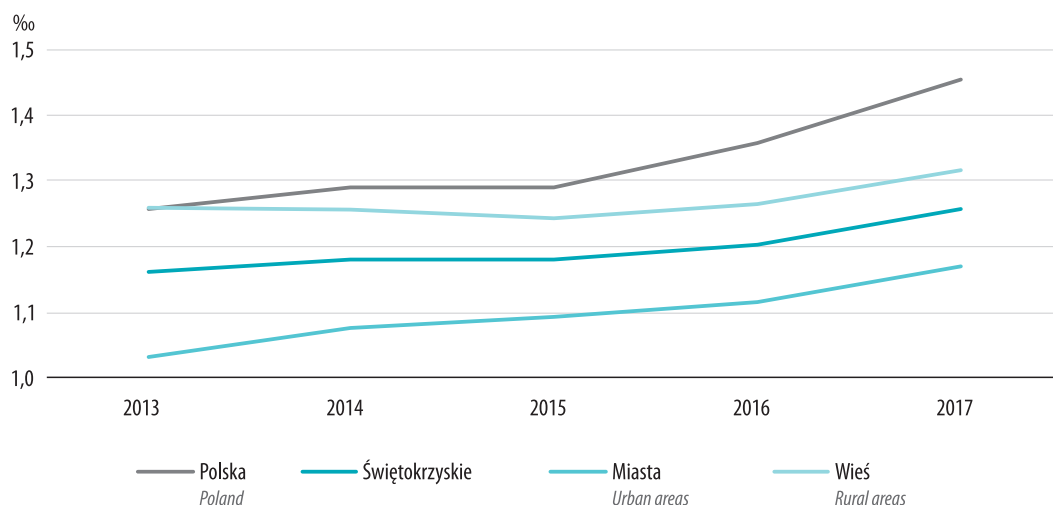
Największa liczba urodzeń (ok. 95%) notowana jest wśród kobiet pomiędzy 20 a 39 rokiem życia. W Świętokrzyskiem ich ubytek na przestrzeni lat 2013-2017 wyniósł 5,8%, jednak w efekcie wzrostu płodności, liczebność urodzeń zwiększyła się w tej grupie wieku o 3,1%. Wielkości ogółem mocno różnicowało rozmieszczenie przestrzenne. Zmniejszenie liczby tych kobiet, choć ze zmiennym natężeniem, obserwowano we wszystkich powiatach (w 6 było większe od przeciętnej w województwie, a w 8 - mniejsze). I chociaż spowolniło to dynamikę urodzeń, w połowie powiatów odnotowano wzrost ich liczby. W najlepszej sytuacji znalazły się powiaty o niskim uszczerbku potencjalnych matek - tam przyspieszenie częstości urodzeń było wyraźne. Grupie tej przewodziły powiaty: włoszczowski (z 3,9% ubytkiem kobiet i 13,1% przyrostem urodzeń) i kielecki (odpowiednio: minus 2,2% i 12,2%). Niżej plasowały się powiaty: m. Kielce (minus 9,1% i 9,4%), sandomierski (minus 5,3% i 8,6%) oraz jędrzejowski, pińczowski i staszowski (z 4,2-4,6% ubytkiem kobiet wobec 0,6-2,2% przyrostu urodzeń). Współczynnik płodności w tej grupie oscylował między 57,2‰ w sandomierskim a 68,9‰ w kieleckim. W pozostałych powiatach spadek liczby kobiet wahał się od 4,9 do 8,5%, a towarzyszący mu spadek urodzeń - od 3,3 do 7,6%, przy czym w najtrudniejszym położeniu pozostały: kazimierski i konecki. Płodność kobiet w tej grupie powiatów wahała się od 45,9‰ w kazimierskim do 57,8‰ w starachowickim.

Wykres 23. Zróźnicowanie powiatów pod względem zmiany liczby urodzeń żywych oraz liczby matek w grupie wieku 20-39 lat w latach 2013-2017

Chart 23. Diversity of powiats by change in number of live births and mothers aged 20-39 in the years 2013-2017

Sytuację demograficzną określa także współczynnik dzietności. Za korzystny uznaje się wskaźnik na poziomie 2,100–2,150 i więcej, który zapewnia zastępowalność pokoleń, tj. gdy w danym roku na jedną kobietę w wieku 15–49 lat przypada co najmniej dwoje dzieci. Od wielu lat współczynnik dzietności w Świętokrzyskiem jest jednym z najniższych w kraju, ale w 2017 r. uplasował województwo najniżej - wyniósł 1,258 (w 2013 r. – 1,161), co oznaczało, że pokolenie matek zostanie zastąpione przez córki tylko w 61,0% (współczynnik reprodukcji netto). W kraju relacja o wartości 1,453 zapewniała wymienialność matek przez córki w 70,1%. W społecznościach miejskich województwa na jedną kobietę średnio przypadało 1,170 dzieci, natomiast w wiejskich – 1,316 (w 2013 r. odpowiednio 1,032 i 1,259). Stanowiło to zastępowalność matek w miastach na poziomie 56,5%, a na wsi – 64,0%.

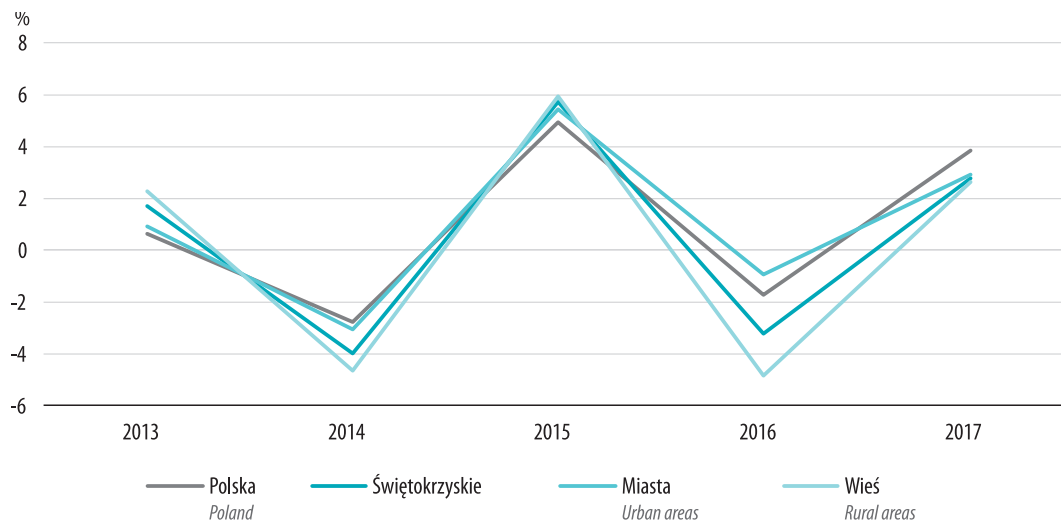
Wykres 24. Współczynnik dzietnościChart 24. *Total fertility rate***Zgony**
Deaths

Zgony to drugi obok urodzeń element ruchu naturalnego ludności. Zjawisko to wpływa nie tylko na tempo rozwoju ludności, ale również na kształtowanie jej stanu cywilnego oraz struktury wieku. W województwie świętokrzyskim od lat notuje się relatywnie wysoki poziom umieralności, związany z dużą populacją starszych osób.

Na przestrzeni badanych lat liczba zgonów była zmienna – podobnie jak w kraju, naprzemiennie notowano jej spadki i wzrosty. W 2017 r. wyniosła 14,3 tys. osób, przewyższając poziom sprzed czterech lat o 1,0% (w kraju o 4,0%). Zwiększył się odsetek zmarłych mieszkańców miast - do 43,0%. Zmniejszeniu uległ ogólny poziom nadumieralności mężczyzn (z 53,0% do 51,7%), przy czym udział zgonów mężczyzn na terenie miast pozostawał niższy niż na wsi (51,2% wobec 52,1%).

Wykres 25. Średnioroczne tempo zmian liczby zgonów (w %)

Chart 25. Average annual change of deaths (in %)

Tablica 21.
Table 21.**Zgony**
Deaths

Lata Years	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2013	14193	7523	6670	5903	3122	2781	8290	4401	3889
2014	13627	7122	6505	5724	2956	2768	7903	4166	3737
2015	14409	7741	6668	6036	3205	2831	8373	4536	3837
2016	13948	7253	6695	5981	3074	2907	7967	4179	3788
2017	14330	7415	6915	6155	3152	3003	8175	4263	3912
w odsetkach in percent									
2013	100,0	100,0	100,0	41,6	41,5	41,7	58,4	58,5	58,3
2014	100,0	100,0	100,0	42,0	41,5	42,6	58,0	58,5	57,4
2015	100,0	100,0	100,0	41,9	41,4	42,5	58,1	58,6	57,5
2016	100,0	100,0	100,0	42,9	42,4	43,4	57,1	57,6	56,6
2017	100,0	100,0	100,0	43,0	42,5	43,4	57,0	57,5	56,6

Współczynnik umieralności ludności wyniósł 11,5‰ (w 2013 r. – 11,2‰), ale w miastach przyjmował on mniejsze wartości – 11,0‰ wobec 11,8‰ na wsi. W kraju współczynnik zgonów kształtował się niżej – na poziomie 10,5‰.

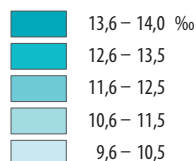
Tablica 22. Współczynnik zgonów
Table 22. Death rate

Lata Years	Zgony na 1000 ludności Deaths per 1000 population			Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych Infant deaths per 1000 live births		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
2013	11,2	10,4	11,8	4,9	4,4	5,2
2014	10,8	10,1	11,3	3,1	2,9	3,2
2015	11,4	10,7	12,0	3,8	3,4	4,0
2016	11,1	10,7	11,5	4,2	4,1	4,3
2017	11,5	11,0	11,8	2,8	3,6	2,3

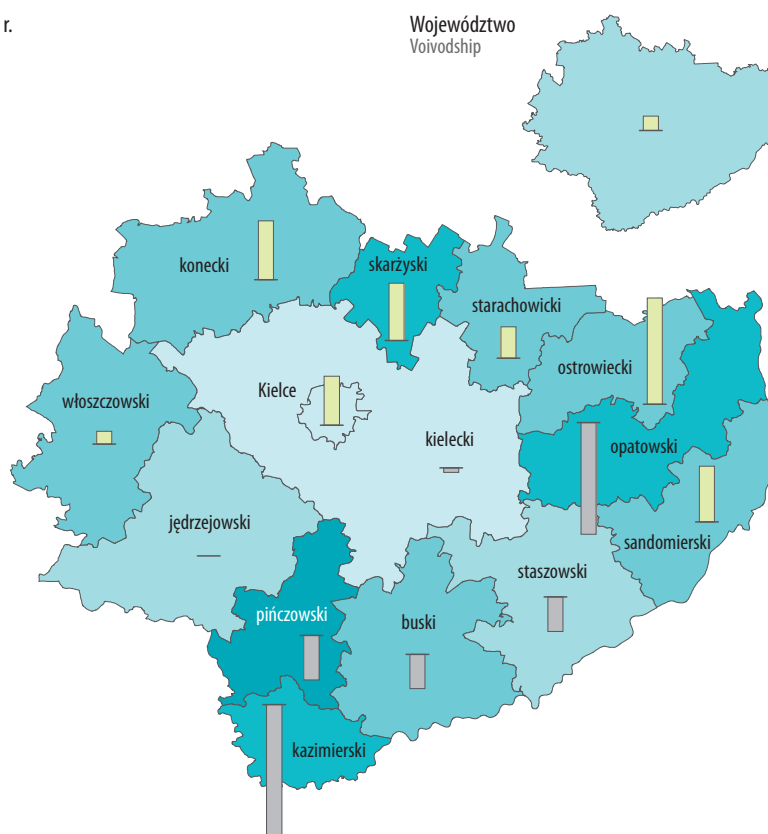
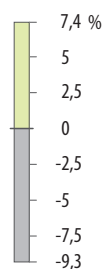
Najniższy poziom umieralności odnotowano w powiecie kieleckim, najmłodszym demograficznie (9,6‰). Stosunkowo niski był on także w m.Kielce (10,2‰) i powiecie staszowskim (10,7‰). Spośród 14 powiatów, aż w 9 współczynnik przekraczał 12‰, z czego najwyższe ukształtował się w powiecie pińczowskim (14,0‰).

Mapa 5. Zgony
Map 5. Deaths

Współczynnik zgonów w 2017 r.
Death rate in 2017

Zmiana liczby zgonów w latach 2013–2017
Change in number of deaths in the year 2013–2017

W grupach wiekowych mieszkańców niska umieralność cechowała roczniki młode – w 2017 r. najniższą częstość zgonów zanotowano wśród 5-14 - latków (0,1‰). W następnych grupach wieku umieralność systematycznie rosła, przy czym w populacji mężczyzn drastycznie wzrastała już po ukończeniu 54 roku życia, zaś wśród kobiet dopiero powyżej 74 roku. W analogicznych rocznikach zaznaczała się też znacząco wyższa umieralność w społeczności wiejskiej – tak wśród mężczyzn, jak i kobiet.

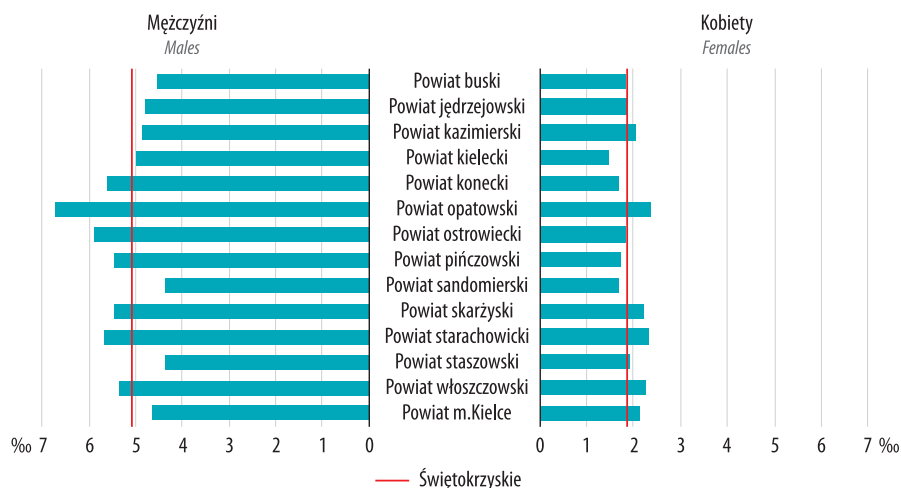
Tablica 23. Zgony na 1000 ludności według grup wieku w 2017 r.
Table 23. Deaths per 1000 population by age groups in 2017

Grupy wieku <i>Age groups</i>	Ogółem <i>Grand total</i>	Męż- -czyźni <i>Males</i>	Kobiety <i>Females</i>	Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
				razem <i>total</i>	męż- -czyźni <i>males</i>	kobiety <i>females</i>	razem <i>total</i>	męż- -czyźni <i>males</i>	kobiety <i>females</i>
				w ‰ <i>in ‰</i>					
Ogółem <i>Total</i>	11,5	12,2	10,8	11,0	11,9	10,2	11,8	12,4	11,3
0 lat ^a	2,8	2,9	2,8	3,6	3,5	3,7	2,3	2,4	2,2
1-4	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
5-14	0,1	0,0	0,1	0,1	-	0,2	0,1	0,1	0,1
15-24	0,5	0,8	0,2	0,3	0,4	0,2	0,6	1,0	0,2
25-34	0,9	1,4	0,4	0,8	1,3	0,4	1,0	1,5	0,4
35-44	1,7	2,4	1,0	1,7	2,5	0,9	1,8	2,4	1,1
45-54	4,6	7,1	2,0	4,5	7,1	2,0	4,6	7,0	2,0
55-64	11,2	16,8	5,9	10,2	14,9	6,3	12,2	18,4	5,4
65-74	21,6	31,5	13,7	20,3	29,3	13,7	23,0	33,7	13,8
75-84	52,1	69,6	42,4	49,5	65,2	40,6	54,5	73,5	44,0
85 lat i więcej <i>and more</i>	159,0	176,6	152,4	147,3	156,9	143,3	167,1	192,4	158,3

a Na 1000 urodzeń żywych.
a Per 1000 of live births.

Zgony osób z najmłodszej i średniej biologicznej grupy wieku (od 0 do 64 lat) cechuje niska częstotliwość. W województwie wynosiła ona w 2017 r. 5,1‰ wśród mężczyzn i 1,9‰ wśród kobiet. Większa występowała w społecznościach wiejskich, szczególnie w męskiej populacji. Poza przyczynami zewnętrznymi (jak np. wypadki), są one coraz częściej wynikiem chorób cywilizacyjnych (w tym układu krążenia, nowotworów). W 2017 r. w Świętokrzyskiem umieralność powyżej średniej obu populacji odnotowano w 7 powiatach. Najmniej korzystnie ogólna sytuacja kształtowała się w powiatach: opatowskim (6,7‰ wśród mężczyzn i 2,4‰ wśród kobiet) oraz starachowickim (kolejno: 5,7‰ i 2,3‰). Najlepiej natomiast w powiecie sandomierskim (4,3‰ i 1,7‰).

Wykres 26. Współczynnik zgonów ludności w wieku do 65 lat w 2017 r.
 Chart 26. *Death rate of population aged under 65 in 2017*

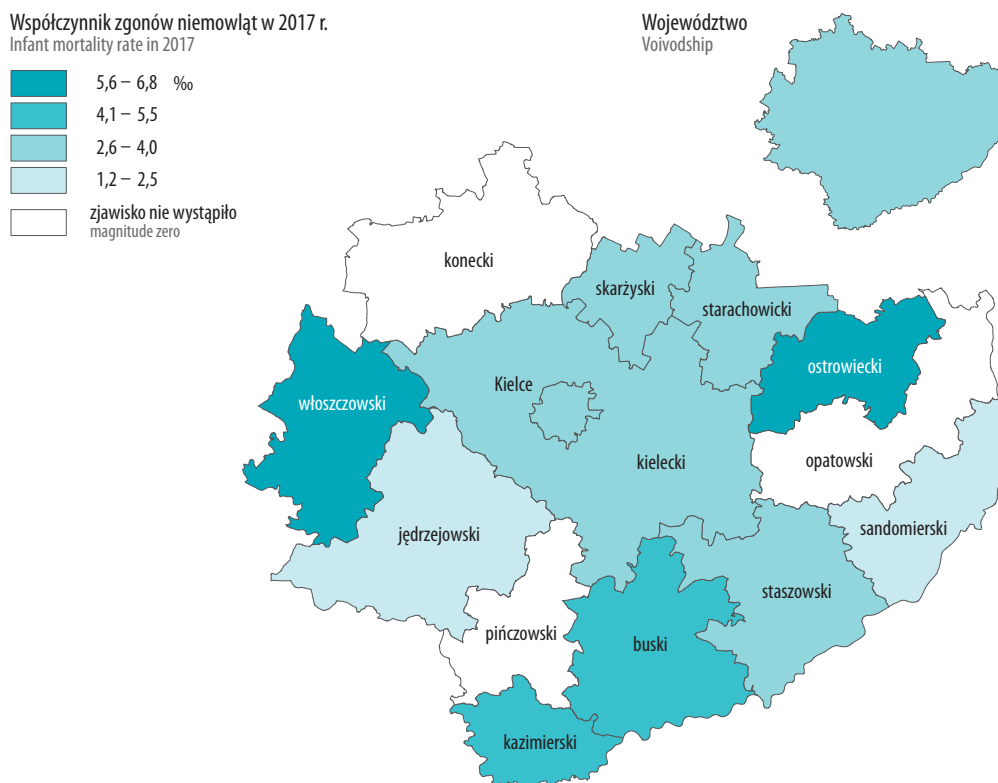
Zgony niemowląt (tj. dzieci poniżej 1 roku życia) występują nieregularnie w kolejnych latach, jednak tendencja ogólna tych przypadków jest spadkowa. W 2017 r. odnotowano ich 31, co stanowiło 0,2% wszystkich zgonów wobec 0,4% w 2013 r. Udział zgonów chłopców pozostawał zmienny, a w latach granicznych zmniejszył się o 2,2 p.proc. do 51,6%. Współczynnik wyrażający liczbę zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych spadł w pięcioleciu z 4,9 do 2,8, osiągając najniższy poziom w kraju, dla którego przeciętna wyniosła 4,0. Skala nasilenia śmiertelności wśród najmłodszych była większa w miastach, i po raz pierwszy przełamała dotychczasową, niekorzystną dla wsi dysproporcję wskaźnika – 3,6‰ w miastach wobec 2,3‰ na wsi.

Tablica 24. Zgony niemowląt
 Table 24. *Infant deaths*

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziewczeta Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziewczeta females	razem total	chłopcy males	dziewczeta females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2013	52	28	24	19	10	9	33	18	15
2014	33	19	14	13	9	4	20	10	10
2015	40	17	23	15	3	12	25	14	11
2016	45	26	19	18	10	8	27	16	11
2017	31	16	15	16	8	8	15	8	7
w odsetkach in percent									
2013	100,0	100,0	100,0	36,5	35,7	37,5	63,5	64,3	62,5
2014	100,0	100,0	100,0	39,4	47,4	28,6	60,6	52,6	71,4
2015	100,0	100,0	100,0	37,5	17,6	52,2	62,5	82,4	47,8
2016	100,0	100,0	100,0	40,0	38,5	42,1	60,0	61,5	57,9
2017	100,0	100,0	100,0	51,6	50,0	53,3	48,4	50,0	46,7

Intensywność śmiertelności niemowląt w powiatach zmienia się corocznie. W 2017 r. najwyższą zarejestrowano w powiatach: włoszczowskim (6,8‰), ostrowieckim (6,5‰) i buskim (5,2‰), natomiast najmniejszą w: jędrzejowskim (1,2‰) oraz sandomierskim (1,5‰). W 2 powiatach (koneckim i opatowskim) nie odnotowano żadnego przypadku.

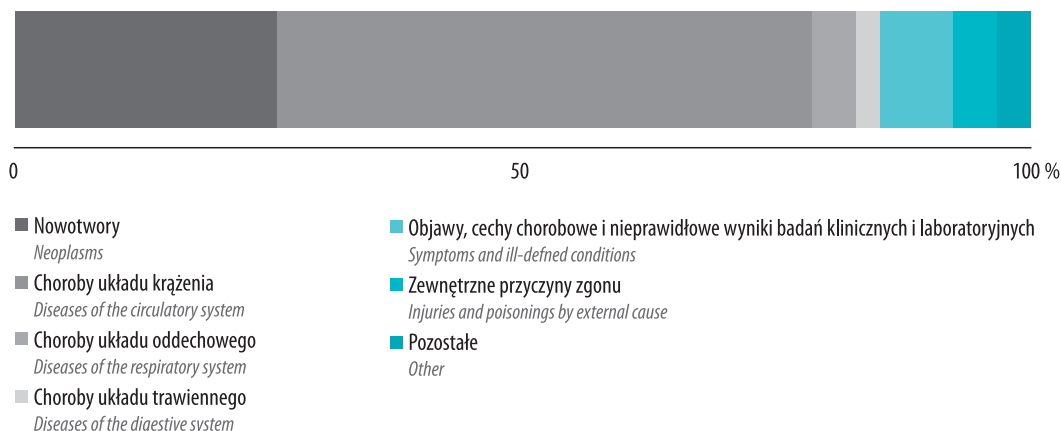
Mapa 6. Współczynnik zgonów niemowląt w 2017 r.
Map 6. Infant mortality rate in 2017

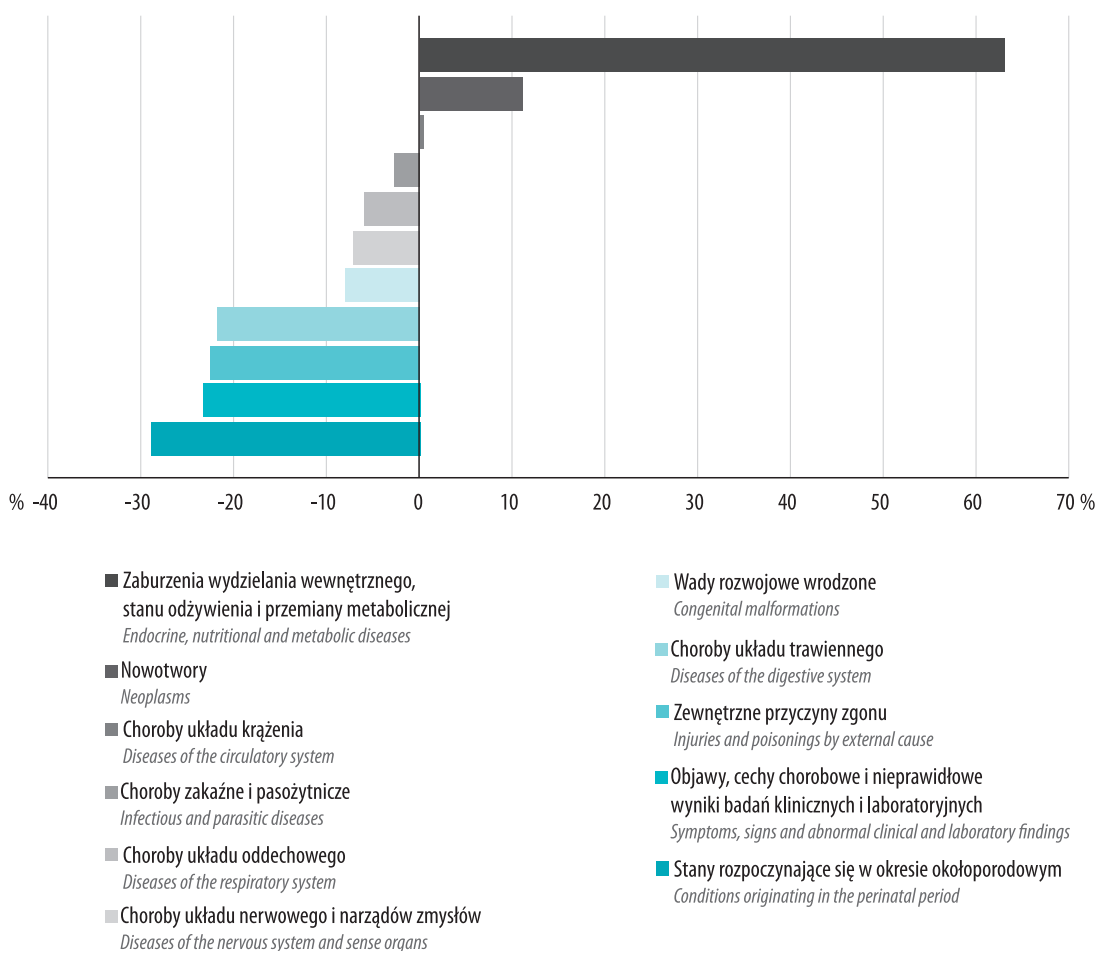
Główne przyczyny zgonów pozostają niezmiennie. W 2016 r. 52,7% ogółu zgonów stanowiły choroby układu krążenia. Wśród mężczyzn były one przyczyną 46,0% zgonów, a wśród kobiet - 60,0%. Udział zgonów z powodu nowotworów wyniósł 25,9%, przy czym spowodowały one zgon 28,6% mężczyzn i 22,9% kobiet. Łącznie choroby układu krążenia i nowotwory były przyczyną prawie 4/5 wszystkich zgonów w województwie świętokrzyskim. Stosunkowo liczne były również zgony z powodu przyczyn zewnętrznych, które obejmują urazy, zatrucia i inne wypadki (4,2%), a także wywołane chorobami układu oddechowego (4,3%) oraz trawiennego (2,5%).

Na przestrzeni lat 2013-2017 wzrost liczby zgonów spowodowanych nowotworem sięgał 11,0%, a w następstwie chorób układu krążenia - 0,2%. Najszybciej przybywało zgonów w wyniku zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej - aż o 63,1%. Natomiast wyraźnie mniej (w granicach 20-30%) osób zmarło wskutek chorób układu trawiennego, objawów, cech chorobowych i nieprawidłowych wyników badań klinicznych i laboratoryjnych, stanów rozpoczynających się w okresie okołoporodowym czy związanych z przyczynami zewnętrznymi.

Wykres 27. Struktura zgonów według przyczyn w 2016 r.
 Chart 27. Structure of deaths by causes in 2016

Wykres 28. Zmiana (+/-) liczby zgonów według wybranych przyczyn w latach 2013-2016 (w %)
 Chart 28. Change (+/-) in number of deaths by selected causes in the years 2013-2016 (in %)

Choroby układu krążenia przyczyniły się głównie do zgonów osób najstarszych: w wieku 80 lat i więcej (69,3% tej grupy wiekowej), 70–79 lat (49,4%) oraz 60-69 lat (36,7%). Podobnie nowotwory, które spowodowały zgon 42,2% osób pomiędzy 60-69 rokiem życia, 33,7% - 70-79 - letnich i 15,0% - 80 - latków i starszych. Najwyższy odsetek zgonów na skutek przyczyn zewnętrznych odnotowano wśród osób młodych, w wieku 20-29 lat (52,1%) i 30-34 lata (36,8%). Największy udział zgonów wywołanych chorobami układu trawiennego wystąpił w grupie wiekowej 40-49 lat (10,3%), natomiast układu oddechowego pozostawał stosunkowo wysoki wśród osób do 29 roku życia (5,0-5,1%) oraz zwiększał się sukcesywnie wraz z wiekiem chorych, osiągając 5,3% wśród 70-79 – latków.

W 2016 r. najczęstszymi powodami zgonów niemowląt były stany chorobowe powstające w okresie okołoporodowym, czyli w trakcie trwania ciąży matki oraz w ciągu pierwszych 6 dni życia noworodka (48,9% zgonów wszystkich niemowląt) oraz wady rozwojowe (35,6%). Z ogólnej liczby zgonów niemowląt większość dzieci (80,0%) zmarła w wieku noworodkowym, tj. poniżej 28 dnia życia, w tym 48,9% w pierwszym tygodniu życia.

Tablica 25. Zgony według wieku zmarłych oraz wybranych przyczyn w 2016 r.
Table 25. Deaths by age deceased and selected causes in 2016

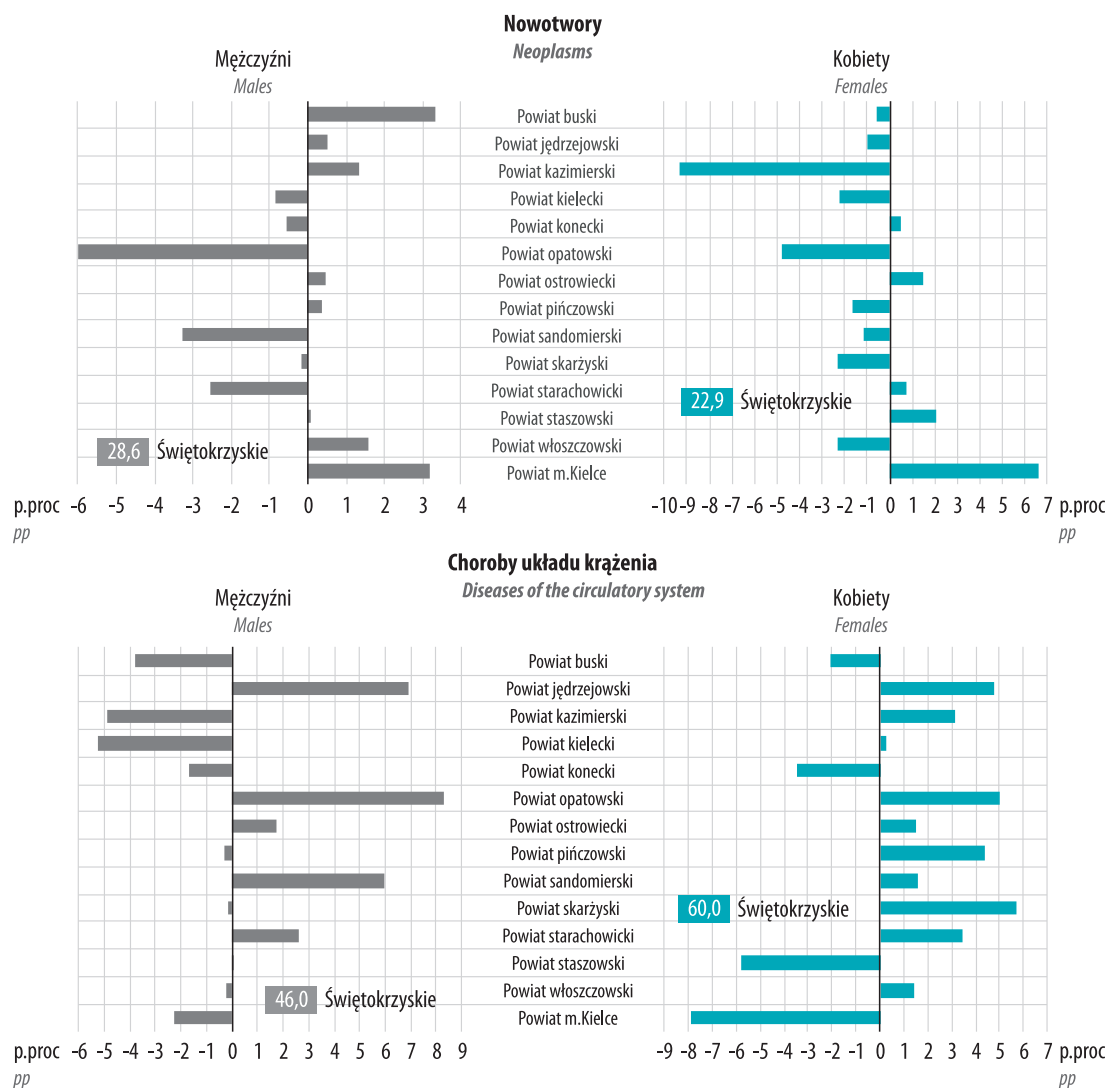
Grupy wieku Age groups	Ogółem Total	Nowotwory Neoplasms	Choroby układu krążenia Diseases of the circulatory system	Choroby układu oddechowego Diseases of the respiratory system	Choroby układu trawiennego Diseases of the digestive system	Zewnętrzne przyczyny zgonu Injuries and poisonings by external cause
Ogółem Total	13948	25,9	52,7	4,3	2,5	4,2
0-19	78	10,3	2,6	5,1	-	19,2
20-29	121	9,1	5,8	5,0	8,3	52,1
30-39	212	16,0	21,7	2,4	6,1	36,8
40-49	475	25,1	25,1	2,3	10,3	20,2
50-59	1265	33,0	34,0	2,8	5,8	9,1
60-69	2705	42,2	36,7	3,6	3,0	4,1
70-79	2759	33,7	49,4	5,3	1,9	2,0
80 lat i więcej and more	6333	15,0	69,3	4,6	1,0	0,9
Mężczyźni Males	7253	28,6	46,0	5,0	2,9	6,5
40-49	363	18,2	26,4	2,8	9,6	24,0
50-59	922	27,0	36,7	2,7	6,0	11,3
60-69	1867	38,2	39,2	3,5	2,9	5,1
70-79	1565	35,0	46,8	6,9	1,5	2,2
80 lat i więcej and more	2215	20,9	62,7	6,6	0,9	0,9
Kobiety Females	6695	22,9	60,0	3,5	2,0	1,8
40-49	112	47,3	20,5	0,9	12,5	8,0
50-59	343	49,0	26,8	2,9	5,2	3,2
60-69	838	51,1	31,3	3,9	3,1	1,9
70-79	1194	32,1	52,8	3,1	2,3	1,8
80 lat i więcej and more	4118	11,8	72,9	3,5	1,1	0,9

Zróznicowanie w układzie przestrzennym odsetka zgonów spowodowanych przez nowotwór było duże - oscylował on między 22,6% a 32,0% wśród mężczyzn oraz między 13,6% a 29,5% wśród kobiet.

Wysokie udziały w obu populacjach zanotowano przede wszystkim w m. Kielce (odpowiednio: 31,8% i 29,5%), a najmniejsze w powiecie opatowskim (22,6% i 18,1%). Podobnie wysoka była zmienność odsetka zgonów, których przyczyną były choroby układu krążenia – od 40,7% do 54,2% wśród mężczyzn oraz od 52,1% do 65,7% wśród kobiet. Największa część osób obu populacji zmarła w ich wyniku w powiatach: opatowskim (54,2% mężczyzn i 65,0% kobiet) i jędrzejewskim (52,9% i 64,8%). Z kolei najmniejsza – w powiecie koneckim (44,3% i 56,5%).

Wykres 29. Odchylenia względne zgonów ludności według wybranych przyczyn od przeciętnego w województwie w 2016 r. (p.proc)

Chart 29. Relative deviations of deaths by selected causes from the average in voivodship in 2016 (in pp)

W 2017 r. przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wyniosło 73,8 lat (w kraju – 74,0 lat), a kobiet – 82,2 (w kraju – 81,8). Wskaźniki te plasują Świętokrzyskie na 9. miejscu długości życia mężczyzn i na 4. – życia kobiet. Dalsze trwanie życia skróciło się w społeczności miejskiej - mężczyźni żyli 74,6 lat, a kobiety – 82,0, natomiast wydłużyło na wsi, odpowiednio: do 73,2 i 82,3 lat.

W okresie pięciu lat przeciętne trwanie życia obu populacji płci uległo korzystnej zmianie – dla mężczyzn podniosło się o 1,0 rok, dla kobiet o 0,7. Jednocześnie zmieniła się wartość parametrów w zależności od miejsca zamieszkania. Trwanie życia mężczyzn w miastach wydłużyło się o 0,8 lat, natomiast na wsi – o 1,2. W przypadku kobiet różnice były jeszcze większe – w miastach przybyło im 0,3 roku, na wsi – 1,0 roku. W efekcie zmieniły się proporcje - mężczyźni zamieszkujący na wsi żyli teraz krócej niż w miastach o 1,4 roku (wobec 1,8 cztery lata wcześniej), a trwanie życia kobiet na wsi było dłuższe o 0,3 roku w porównaniu z mieszkańcami miast (wobec krótszego o 0,4 roku przed czterema laty).

Tablica 26. Przeciętne dalsze trwanie życia

Table 26. *Expectation of life*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Mężczyźni <i>Males</i>					Kobiety <i>Females</i>				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	72,8	73,7	73,0	73,7	73,8	81,5	82,1	82,2	82,1	82,2
Miasta <i>Urban areas</i>	73,8	74,5	74,3	74,8	74,6	81,7	81,8	81,9	82,1	82,0
Wieś <i>Rural areas</i>	72,0	72,9	71,9	72,8	73,2	81,3	82,2	82,4	82,0	82,3

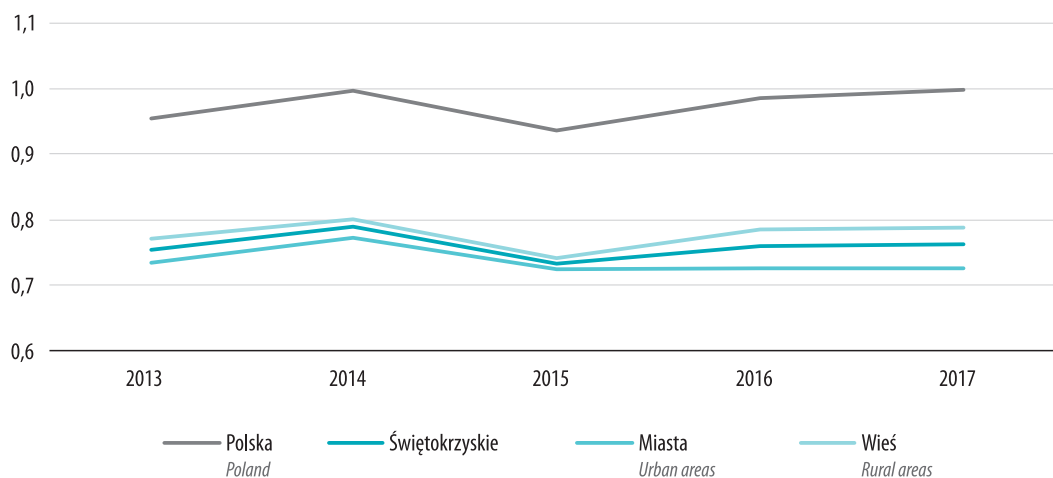
Przyrost naturalny ludności

Natural increase

Wzajemne proporcje między podstawowymi elementami ruchu naturalnego obrazuje współczynnik dynamiki demograficznej (liczba urodzeń żywych na jeden zgon). Od lat jego poziom pozostaje jednym z najniższych, a obecny uplasował województwo na ostatnim miejscu w kraju. W pięcioleciu wartość współczynnika zwiększyła się z 0,755 do 0,762 (w kraju do 0,998), przy czym w miastach przyrastał on wolniej niż na obszarach wiejskich i w 2017 r. osiągnął 0,726 wobec 0,788 na wsi.

Wykres 30. Współczynnik dynamiki demograficznej

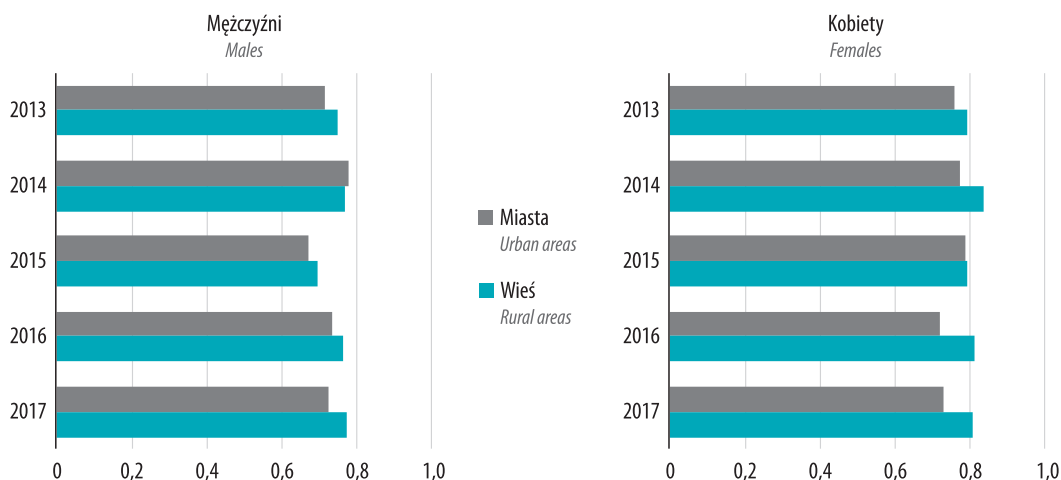
Chart 30. *Demographic dynamics rate*

Zmiany populacji mężczyzn i kobiet przebiegały podobnie, chociaż różniło je nasilenie. Dynamika demograficzna obu płci pozostawała niższa w miastach, jednak rozwarstwienie ich poziomu w stosunku do wsi postępowało wyraźnie szybciej wśród kobiet niż mężczyzn. Docelowo współczynniki wyniosły dla mężczyzn - 0,726 w miastach i 0,772 na wsi, natomiast dla kobiet - 0,727 w miastach i 0,807 na wsi.

Wykres 31. Współczynnik dynamiki demograficznej według płci

Chart 31. Demographic dynamics rate by sex

Pomimo rocznych wahań, utrzymywała się mocna tendencja spadkowa przyrostu naturalnego ludności, tj. różnicy między liczbą urodzeń i zgonów. W przeliczeniu na 1000 ludności osiągnął on minus 2,7, tj. tyle samo, co w 2013 r. (w kraju – 0,0‰). Proces depopulacji mocniej dotykał społeczności miejskie - minus 3,0‰ wobec minus 2,5‰ na terenach wiejskich. Nadwyżka urodzeń nad zgonami wystąpiła tylko w powiecie kieleckim (1,3‰). Wśród pozostałych powiatów najniższe wskaźniki wystąpiły w: kazimierskim (minus 6,1‰), skarżyskim (minus 5,8‰), ostrowieckim (minus 5,4‰) oraz pińczowskim (minus 5,1‰).

Tablica 27.
Table 27.

Ruch naturalny ludności Vital statistics of population

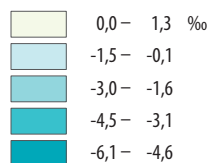
Wyszczególnienie Specification a – ogółem total b – miasta urban areas c – wieś rural areas		Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 ludności per 1000 population		
2013	a	10720	14193	-3473	8,4	11,2	-2,7
	b	4339	5903	-1564	7,6	10,4	-2,7
	c	6381	8290	-1909	9,1	11,8	-2,7
2014	a	10756	13627	-2871	8,5	10,8	-2,3
	b	4428	5724	-1296	7,8	10,1	-2,3
	c	6328	7903	-1575	9,1	11,3	-2,3

Tablica 27. Ruch naturalny ludności (dok.)
Table 27. Vital statistics of population (cont.)

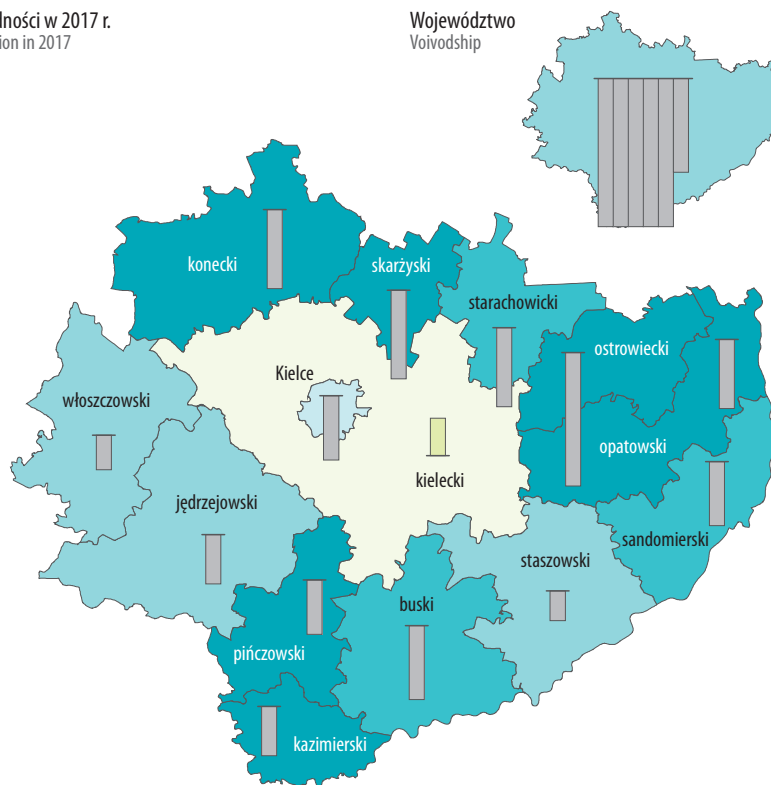
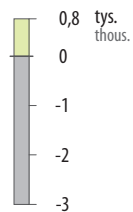
Wyszczególnienie Specification a – ogółem total b – miasta urban areas c – wieś rural areas		Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 ludności per 1000 population		
2015	a	10579	14409	-3830	8,4	11,4	-3,0
	b	4378	6036	-1658	7,8	10,7	-2,9
	c	6201	8373	-2172	8,9	12,0	-3,1
2016	a	10610	13948	-3338	8,5	11,1	-2,7
	b	4347	5981	-1634	7,8	10,7	-2,9
	c	6263	7967	-1704	9,0	11,5	-2,5
2017	a	10915	14330	-3415	8,7	11,5	-2,7
	b	4470	6155	-1685	8,0	11,0	-3,0
	c	6445	8175	-1730	9,3	11,8	-2,5

Mapa 7. Przyrost naturalny ludności
Map 7. Natural increase

Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2017 r.
 Natural increase per 1000 population in 2017

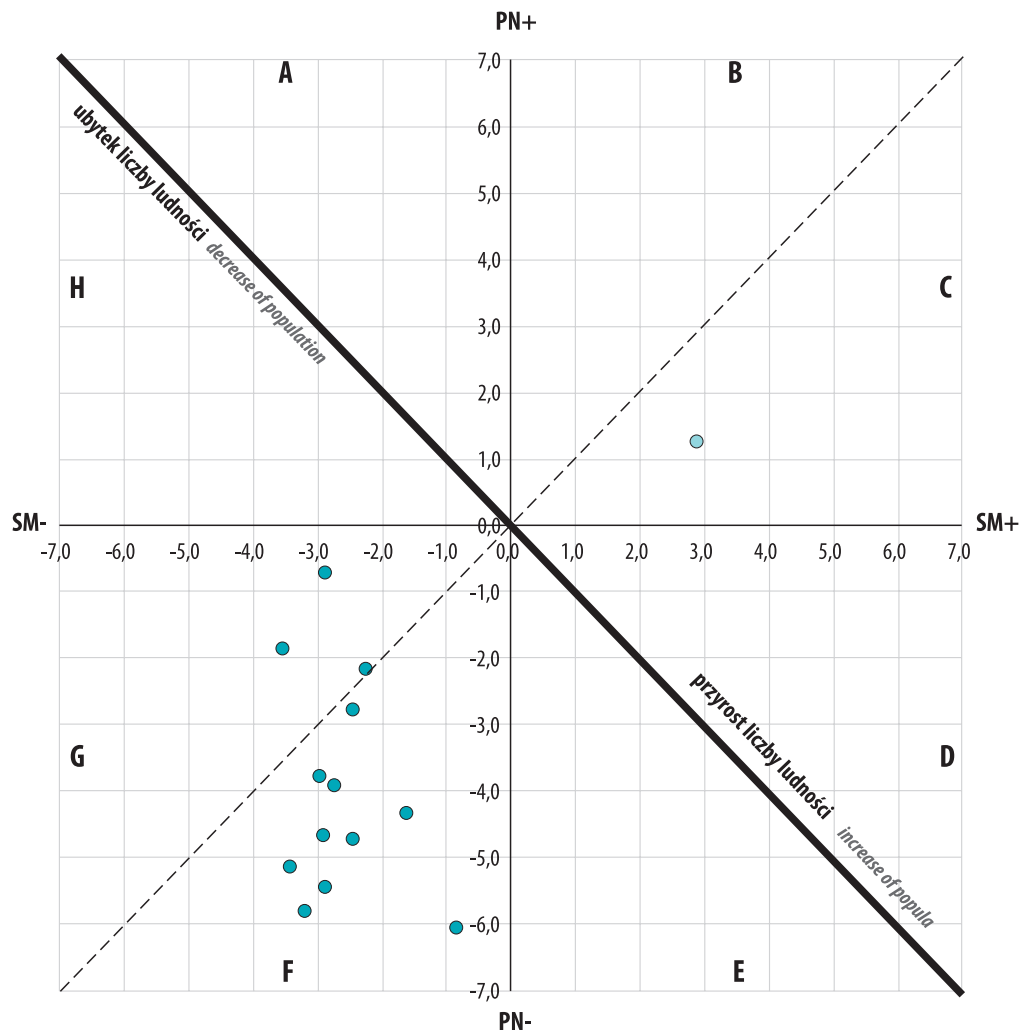

Łączny przyrost/
 ubytek naturalny
 w latach 2013–2017
 Total natural
 increase/decrease
 in the years 2013–2017

Czynnikami kształtującymi dynamikę zmian rzeczywistych ludności są przyrost naturalny i migracje. Jedną z najbardziej znanych metod pomiaru zależności między nimi jest typologia Webba. Wyróżnia ona 8 typów rozwoju ludnościowego, określonych przewagą lub mniejszą wartością składowych, pozwalając zgrupować je według zaludnienia się bądź wyludnienia obszaru.

Wykres 32. Typologia demograficzna powiatów według metody Webba w 2017 r.
 Chart 32. Demographic typology of powiats according to Webb's method in 2017

Tablica 28. **Typy rozwoju ludnościowego powiatów w latach 2013-2017**
Table 28. Types of population progress in powiats in the years 2013-2017

Powiaty Powiats	Typy rozwoju ludnościowego Types of population progress	2013	2017
Zaludniające się <i>Populating</i>	A $+PN > -SM $	-	-
	B $+PN > +SM$	-	-
	C $+PN < +SM$	kielecki	kielecki
	D $ -PN < +SM$	-	-
Wyludniające się <i>Depopulating</i>	E $ -PN > +SM$	-	-
	F $ -PN > -SM $	buski, jędrzejowski, kazimierski, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, sandomierski, skarżyski, starachowicki, włoszczo- wowski	buski, kazimierski, konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczow- ski, sandomierski, skarżyski, starachowic- ki, włoszczowski
	G $ -PN < -SM $	konecki, staszowski, m.Kielce	jędrzejowski, staszow- ski, m.Kielce
	H $+PN < -SM $	-	-

Rozkład powiatów według typów Webba w latach 2013-2017 prawie się nie zmienił. Tylko jeden powiat (kielecki) zakwalifikował się do grupy zaludniających się (C) – z dodatnim poziomem obu składowych, przy czym większy wpływ na przyrost ludności miała imigracja, co jest zjawiskiem typowym dla powiatów otaczających większe miasta (w tym przypadku stolicę regionu). Stan ten pozostał w latach bez zmian. Pozostałe powiaty ulegały wyludnieniu, tak z powodu strat naturalnych, jak i migracyjnych. W większości z nich (F) przeważał stopień depopulacji naturalnej niż emigracji. Tylko w trzech było przeciwnie, i tam istniało największe zagrożenie demograficzne (G). Stały ubytek mieszkańców, głównie w wieku mobilnym, bezpowrotnie naruszał strukturę i obniżał potencjał demograficzny. W pięcioleciu nastąpiły dwie zmiany – wśród powiatów wyludniających się w koneckim straty naturalne przeważały migracyjne (z G do F), natomiast w jędrzejowskim – przeciwnie (z F do G).

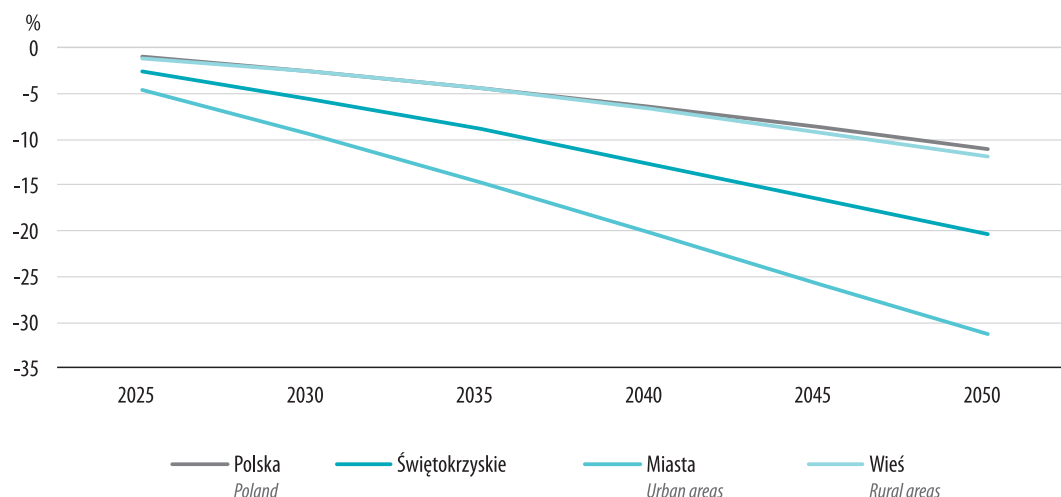
W najgorszej sytuacji znalazły się powiaty o utrzymującej się wysokiej intensywności obu ubytków, tj. opatowski, pińczowski i skarżyski.

Prognoza ludności

Population projection

Prognozy rozwoju demograficznego opracowane przez GUS do 2050 r. potwierdzają niepokojącą sytuację województwa świętokrzyskiego. Procesy globalne, niekorzystne dla rozwoju demograficznego (m.in. spadek liczby urodzeń, rosnący wiek rodzenia dzieci i tworzenia związków, wzrost liczby rozwodów i związków nieformalnych) w kolejnych latach będą się pogłębiały z większą intensywnością niż przeciętnie w kraju, a ich kumulacja doprowadzi do znacznej depopulacji regionu i wyraźnego osłabienia jego potencjału ludnościowego.

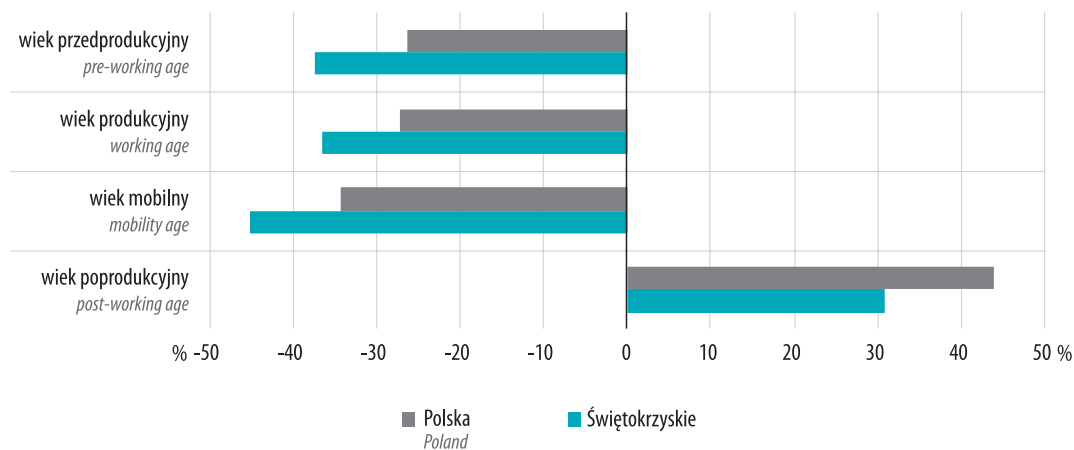
Przewidywany na koniec 2050 r. ubytek liczby ludności będzie blisko dwukrotnie wyższy niż w kraju – 20% wobec 11%. O przeszło 31% ulegnie zmniejszeniu społeczeństwo miast, natomiast skala wyludnienia wsi osiągnie ponad 12%. Różnica zmiany populacji płci nie będzie duża – o 20% spadnie liczebność mężczyzn, o 21% kobiet. Odsetek mieszkańców Świętokrzyskiego stanowiący obecnie 3,2% ludności kraju, spadnie do 2,9%.

Wykres 33. Prognozowana zmiana (+/-) liczby ludności (2020=100)Chart 33. *Projected changes (+/-) in population***Tablica 29.**
Table 29.**Prognoza ludności w latach 2020-2050***Population projection in the years 2020-2050*

Lata Years	Ogółem Grand tota	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2020	1225989	598517	627472	535937	253833	282104	690052	344684	345368
2050	976938	479846	497092	368274	176024	192250	608664	303822	304842
w odsetkach in percent									
2020	100,0	100,0	100,0	43,7	42,4	45,0	56,3	57,6	55,0
2050	100,0	100,0	100,0	37,7	36,7	38,7	62,3	63,3	61,3

Głównym czynnikiem depopulacji będzie wysoki spadek liczby urodzeń – o przeszło 37% (w kraju – o 25%), przy czym o 44% w miastach i o 33% na wsi. Wysoki stopień spadku, będący spotęgowaniem już widocznych procesów, wyraźnie pogorszy strukturę wiekową ludności. Ubędzie 38% osób w wieku przedprodukcyjnym, w czym większe straty poniosą populacje miejskie (45% wobec 32% na wsi). W kolejnych latach, zastępowanie dorosłych przez kurczące się liczebnie roczniki młode spowoduje „starzenie” się generacji w wieku aktywności zawodowej. Łącznie grupa w wieku produkcyjnym zmniejszy się o około 37%, z czego grupa w wieku mobilnym (kluczowa dla rynku pracy) - o 45%. Determinantem będzie przede wszystkim miejsce zamieszkania – w miastach ubytek mobilnej grupy osiągnie 54%, na wsi – 38%. Jednocześnie rostać będzie liczebność osób w wieku emerytalnym - wśród mieszkańców miast o 11% wobec 51% na obszarach wiejskich. W kraju ubędzie 26% osób w wieku przedprodukcyjnym, 27% w produkcyjnym (w tym 34% w mobilnym), a przybędzie 44% w poprodukcyjnym.

Wykres 34. Prognoza zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2020-2050
 Chart 34. Projected changes (+/-) of population by economic age group in the years 2020-2050

Tablica 30. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku
 Table 30. Population projection by economic age groups

Wyszczególnienie	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Specification
w tys. in thous.			
2020			
w wieku:			at age:
Przedprodukcyjnym	78,5	119,6	Pre-working
Produkcyjnym	309,5	420,1	Working
mobilnym	187,8	260,5	mobility
Poprodukcyjnym	148,0	150,4	Post-working
2050			
w wieku:			at age:
Przedprodukcyjnym	42,9	80,8	Pre-working
Produkcyjnym	161,7	301,3	Working
mobilnym	85,9	160,4	mobility
Poprodukcyjnym	163,7	226,5	Post-working
zmiany (+/-) liczby ludności (w%) changes of population (in %)			
2020-2050			
w wieku:			at age:
Przedprodukcyjnym	-45,4	-32,4	Pre-working
Produkcyjnym	-47,7	-28,3	Working
mobilnym	-54,3	-38,4	mobility
Poprodukcyjnym	10,6	50,6	Post-working

Siłę i kierunki zmian dobrze obrazują wskaźniki obciążenia demograficznego. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie 111 osób w wieku nieprodukcyjnym (w tym 84 w wieku poprodukcyjnym) i będzie to największy poziom wśród województw. W kraju dynamika tego wskaźnika będzie wolniejsza – docelowo do 105. Inną relacją jest liczba osób w wieku emerytalnym przypadająca na 100 najmłodszych (do 17 roku życia). Do 2050 r. wzrośnie ona ponad dwukrotnie

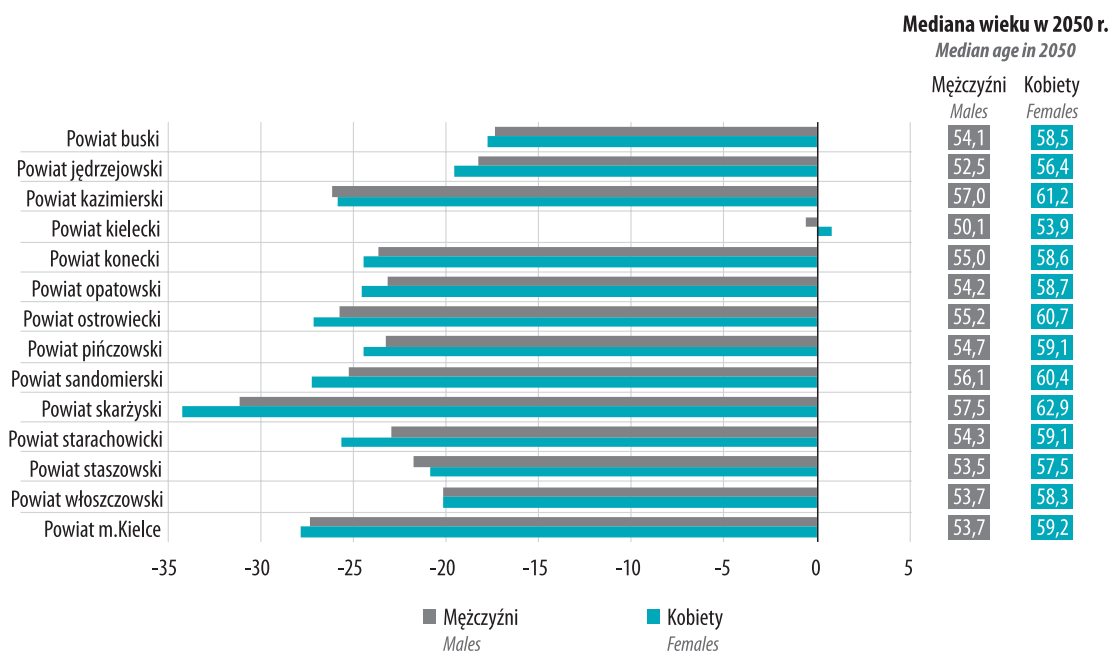
w całym kraju, ale w Świętokrzyskiem osiągnie 315 osób podczas gdy w Polsce - przeciętnie 250. W miastach kształtowała się będzie znacznie wyżej niż na wsi – 382 wobec 280.

Tablica 31. Prognozowane wskaźniki obciążenia demograficznego
Table 31. Projected demographic burden index

Wyszczególnienie	2020	2050	Specification
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68	111	Population at non-working age per 100 persons at working age
miasta	73	128	urban areas
wieś	64	102	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	151	315	Population at age post-working per 100 persons at pre-working age
miasta	188	382	urban areas
wieś	126	280	rural areas
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	41	84	Population at age post-working per 100 persons at working age
miasta	48	101	urban areas
wieś	36	75	rural areas

Według prognoz staniemy się jednym z najstarszych, w sensie demograficznym, regionów. Wiek środkowy w miastach osiągnie 61,5 lat (najwyższy w kraju), a na terenach wiejskich – 56,0 lat (14. miejsce). Mediana wieku mężczyzn w województwie wyniesie 53,6 lat (w kraju - 50,1), natomiast kobiet - 58,1 (w kraju - 54,8). Uplasuje to obie subpopulacje na 15. miejscu wśród województw (przed opolskim). Najwyższa mediana dla obu płci prognozowana jest w powiatach: skarżyskim (57,5 lat dla mężczyzn i 62,9 lat dla kobiet) oraz kazimierskim (57,0 i 61,2 lat).

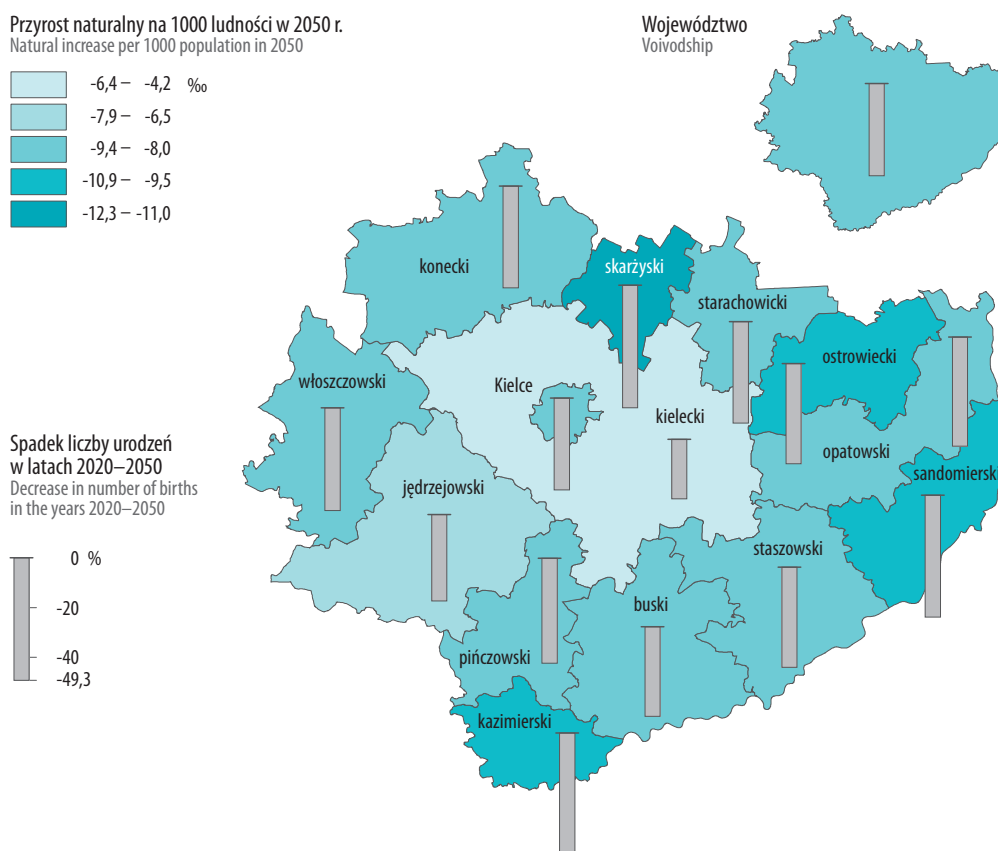
Wykres 35. Prognoza zmiany liczby ludności według płci w latach 2020-2050
Chart 35. Projected changes (+/-) in population by sex in the years 2020-2050

Na przestrzeni lat liczba zgonów wzrośnie o 0,8% (wobec 9,0% w kraju), przy czym w miastach o 1,0%, a na wsi o 0,5%. Przy tak niewielkim natężeniu liczby zgonów prognozowany ubytek naturalny ludności w kolejnych dekadach będzie proporcjonalny do spadku liczby urodzeń. W 2050 r. w przeliczeniu na 1000 ludności depopulacja sięgnie 8,1 wobec 5,1 w kraju, co uplasuje województwo na przedostatnim miejscu (przed opolskim). W miastach wyludnienie wyniesie minus 11‰ (największe w kraju – średnio minus 6‰), natomiast na wsi – minus 6‰ (14 miejsc w kraju – średnio 4‰). Wśród powiatów najniższy prognozowany poziom wystąpi w: skarżyskim (minus 12‰) oraz kazimierskim, ostrowieckim i sandomierskim (po 11‰). Najmniejsze straty poniosą powiaty: kielecki (minus 4‰) i jędrzejowski (minus 7‰).

Drugim czynnikiem (poza ubytkami naturalnymi) stale wyludniającym województwo będą emigracje. Nastąpi co prawda ograniczenie wielkości odpływu wewnętrznego, jednak straty migracyjne pozostaną wysokie - w 2050 r. na poziomie 1,8 tys. osób.

Mapa 8. Prognoza ludności
Map 8. Population projection

Migracje ludności na pobyt stały

Migration of population for permanent residence

Ubytki migracyjne pozostają w województwie na wysokim poziomie od wielu lat. W 2017 r. wzrost obrotów migracyjnych jeszcze zwiększył straty, w tym istotnych demograficznie i ekonomicznie grup wiekowych ludności - przede wszystkim osób w wieku przedprodukcyjnym i młodszych roczników pracujących. Tym samym przyspieszył proces ograniczenia potencjału demograficznego Świętokrzyskiego.

Migracje wewnętrzne

Internal migration

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem stymulującym ogólną dynamikę rozwoju ludności, rozmieszczenie terytorialne oraz procesy depopulacyjne regionu. Wielkość i kierunek migracji są najczęściej zależne od stopnia rozwoju gospodarczego i ekonomicznej sytuacji regionu. Jednym z głównych powodów migracji pozostają niekorzystne trendy na lokalnym rynku pracy, co sprzyjało przemieszczeniom głównie zarobkowym. W ostatnich latach procesy migracyjne osłabły, jednak ich poziom pozostaje w województwie wysoki.

Dane statystyczne o migracjach wewnętrznych stanowią w okresach międzypisowych jedyne źródło informacji o przemieszczeniach ludności w województwie i kierunkach migracji (ze szczególnym uwzględnieniem przepływu ludności miasto - wieś). Pełna obserwacja migracji jest utrudniona, gdyż oficjalna statystyka ukazuje wyłącznie zarejestrowane zameldowania i wymeldowania ludności. Statystyczna charakterystyka migracji jest więc tylko pewną częścią rzeczywistych ruchów wędrowniczych ludności. Dlatego też analiza danych dotyczących migracji umożliwia zidentyfikowanie jedynie głównych kierunków przemieszczeń ludności i ich struktury, natomiast nie pozwala na ocenę rzeczywistej skali badanego zjawiska.

Na przestrzeni ostatnich lat w województwie świętokrzyskim notowano stały ubytek emigracyjny, przy czym w ostatnich latach - w wyniku ograniczenia ruchliwości przestrzennej mieszkańców - następowało powolne, ale sukcesywne jego wyhamowanie. W stosunku do 2013 r. skala spadku odpływów (o 5,9%) nieco wyższa niż spadku napływów (o 5,6%) spowodowała zmniejszenie salda migracji o 7,3% - do minus 2,4 tys. osób. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa w 2017 r. saldo migracji wewnętrznej osiągnęło wartość minus 1,9 wobec minus 2,1 przed czterema laty.

Przewagę wymeldowań odnotowano zarówno wśród populacji kobiet, jak i mężczyzn, przy czym w stosunku do 2013 r. zmniejszyła się ona w przypadku mężczyzn w skali ponad czterokrotnie większej niż wśród kobiet (odpowiednio: 13,0% i 0,3%).

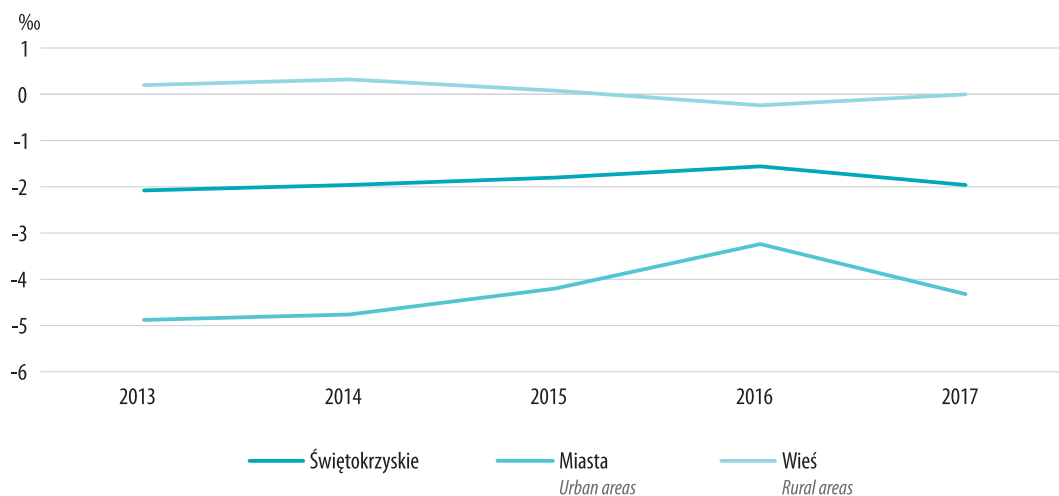
Tablica 32. **Migracje wewnętrzne**
Table 32. Internal migration

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Napływ <i>Inflow</i>			Odpływ <i>Outflow</i>			Saldo migracji <i>Net migration</i>
	ogółem <i>total</i>	z miast <i>from urban areas</i>	ze wsi <i>from rural areas</i>	ogółem <i>total</i>	z miast <i>from urban areas</i>	ze wsi <i>from rural areas</i>	
2013	10533	5498	5035	13151	6686	6465	-2618
2014	9846	5272	4574	12310	6430	5880	-2464
2015	9746	5034	4712	12014	6286	5728	-2268
2016	9531	4756	4775	11502	6065	5437	-1971
2017	9945	5082	4863	12371	6557	5814	-2426

Tablica 32. Migracje wewnętrzne (dok.)
Table 32. Internal migration (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odływ Outflow			Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	
Mężczyźni Males	4760	2497	2263	5743	2942	2801	-983
Kobiety Females	5185	2585	2600	6628	3615	3013	-1443

Wykres 36. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności
Chart 36. Net internal migration per 1000 population

Rejestracja stałych przemieszczeń ludności potwierdza utrzymywanie się tendencji napływu osób migrujących na tereny wiejskie oraz odpływu z miast. Stąd sytuacja na obszarach wiejskich przedstawiała się korzystniej, a saldo migracji do 2015 r. pozostawało dodatnie. W kolejnym roku również na wsi odnotowano straty, były one jednak niewielkie w stosunku do miast i obejmowały jedynie populację kobiet, a w 2017 r. - były minimalne (0,0‰). W miastach natomiast utrzymywał się wysoki ubytek mieszkańców – w ostatnim roku 2,4 tys. osób, tj. minus 4,3‰ (przed czterema laty – minus 4,9‰). Osoby osiedlające się na wsi stanowiły 63,0% napływu migracyjnego, natomiast odsetek osób emigrujących z miast wyniósł 49,3% ogółu odpływu.

Tablica 33. Migracje wewnętrzne według kierunków
Table 33. Internal migration by directions

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Napływ <i>Inflow</i>			Odpływ <i>Outflow</i>			Saldo migracji <i>Net migration</i>		
	ogółem <i>total</i>	do miast <i>to urban areas</i>	na wieś <i>to rural areas</i>	ogółem <i>total</i>	do miast <i>to urban areas</i>	na wieś <i>to rural areas</i>	ogółem <i>total</i>	do miast <i>to urban areas</i>	na wieś <i>to rural areas</i>
w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>									
2013	10533	3934	6599	13151	6710	6441	-2618	-2776	158
2014	9846	3703	6143	12310	6398	5912	-2464	-2695	231
2015	9746	3646	6100	12014	5991	6023	-2268	-2345	77
2016	9531	3771	5760	11502	5589	5913	-1971	-1818	-153
2017	9945	3680	6265	12371	6093	6278	-2426	-2413	-13
Mężczyźni <i>Males</i>	4760	1734	3026	5743	2915	2828	-983	-1181	198
Kobiety <i>Females</i>	5185	1946	3239	6628	3178	3450	-1443	-1232	-211
w odsetkach <i>in percent</i>									
2013	100,0	37,3	62,7	100,0	51,0	49,0	x	x	x
2014	100,0	37,6	62,4	100,0	52,0	48,0	x	x	x
2015	100,0	37,4	62,6	100,0	49,9	50,1	x	x	x
2016	100,0	39,6	60,4	100,0	48,6	51,4	x	x	x
2017	100,0	37,0	63,0	100,0	49,3	50,7			
Mężczyźni <i>Males</i>	100,0	36,4	63,6	100,0	50,8	49,2	x	x	x
Kobiety <i>Females</i>	100,0	37,5	62,5	100,0	47,9	52,1	x	x	x

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się dużym udziałem migracji wewnątrzwojewódzkiej, przy czym obserwuje się zarówno stopniowe ograniczenie jej rozmiarów, jak i zmianę intensywności poszczególnych kierunków przemieszczeń. Przyspieszeniu ulegał odpływ mieszkańców miast na tereny wiejskie, a spowolnieniu - napływ ludności wiejskiej do miast (głównie ze względu na wyczerpujące się miejsca pracy). W 2017 r. przepływ wewnątrz województwa stanowił 74,2% ogółu napływu i 59,6% ogółu odpływu. Większy obrót migracyjny obejmował tereny wiejskie. Spośród wymeldowujących się nadal większość (64,3%) osiedlała się na terenach wiejskich. Napływ ludności kształtował się nieco bardziej równomiernie - 55,0% pochodziło z terenów wiejskich.

Prawie dwukrotnie mniejsza była skala przemieszczeń międzywojewódzkich, jednak jej poziom pozostawał wysoki - w pięcioleciu obroty zmalały tylko o 4,0% (napływy o 2,4%, a odpływy o 4,8%). Między województwami przemieszczali się przede wszystkim mieszkańcy terenów miejskich. Wśród imigrujących do Świętokrzyskiego 68,6% przybyło z miast, natomiast osiedliło się w miastach innych województw 78,6% emigrantów. Kierunki migracji międzywojewódzkiej nie podlegały większym zmianom. Najwięcej osiedlających się na terenie Świętokrzyskiego to osoby pochodzące z województwa śląskiego (0,6 tys. osób), mazowieckiego (0,5 tys.), małopolskiego (0,4 tys.) i podkarpackiego (0,3 tys.). Podobnie osoby wymeldowujące się kierowały się głównie do pobliskich województw, tj. mazowieckiego (1,6 tys. osób) oraz małopolskiego (1,1 tys.).

Tablica 34. Migracje wewnętrzne w 2017 r.
Table 34. Internal migration in 2017

Wyszczególnienie Specification	Napływ Inflow			Odływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
ogółem total									
W osobach In persons	9945	5082	4863	12371	6557	5814	-2426	-2413	-13
W odsetkach In percent	100,0	51,1	48,9	100,0	53,0	47,0	x	x	x
wewnątrz województwa intra-voivodship									
W osobach In persons	7376	3320	4056	7376	2632	4744	0	-688	688
W odsetkach In percent	100,0	45,0	55,0	100,0	35,7	64,3	x	x	x
między województwami inter-voivodship									
W osobach In persons	2569	1762	807	4995	3925	1070	-2426	-1725	-701
W odsetkach In percent	100,0	68,6	31,4	100,0	78,6	21,4	x	x	x

Wśród migrantów dominują osoby młode. Największymi grupami pozostawały osoby w wieku 25–29 lat i 30–34 lata, których udział osiągnął odpowiednio: 15,7% i 14,2% napływu oraz 19,0% i 17,4% odpływu. Poza nimi znacząco wyróżniała się też grupa nieco starszych osób w wieku 35–39 lat. Stanowiły one 10,9% napływu i 10,8% odpływu emigracyjnego.

Większą ruchliwość przestrzenną, tak w zakresie napływu, jak i odpływu, nadal wykazywały kobiety. Ich odsetek wynosił kolejno: 52,1% oraz 53,6% ogółu migrujących.

Migracje podejmowały częściej osoby posiadające rodzinę (żonaci/zamężne). Stanowiły one 52,8% napływu oraz 52,6% odpływu migracyjnego. Drugą, znaczącą grupą byli kawalerowie i panny. Ich udziały w grupach płci sięgały 40,4% obrotu migracyjnego mężczyzn i 34,6% kobiet.

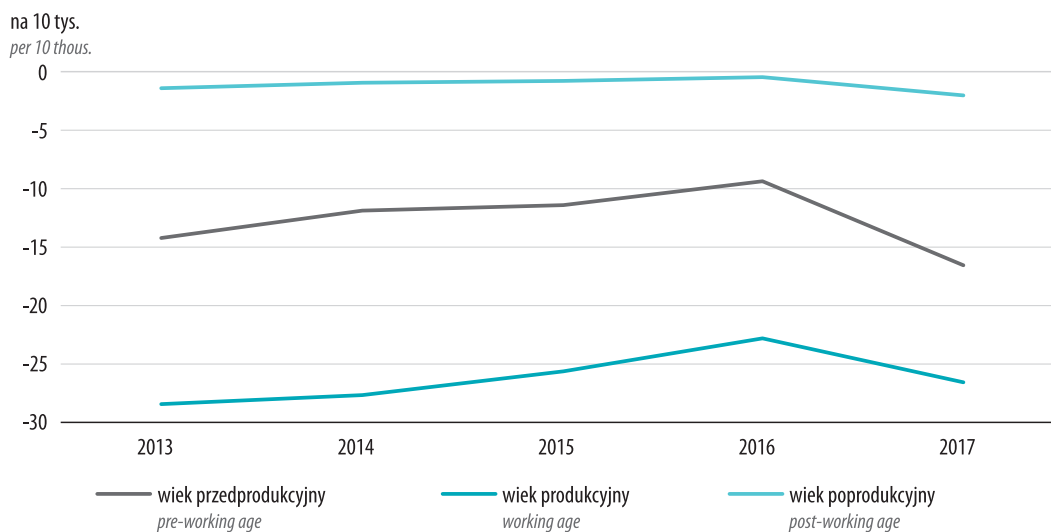
Tablica 35. Migracje wewnętrzne według wieku w 2017 r.
Table 35. Internal migration by age in 2017

Grupy wieku Age groups	Napływ Inflow			Odływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem	9945	4760	5185	12371	5743	6628	-2426	-983	-1443
0 - 4 lata	975	496	479	1158	570	588	-183	-74	-109
5 - 9	742	388	354	851	441	410	-109	-53	-56
10 - 14	425	208	217	461	225	236	-36	-17	-19
15 - 19	336	176	160	380	202	178	-44	-26	-18
20 - 24	675	222	453	842	271	571	-167	-49	-118
25 - 29	1564	607	957	2356	875	1481	-792	-268	-524

Tablica 35. Migracje wewnętrzne według wieku w 2017 r. (dok.)
 Table 35. Internal migration by age in 2017 (cont.)

Grupy wieku Age groups	Napływ Inflow			Odływ Outflow			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
30 – 34	1412	671	741	2149	1011	1138	-737	-340	-397
35 – 39	1083	607	476	1339	739	600	-256	-132	-124
40 – 44	660	354	306	743	406	337	-83	-52	-31
45 – 49	377	216	161	416	232	184	-39	-16	-23
50 – 54	323	173	150	296	157	139	27	16	11
55 – 59	366	180	186	337	163	174	29	17	12
60 – 64	396	180	216	355	161	194	41	19	22
65 – 69	272	149	123	272	137	135	0	12	-12
70 – 74	100	37	63	123	44	79	-23	-7	-16
75 – 79	77	36	41	94	43	51	-17	-7	-10
80 – 84	75	36	39	94	39	55	-19	-3	-16
85 lat i więcej and more	87	24	63	105	27	78	-18	-3	-15

Wykres 37. Saldo migracji wewnętrznych na 10 tys. ludności według ekonomicznych grup wieku
 Chart 37. Net internal migration per 10 thous. population by economic age groups

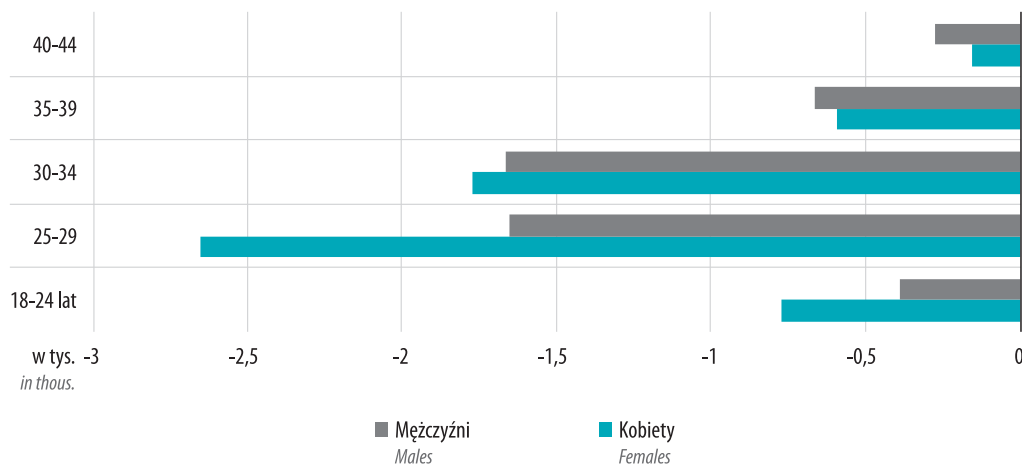

Nie słabnie międzywojewódzka mobilność przestrzenna młodych mieszkańców. Przeliczając obrót migracji (suma napływu i odpływu) na 1000 ludności w danych grupach wieku mobilność osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się tylko nieznacznie – z 6,0 na 5,9, natomiast w wieku produkcyjnym pozostała bez zmian – 7,4. Coroczny, wysoki ich ubytek osłabia obecny i zmniejsza przyszłościowy potencjał ludnościowy województwa. Tempo strat liczebności populacji w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym powoli malejące do 2016 r. ponownie się nasiliło. Szczególną grupę stanowiły osoby w wieku mobilnym (18-44 lata), o największym potencjale nie tylko demograficznym, ale i zawodowym. W pięcioleciu spośród nich na stałe opuściło województwo 4,6 tys. mężczyzn i 6,0 tys. kobiet.

Ubytki migracyjne młodszych grup ekonomicznych przeliczone na 10 tys. mieszkańców pozostają jedne

z najwyższych w kraju (poza lubelskim). W ciągu analizowanego pięciolecia zwiększyły się one wśród osób w wieku przedprodukcyjnym (z minus 14,3 do 16,6), natomiast zmniejszyły wśród osób w wieku aktywności zawodowej (z minus 28,5 do minus 26,6).

Wykres 38. Łączne międzywojewódzkie ubytki migracyjne ludności w wieku mobilnym w latach 2013-2017
 Chart 38. Total intervoivodship migration decrease of mobility age population in the years 2013-2017

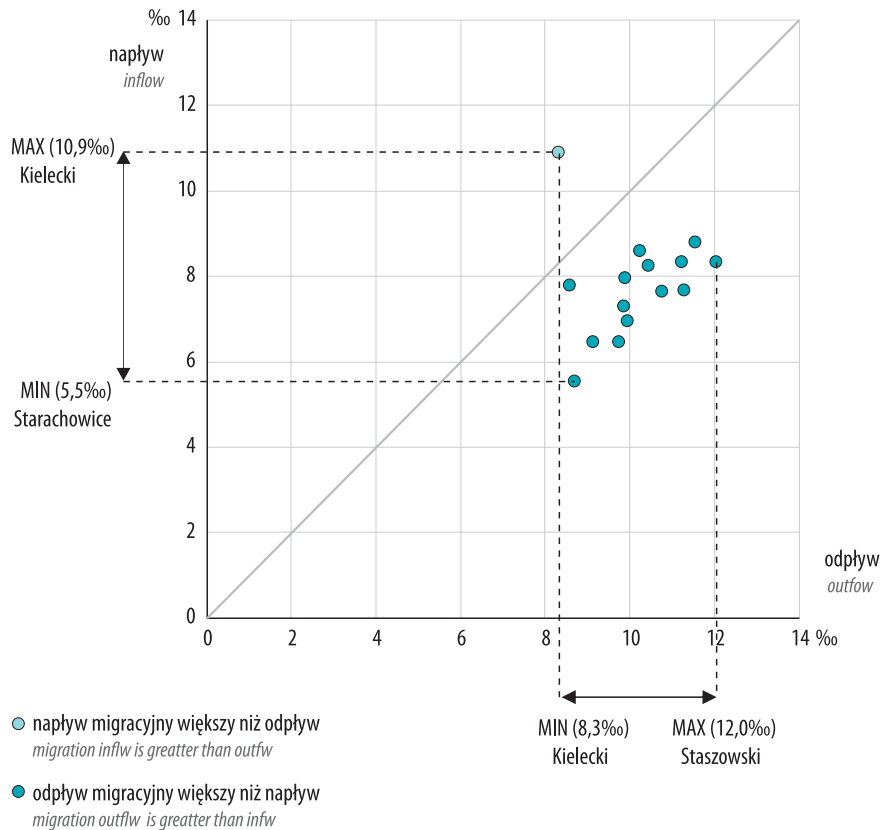
Spadek mobilności przestrzennej (obrotu migracji na 1000 ludności) obserwowano w latach 2013-2017 na terenie większości powiatów województwa – ogółem z 18,6‰ do 17,9‰. Dotyczył on tak napływów, jak i odpływów ludności. Spadek ten najmocniej uwidocznił się zwyczajowo w powiatach o dotychczas najwyższej ruchliwości, częściowo rolniczych – buskim (do 18,8‰), jędrzejowskim (do 18,7‰) i pińczowskim (do 18,9‰). Istotne było także jego ograniczenie w powiatach północnych, dawnych przemysłowych (starachowickim i skarżyskim), podczas gdy w trzecim z nich (ostrowieckim) pozostał bez zmian. Na wyższym niż w 2013 r. poziomie ukształtował się wskaźnik w powiatach: opatowskim (20,3‰) i kieleckim (19,2‰).

Miernikiem pozwalającym prześledzić rezultaty procesów wędrownych jest efektywność migracji, wskazująca jaka część ludności migrującej osiedla się na danym terenie (liczona jako relacja salda migracji do jej obrotu). Bierze on pod uwagę tylko osoby przemieszczające się, innymi słowy określa ich preferencje/ocenę kierunku. Współczynnik, przyjmując wartości dodatnie (gdy napływ stanowi większą część całego obrotu), pozwala ustalić rangę „atrakcyjności” danego obszaru, natomiast w przypadku wartości ujemnych (z przewagą odpływów) – wskazuje na niską ocenę jakości życia i brak perspektyw rozwojowych. Efektywność ogółem dla województwa w ostatnim pięcioleciu lekko wzrosła, ale pozostała ujemna – minus 10,9%. Status „nieatrakcyjnego” osiągnęły wszystkie powiaty, przy czym cechowało je wysokie zróżnicowanie, a w ciągu pięciu lat zaznaczyły się wyraźne rozbieżności. W 2017 r. najwyższej notowane były kazimierski i buski (minus 4,8% i minus 8,8%), oba z wyraźnym wzrostem indeksu. Najniżej oceniano potencjał powiatów: starachowickiego (minus 22,3%) i pińczowskiego (minus 19,0%). Niska efektywność wystąpiła również w stolicy regionu m.Kielce (minus 20,2%), jednak w tym przypadku należy ocenić raczej jej wzrost w latach, świadczący o spowolnieniu odpływów podmiejskich.

Skala obrotu migracji i jej efektywność znajduje bezpośrednie odbicie w saldzie migracji. Na przestrzeni badanych lat notowano ubytki we wszystkich powiatach oprócz kieleckiego, na terenie którego osiedlała się większość emigrantów ze stolicy regionu. Straty migracyjne oscylowały pomiędzy minus 3,6‰ w powiecie pińczowskim a minus 0,8‰ w kazimierskim. W pięcioleciu wzrosły one w 7 powiatach, (najbardziej w buskim i pińczowskim), zmalały w 5 (najwyraźniej w powiecie kazimierskim), a w 1 (ostrowieckim) – pozostały bez zmian. Dodatkowo saldo w powiecie kieleckim zwiększyło się o ponad 1/5 (do 2,6‰).

Wykres 39. Zróżnicowanie powiatów pod względem napływu i odpływu migracyjnego na 1000 ludności w 2017 r.

Chart 39. Diversity of powiats in migration inflow and outflow per 1000 population in 2017

Zróżnicowanie powiatów pod względem nasilenia przemieszczeń terytorialnych na 1000 ludności nie zmieniło się zasadniczo. Największy napływ i najmniejszy odpływ notowano w powiecie kieleckim, jedynym który wykazywał dodatnie saldo migracji. W pozostałych powiatach (z przewagą emigrantów) obserwowano większą rozbieżność skali odpływów niż napływów – odpowiednio: od 8,6‰ w kazimierskim do 12,0‰ w staszowskim wobec 5,5‰ w starachowickim do 8,8‰ w opatowskim. Wysoki stopień odpływów nie wiązał się zasadniczo z bardzo niską efektywnością migracji, i spowodowany był głównie licznymi przemieszczeniami w obrębie województwa. Wyjątek stanowił powiat sandomierski, w którym ponad połowa emigrantów (51,0%) opuściła województwo. Powiatami o mniejszej mobilności przestrzennej mieszkańców, ale dużym odsetku odpływów międzywojewódzkich były również: kazimierski (52,1%), skarżyski (55,9%), a przede wszystkim włoszczowski, w którym stanowiły one 51,7% migracji w obu kierunkach (do i poza powiat).

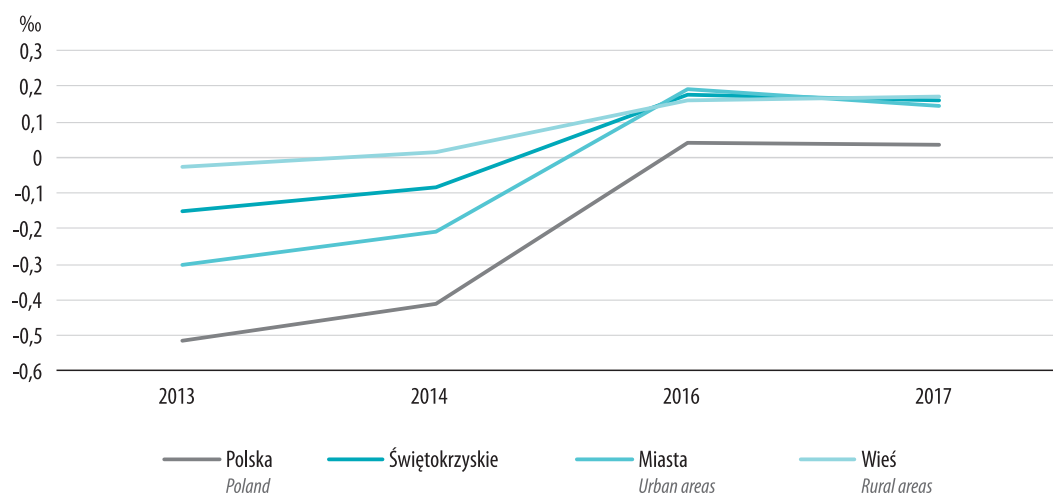
Migracje zagraniczne

International migration

Migracje zagraniczne rejestrowane w oparciu o zmianę zameldowania stałego mają w Świętokrzyskiem niewielkie rozmiary, a tym samym niski wpływ na procesy demograficzne. Od dwóch lat obserwuje się przełamanie i poprawę wcześniejszych, niekorzystnych tendencji, przede wszystkim w wyniku wyraźnego spadku liczby opuszczających kraj. W 2017 r. pomimo mniejszego napływu, dalszy ubytek osób emigrujących utrzymał przyrost migracyjny ludności na ubiegłorocznym poziomie 0,2‰ (w kraju po raz kolejny wyniósł 0,0‰). Przyrost na obszarach wiejskich dwukrotnie przewyższał notowany w miastach (0,2‰ wobec 0,1‰).

Wykres 40. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności

Chart 40. Net international migration per 1000 population

Na pobyt stały z zagranicy na terenie województwa zameldowano 0,3 tys. osób, tj. więcej o 22,4% w stosunku do 2013 r. Mężczyźni stanowili 53,8% przyjezdnych - o 0,3 p.proc. mniej niż cztery lata wcześniej. Po raz pierwszy przeważali imigranci osiedlający się na terenach wiejskich – 54,4% wobec 39,5% w 2013 r.

Na stałe opuściło kraj w 2017 r. 0,1 tys. osób, tj. mniej o 69,7% niż w 2013 r. Wśród nich słabiej niż w latach poprzednich zaznaczyła się przewaga kobiet, które stanowiły 51,7% wyjeżdżających wobec 53,6% przed czterema laty. Dotychczasowa przewaga mieszkańców miast wśród emigrujących była mało widoczna – 53,1% wobec 72,7% w 2013 r.

Tablica 36.
Table 36.

Migracje zagraniczne
International migration

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Imigracja <i>Immigration</i>			Emigracja <i>Emigration</i>			Saldo migracji <i>Net migration</i>		
	ogółem <i>total</i>	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem <i>total</i>	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem <i>total</i>	miasta urban areas	wieś rural areas
w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>									
2013	281	170	111	472	343	129	-191	-173	-18
2014	346	217	129	452	334	118	-106	-117	11
2016	383	193	190	162	84	78	221	109	112
2017	344	157	187	143	76	67	201	81	120
Mężczyźni <i>Males</i>	185	93	92	69	34	35	116	59	57
Kobiety <i>Females</i>	159	64	95	74	42	32	85	22	63
w odsetkach <i>in percent</i>									
2013	100,0	60,5	39,5	100,0	72,7	27,3	x	x	x
2014	100,0	62,7	37,3	100,0	73,9	26,1	x	x	x
2016	100,0	50,4	49,6	100,0	51,9	48,1	x	x	x
2017	100,0	45,6	54,4	100,0	53,1	46,9	x	x	x
Mężczyźni <i>Males</i>	100,0	50,3	49,7	100,0	49,3	50,7	x	x	x
Kobiety <i>Females</i>	100,0	40,3	59,7	100,0	56,8	43,2	x	x	x

Podobnie, jak w poprzednich latach, wśród przybyłych spoza kraju przeważały osoby z małymi dziećmi. Dzieci najmłodsze, w wieku 0-4 lata stanowiły w 2017 r. aż 61,0% ogółu imigrantów, w tym niemowlęta - 34,3%, a dzieci jednoroczne - 10,2%. Odsetek dzieci starszych, w wieku 5-9 lat był już wyraźnie niższy - 9,9%. Spośród osób dorosłych znaczące pozostawały grupy 25-29 lat (3,8%), 30-34 lat (3,5%) oraz 35-39 lat (2,9%).

Wśród wyjeżdżających za granicę również przeważały osoby młode - najczęściej w wieku 30-39 lat (31,5%) oraz pomiędzy 20 a 29 rokiem życia (15,4%).

Większość imigrantów stanowiły osoby mieszkające dotychczas w Wielkiej Brytanii (40,1%), Niemczech (13,7%) oraz Irlandii (5,5%), Stanach Zjednoczonych (3,8%) oraz Holandii (3,2%). Najwięcej osób emigrowało do Wielkiej Brytanii (32,2%), Niemiec (28,7%), Stanów Zjednoczonych (7,0%), Włoch (5,6%) oraz Austrii (4,9%).

Uwagi ogólne

General notes

Ludność

- Dane za lata 2014-2016 dotyczące bilansu liczby i struktury ludności oraz współczynników demograficznych i w zakresie migracji zostały opracowane przy uwzględnieniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań według stanu w dniu 31 marca 2011 r.** Podstawą obliczania współczynników demograficznych oraz dotyczących migracji (punktem odniesienia dla określenia intensywności zjawisk demograficznych) jest średnia liczba ludności z badanego okresu, faktycznie zamieszkująca dany obszar.
- Dane do publikacji opracowano na podstawie:
 - bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisywanych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
 - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia i zgony i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych;
 - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy, a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie, a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
 - sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - rejestrów Departamentu PESEL Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały;
 - sprawozdawczości Sądu Okręgowego - o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.
- Dane o liczbie ludności zostały opracowane metodą bilansową przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSPLiM 2011 zgodnie z następującym schematem:
 - stan ludności na początku okresu (roku, kwartału),
 - + urodzenia żywe,
 - - zgony,
 - + zameldowania na pobyt stały (z innych jednostek podziału administracyjnego i z zagranicy),
 - - wymeldowania z pobytu stałego (do innych jednostek podziału administracyjnego i za granicę),
 - + (-) przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - = stan ludności na koniec okresu (roku, kwartału).
- Dane o liczbie i strukturze ludności w przekroju terytorialnym opracowano według **faktycznego miejsca zamieszkania** – to znaczy ujęto ludność zameldowaną na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego (gminie) i faktycznie tam mieszkającą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące).
- W tablicach zastosowano trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są:
 - gminy (wiejskie, miejskie i miejsko-wiejskie),
 - powiaty (ziemskie oraz miasta na prawach powiatu – tzw. powiaty grodzkie),
 - województwa.
- Przez ludność w **wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w *wieku mobilnym*, tj. w wieku

18-44 lata i *niemobilnym*, tj. mężczyźni 45-64 lata, kobiety 45-59 lat. Przez ludność w *wieku nieprodukcyjnym* rozumie się ludność w **wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Ruch naturalny ludności

1. Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o rozwodach i separacjach pochodzą ze sprawozdawczości sądów okręgowych. Od 2009 r. dane są pobierane z systemów informacyjnych jednostek sprawozdawczych.
2. Dane o ruchu naturalnym, jeżeli nie zaznaczono inaczej, opracowano w podziale terytorialnym:
 - małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem)
 - rozwody i separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka)
 - urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka,
 - zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Małżeństwa

1. Dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego – dekret z dnia 25 IX 1945 r. – Prawo małżeńskie – (Dz. U. z 1945 r., Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego były zmieniane: Ustawą z dnia 27 VI 1950 r. – Kodeks rodzinny i Ustawą z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ze zmianą z dnia 19 II 1975 r., Ustawą z dnia 24 VII 1998 r. o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego, prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1998, Nr 117, poz. 757 – małżeństwo „konkordatowe”).

Separacje

1. **Separacja** - ustanie związku małżeńskiego orzeczone przez sąd w formie przypisanej prawem.
Orzeczenie separacji pociąga za sobą skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, jednak bez prawa separowanych do zawarcia ponownego małżeństwa. Na zgodny wniosek separowanych małżonków sąd może orzec zniesienie separacji; z chwilą zniesienia separacji ustają jej skutki.
Separacje zostały wprowadzone w Polsce w grudniu 1999 r. ustawą z dnia 21 V 1999 r. o zmianie ustaw *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 52, poz. 532).

Rozwody

1. **Rozwód** - rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie przypisanej prawem.
Instytucja rozwodów została wprowadzona na terenie całego kraju w dniu 1 I 1945 r. dekretem z dnia 25 IX 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz. U. z 1945 r. Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego były zmieniane: ustawą z dnia 27 VI 1950 r. – Kodeks rodzinny (Dz. U. z 1950 r. Nr 34, poz. 308) i ustawą z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 r. Nr 9, poz. 59), ze zmianą z dnia 19 II 1975 r. (Dz. U. Nr 45, poz. 234).

Urodzenia

1. W sprawozdawczości statystycznej jako urodzenia pochodzące z roku sprawozdawczego przyjmuje się urodzenia zarejestrowane w danym roku, w tym urodzenia, jakie miały miejsce w latach wcześniejszych (po 31 III 2011 r., tj. po przeprowadzeniu NSP 2011), ale zarejestrowane w roku sprawozdawczym.
2. Zgodnie z „Definicjami pojęć dotyczących poronień, porodów, urodzeń oraz zgonów płodów, noworodków i matek”^{**}, rekomendowanymi przez Światową Organizację Zdrowia i obowiązującą w Polsce od 1994 r.– żywe urodzenie jest to całkowite wydalenie lub wydobywanie z ustroju matki noworodka, niezależnie od czasu trwania ciąży, który po takim wydaleniu lub wydobywaniu oddycha lub wykazuje jakiegokolwiek inne oznaki życia, takie jak: czynności serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli bez względu na to, czy sznur pępowiny został przecięty lub łożysko zostało oddzielone; każdy taki noworodek jest uważany za żywo urodzonego;
3. Źródłem danych o urodzeniu jest, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument podstawowy Ministerstwa Zdrowia „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”^{**}.
4. W przypadku porodów wielorakich (np. bliźniaczych, trojaczych) w statystyce uważa się każdego noworodka za odrębne urodzenie. Za poród uważa się zarówno urodzenie pojedyncze, w wyniku którego rodzi się jedno niemowlę, jak również urodzenie wielorakie, kiedy rodzi się dwoje lub więcej niemowląt (bliźnięta, trojaczki itd.).
5. Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15 – 49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15 – 19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej – zalicza się do grupy 45 – 49 lat.
6. Współczynnik reprodukcji ludności:
 - c. współczynnik dzietności kobiet oznacza liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu urodziła by z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
 - d. współczynnik reprodukcji brutto przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta będąc w wieku rozrodczym (15-49 lat) rodzić będzie z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji,
 - e. współczynnik reprodukcji netto przedstawia liczbę córek przypadających na kobietę – przy analogicznych założeniach z wyeliminowaniem córek, które – jak wynika z aktualnych tablic trwania życia – nie dożyją do wieku swoich matek. Współczynnik ten wyraża stopień zastępowania pokoleń matek przez córki.
7. **Współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
8. **Przyrost naturalny ludności** obliczono jako różnicę urodzeń żywych i liczby zgonów w danym okresie.
9. **Przyrost rzeczywisty ludności** stanowi sumę przyrostu naturalnego i salda migracji.
10. **Kolejność urodzenia dziecka** określa, którym z kolei dzieckiem urodzonym przez matkę jest noworodek zarejestrowany w danym roku, przy uwzględnieniu wszystkich poprzednich urodzeń noworodków żywych i martwych.
11. Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci poniżej 1 roku.
12. Do **typologii demograficznej Webba** wzięto pod uwagę przyrost naturalny i saldo migracji stałej.

* Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 XII 2010 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz. U. Nr 252, poz. 1697).

** Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 II 2005 r. w sprawie pisemnego zgłoszenia urodzenia dziecka (Dz. U. Nr 27, poz. 232).

Typy demograficzne według Webba dla jednostek ZALUDNIAJĄCYCH SIĘ

Typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,

Typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,

Typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,

Typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny,

Typy demograficzne według Webba dla jednostek WYLUDNIAJĄCYCH SIĘ

Typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,

Typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,

Typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,

Typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny

Zgony

1. **Zgonem** jest trwałe, czyli nieodwracalne ustanie czynności narządów niezbędnych dla życia, czego konsekwencją jest ustanie czynności całego ustroju.
2. Źródłem danych o zgonie jest wykorzystywana wtórnie przez statystykę publiczną „Karta Statystyczna do Karty Zgonu”^{**}.
3. Za **zgon niemowlęcia** uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku, za **zgon noworodka** – zgon dziecka w wieku poniżej 4 tygodni (poniżej 28 dni), przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.
4. Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjmuje się wyjściową przyczynę zgonu. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek procesu chorobowego, który doprowadził do zgonu albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

Dane dotyczące zgonów według przyczyn podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” - X Rewizja (Dziennik Urzędowy MZIOS z 1996 r., Nr 13, poz.35).

Cykl opracowania informacji o przyczynach zgonów jest wydłużony o rok. Tym samym w bieżącej edycji publikacji dane o przyczynach zgonów dotyczą umieralności, jak miała miejsce w 2015 r., natomiast dane o liczbie zgonów i strukturze demograficzno-społecznej osób zmarłych dotyczą 2016 r.

5. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w danym wieku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Prognoza ludności

1. **Prognoza ludności** do 2050 r. opracowana została na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym od 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji zmian w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

* Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 XII 2001 r. w sprawie wzoru karty zgonu oraz sposobu jej wypełniania (Dz. U. Nr 153, poz. 1782).

Migracje ludności

1. **Migracje ludności** to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zameldowania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy państwa (**migracje zagraniczne**) lub granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (**migracje wewnętrzne**).
2. **Migracje wewnętrzne ludności** (zmiany miejsca zamieszkania w kraju):
 - na pobyt stały – opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały,
 - na pobyt czasowy – opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o za-meldowaniu osób na pobyt czasowy – ponad 3 miesiące. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się ruch międzywojewódzki, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego oraz ruch wewnątrzwojewódzki, tj. zmiany miejsca zamieszkania występujące w granicach tego samego województwa.
3. Przez określenie „**napływ**” rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, a przez „**odpływ**” – wymeldowania z pobytu stałego.

Saldo migracji – to różnica między napływem a odpływem migracyjnym. *Emigrant* to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę oraz w przypadku migracji wewnętrznych – przemieszczająca się poza granice jednostki administracyjnej na pobyt stały lub czasowy. *Imigrant* to osoba przybyła z zagranicy do kraju oraz w przypadku migracji wewnętrznych z innej jednostki administracyjnej na pobyt stały lub czasowy.
4. **Migracje zagraniczne** są to wyjazdy poza granicę kraju zamieszkania na okres poniżej 1 roku (migracje krótkookresowe) oraz na 1 rok i dłużej (migracje długookresowe). Do migracji długookresowych zalicza się także wyjazdy za granicę i przyjazdy z zagranicy na pobyt stały. Dane o migracjach zagranicznych opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach (wymeldowaniach) osób przyjeżdżających do Polski z zagranicy na stałe lub wyjeżdżających na stałe za granicę.